

T.C
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANONİM ŞİRKETLERDE KAR PAYI DAĞITILMASI,
VERGİLENDİRİLMESİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Umut Yılmaz ÖZTÜRK
142008092

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Turgay MÜNYAS

İSTANBUL, Kasım 2017

T.C
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANONİM ŞİRKETLERDE KAR PAYI DAĞITILMASI,
VERGİLENDİRİLMESİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

Umut Yılmaz ÖZTÜRK
142008092

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Turgay MÜNYAS

İSTANBUL, Kasım 2017

T.C
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ANONİM ŞİRKETLERDE KAR PAYI DAĞITILMASI,
VERGİLENDİRİLMESİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Umut Yılmaz ÖZTÜRK
142008092

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM PROGRAMI

Tezin Enstitüye Teslim Edildiği Tarih 23/11/2017
Tezin Savunulduğu Tarih 23/11/2017

Tez Danışmanı
Diğer Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Turgay MÜNYAS
Prof. Dr. Halit Targan ÜNAL
Doç. Dr. Levent ÇINKO

İSTANBUL, Kasım 2017

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
ÖZET	IX
ABSTRACT	X
KISALTMALAR.....	XI
TABLO LİSTESİ	XII
BÖLÜM 1: GİRİŞ VE AMAÇ	1
BÖLÜM 2: ANONİM ŞİRKETLERDE KAR VE KAR PAYI KAVRAMI.....	2
2.1. KAR TANIMI	2
2.1.1. Kara İlişkin Çeşitli Tanımlamalar	2
2.1.2. Kar Türleri	4
2.1.2.1. Ticari Kar	4
2.1.2.2. Mali Kar	4
2.1.2.3. Safi Kar - Net Dönem Karı	5
2.1.2.4. Dağıtılabılır Kar	6
2.1.2.5. Enflasyondan Arındırılmış Kar – Düzeltilmiş Kar	7
2.2. KAR PAYI KAVRAMI.....	8
2.2.1.Kar Payı Kavramının Tanımı.....	8
2.2.2. Kar Payına İlişkin Karşılaştırma	10
2.2.2.1. Kar Payı – Faiz	10

2.2.2.2. Kar Payı – Hazırlık Devresi Faizi.....	10
2.2.2.3. Kar Payı – Tasfiye Payı	12
2.2.2.4. Kar Payı – Kar Payı Avansı.....	13
2.2.3. Kar Payının Hukuki Niteliği.....	14
2.2.3.1. Mali Hak ve Bireysel Ortaklık Hakkı Niteliği.....	14
2.2.3.2. Müktesep (Kazanılmış) Hak Niteliği.....	15
BÖLÜM 3: KAR PAYINININ DAĞITILMASINA İLİŞKİN TEMEL	
İLKELER, YÖNTEMLER, PROSEDÜRLER VE POLİTİKALAR..	19
3.1. KAR DAĞITIMI İLE İLGİLİ TEMEL İLKELER:.....	19
3.1.1. Net Kar İlkesi:.....	19
3.1.2. Esas Sermayenin Korunması İlkesi:	19
3.1.3. Şirketin Borçlarını Ödeme Gücüne Sahip Olması İlkesi:.....	20
3.2. DÖNEM NET KARININ HESAPLANMASINDA KULLANILAN	
YÖNTEMLER	20
3.2.1. Öz Sermaye Karşılaştırma Yöntemi	20
3.2.1.1. Analitik Yöntem	21
3.2.1.2. Sentez Yöntemi.....	23
3.2.1.3. Tek Düzen Muhasebe Sistemi Yöntemi	24
3.2.2. Gelir – Gider Karşılaştırma Yöntemi	25
3.3. KAR PAYI DAĞITIMINDA İZLENECEK HUKUKİ PROSEDÜR.....	26
3.3.1. Anonim Şirketlerde Hukuksal Prosedürü	26
3.3.2. SPKn’ ya Göre Kar Payı Dağıtım Esasları	27
3.3.3. Payları Borsada İşlem Görmeyen Ortaklıklara İlişkin Esaslar	28
3.3.4. TTK’ ya Göre Kar Dağıtım Esasları.....	29
3.4. KAR DAĞITIMINDA UYGULANAN POLİTİKALAR	29
3.4.1. Kar Dağıtım Politikası Kavramı	29
3.4.2. Kar Dağıtım Politikasının Önemi.....	30
3.4.3. Kar Dağıtım Politikasını Etkileyen Başlıca Faktörler.....	31
3.4.3.1. Yasal Faktörler.....	31

3.4.3.2. İşletmenin Likidite Durumu.....	32
3.4.3.3. İşletme Borçlarının Ödeme Zorunluluğu	33
3.4.3.4. Kredi Sözleşmelerinin Öngördüğü Özel Koşullar	33
3.4.3.5. Aktif Değerlerindeki Artış Hızı	33
3.4.3.6. Yeni Yatırım Planları.....	33
3.4.3.7. Karlılık Oranı ve Seyri.....	34
3.4.3.8. Sermaye Piyasasına Başvurma Olanığı.....	34
3.4.3.9. Pay Sahiplerinin Vergi Durumları	34
3.4.3.10. Şirketi Kontrol Edenlerin Etkisi	35
3.4.3.11. İşletmenin Ortaklık Yapısı.....	35
3.4.3.12. Enflasyon	35
3.4.4. Kar Payı Dağıtım Politikasına İlişkin Teoriler	35
3.4.4.1. İlişkisizlik (Kar Payı Politikasının Geçersizliği) Teorisi.....	35
3.4.4.2. Eldeki Kuş (Kar Payı Politikasının Geçerliliği) Teorisi	36
3.4.4.3. Bilgi İçeriği ve Sinyal (İşaret) Hipotezi.....	36
3.4.4.4. Müşteri Etkisi.....	36
3.4.4.5. Vergi Farklılıkları Teorisi.....	37
3.4.5. Kar Payı Dağıtım Politikası Uygulamaları.....	37
3.4.5.1. Düzenli Kar Payı Dağıtımı	37
3.4.5.2. Sabit Oranda Kar Payı Dağıtımı	38
3.4.5.3. Sabit Tutarda Kar Payı + İlave Kar Payı Dağıtımı	38
3.4.5.4. Artıklar Oranında Kar Payı Dağıtılması	38
3.4.5.5. Temettü Avansı Ödemeleri	38
3.4.6. Kar Payı Dağıtım Yöntemleri.....	39
3.4.6.1. Nakit Olarak Ödeme	39
3.4.6.2. Kar Payı Olarak Hisse Senedi Verilmesi.....	39
3.4.6.3. Hisse Senetlerinin Geri Satın Alınması	40
3.4.6.4. Hisse Senetlerinin Nominal Değerlerinin Artırılması ya da Azaltılması Yoluyla Kar Payı Dağıtımı	40
3.4.6.5. Aynı Olarak Kar Payının Dağıtılması.....	41

BÖLÜM 4: DAĞITILABİLİR KAR PAYININ HESAPLANMASI ... 42

4.1. DAĞITILACAK KAR PAYINA İLİŞKİN KAZANCIN TESPİTİ.....	42
4.1.1. Safi Kurum Kazancı	42
4.1.2. Safi Kurum Kazancının Tespiti ve İndirilebilecek ve İndirilemeyecek Giderler.....	43
4.1.2.1. İndirilebilecek Giderler	44
4.1.2.2. İndirilemeyecek Giderler	48
4.1.3. Safi Kurum Kazancının Tespitinde Vergi Kanunlarında Yer Alan İndirim ve İstisnalar:.....	51
4.1.3.1. Kurumlar Vergisi Kanunu' nda Yer Alan İndirimler	51
4.1.3.2. Kurumlar Vergisi Kanunu' nda Yer Alan İstisnalar	55
4.1.3.3. Diğer Kanunlarda Yer Alan İstisnalar	62
4.1.4. Zarar Mahsubu ve Geçmiş Yıl Zararları	63
4.1.5. Kurumlar Vergisi.....	66
4.2. KAR DAĞITIMININ AŞAMALARI.....	66
4.2.1. Yedek Akçe Hakkında Genel Bilgiler	66
4.2.2. Yedek Akçe Çeşitleri	67
4.2.2.1. Yasal Yedek Akçe	67
4.2.2.2. İhtiyari Yedek Akçe.....	69
4.2.2.3. Olağanüstü Yedek Akçe	70
4.2.2.4. Gizli Yedek Akçe.....	71
4.2.3. Yedek Akçelerin Ayrılması	73
BÖLÜM 5: ANONİM ŞİRKETLER TARAFINDAN DAĞITILAN KAR PAYININ VERGİLENDİRİLMESİ	76

5.1. VERGİ KANUNLARINDA KAR PAYI DAĞITIMINA İLİŞKİN HUSUSLAR.....	76
5.1.1. Kar Payının Elde Edilme Tarihi.....	76
5.1.2. Kar Payı Dağıtımında Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına Göre Yapılacak Vergi Kesintisi.....	77

5.1.2.1. Gelir Vergisi Kanununun Geçici 62. Maddesi Kapsamında Yapılacak Kar Dağıtımında Vergi Kesintisi	79
5.1.2.2. Beyan Usulü.....	81
5.2. KAR PAYINI ELDE EDEN KİŞİLERİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN VERGİLEME.....	82
5.2.1. Tam Mükellef Kurumlara Yapılan Kar Payı Dağıtımında Vergileme....	82
5.2.2. Dar Mükellef Kurumlara Yapılan Kar Payı Dağıtımında Vergileme.....	83
5.2.3. Tam Mükellef Gerçek Kişilere Yapılan Kar Payı Dağıtımında Vergileme	83
5.2.4. Dar Mükellef Gerçek Kişilere Yapılan Kar Payı Dağıtımında Vergileme	84
5.2.5. Vergiden Muaf Kişi ve Kurumlara Yapılan Kar Dağıtımında Vergileme	84
BÖLÜM 6: KAR DAĞITIMI TABLOSU	86
6.1. MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİNE GÖRE KAR DAĞITIMI TABLOSUNA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR.....	86
6.1.1 Kar Dağıtım Tablosunun Düzenlenme Kuralları.....	87
6.1.2. Kar Dağıtım Tablosunun Biçimsel Şekli	88
6.2. SERMAYE PİYASASI KANUNUNA GÖRE KAR DAĞITIM TABLOSU	90
BÖLÜM 7: DAĞITILAN KAR PAYININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	93
7.1. VERGİ KANUNLARI YÖNÜNDEN KAR DAĞITIMININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN UYGULAMA ÖRNEĞİ:.....	93
BÖLÜM 8: SONUÇ VE ÖNERİLER	100
KAYNAKLAR.....	103
ÖZGEÇMİŞ.....	109

ÖZET

ANONİM ŞİRKETLERDE KAR PAYI DAĞITILMASI, VERGİLENDİRİLMESİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Bireyler tek başlarına hareket etmek yerine sahip oldukları sermayeleri bir araya getirerek daha büyük sermaye yapıları oluşturmayı ve bu sermaye yapılarından elde edilen karı artırmayı ve paylaşmayı tercih ederler. Kar, bir araya gelen bireylerin ve kurdukları şirketlerin en önemli amacıdır. Kurulan bu şirketler elden edilen karların dağıtımında farklı kar dağıtım politikaları izleyebilirler.

Elde edilen karların ortaklar arasında paylaşılması aşamasında 6102 sayılı TTK'nın yanı sıra Vergi Kanunları açısından uymak zorunda oldukları bir takım kurallar bulunmaktadır. Bu kurallara uyulmaması veya eksik uyulması halinde şirketler veya şirket ortakları açısından vergi kanunları açısından bir takım müeyyideler ortaya çıkmakta hatta bu müeyyideler şirketlerin sınırsız kabul edilen ömrünü kısaltmakta ve hatta sona erdirmektedir.

Çalışmamızda elde edilen bu kar paylarının dağıtımını TTK ve Vergi Kanunları açısından irdelenmiş, şirketler açısından yerine getirilmesi gereken yükümlülükler ve ortaklar açısından yerine getirilmesi gereken yükümlülükler incelenmiş ve yapılması gereken muhasebe kayıtlarına örnekler şeklinde yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Anonim şirket, kar, kar payı, vergi, muhasebe

Tarih: Kasım, 2017

ABSTRACT

AN APPLICATION ABOUT DISTRIBUTING, TAXING AND ACCOUNTING OF PROFIT SHARE ON INCORPORATED COMPANY

Instead of acting on their own, individuals prefer to build larger capital structures by combining the capital they have, and to increase and share the profits from these capital structures. Profit is the most important goal of the individuals who come to get her and the companies they build. These established companies may pursue different policies in the distribution of profits.

There are a number of rules that they must comply with in terms of Tax Laws as well as the TTK numbered 6102 in the process of allocating profits among the share holders. In the event that these rules are not complied with, some sanctions emerge regarding the companies or company partners in terms of tax laws, and these sanctions may shorten or even terminate the life span of the companies which is accepted as unlimited.

The distribution of these profit shares obtained in our study has been examined in terms of TCC and Tax Laws and obligations to be fulfilled in terms of companies and obligations to be fulfilled in terms of shareholders have been examined and examples of accounting records have been given as examples.

Key words: Incorporated company, profit, profit share, tax, accounting

Date: November, 2017

KISALTMALAR

A.g.e.	:	Adı Geçen Eser
A.Ş	:	Anonim Şirket
ATİK	:	Amortismanına Tabi İktisadi Kıymet
C	:	Cilt
GVK	:	Gelir Vergisi Kanunu
HHAO	:	Halka Açık Anonim Ortaklık
İSMMMMO	:	İstanbul Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası
KKEG	:	Kanunen Kabul Edilmeyen Gider
KVK	:	Kurumlar Vergisi Kanunu
M.d	:	Madde
Mük.	:	Mükerrer
s	:	Sayfa
S	:	Sıra
SPK	:	Sermaye Piyasası Kurulu
SPKn	:	Sermaye Piyasası Kanunu
Sy	:	Sayı
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
Üni	:	Üniversite

TABLO LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo 4.1. Yedek Akçelerin Ayrılma Şekli.....	75
Tablo 5.1. Hukuki Statüye Göre Tevkifat Oranları.....	85
Tablo 6.1. Muhasebe Sistemleri Uygulama Genel Tebliğine Göre Kar Dağıtım Tablosu.....	89
Tablo 6.2. SPKn ' ye Göre Kar Dağıtım Tablosu.....	91
Tablo 6.3. SPKn' ye Göre Kar Oranları Tablosu.....	92

BÖLÜM 1: GİRİŞ VE AMAÇ

Anonim şirket; sermayesi belli paylara bölünmüş, borçlarından dolayı yalnızca malvarlığıyla sorumlu olan şirkettir. Ticari hayatın temel taşlarından olan Anonim şirketler Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde şekillenmekte ve bu kanunlarda yer alan hükümler doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmektedir.

Hukuki açıdan bağımsız olan anonim şirketlerin kurulma amacı kar elde etmek ve dağıtmaktır. İçinde bulunduğumuz dönem piyasalarının en önemli unsurlarından biri anonim şirketlerdir. Anonim şirketler elde edilen ve atıl kalan birikimlerin tekrar piyasaya dönmesinde, yatırım olarak kullanılmasında ve kar payı elde edilmesinde en önemli aktördür.

Anonim şirketler tarafından elde edilen kar iki türlü kullanılmaktadır. İlk olarak bu kar anonim şirket ortaklarına payları oranında dağıtılır. İkinci olarak ise şirket bünyesinde bırakılarak ileride yapılacak yatırımların finansmanında ya da şirketin mali yapısının sağlamlaştırılması amacıyla kullanılır. Ortaklar karın dağıtılmasını, şirketin hedefleri karın şirkette bırakılmasını amaçlar. Ortakların devamlı kar dağıtım talebinde bulunması yatırımların azalmasına ve şirketin ekonomik ömrünün kısılmasına yol açacak, karın sürekli şirkette bırakılması ise şirkete yatırım yapanların sayısında azalmaya sebep olacaktır.

Bu çalışmada anonim şirketlerde kar dağıtımını, vergilendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi hususları incelenecek olup; kar, kar payı tanımlarına ve kar payının hukuki olarak elde edilmesine, kar payına ilişkin temel kavramlara, prosedürlere ve politikalara, üzerinden kar payı hesaplanacak tutarın hesaplanmasına, elde edilen kar paylarının Türk vergi mevzuatı içerisinde vergilendirilmesi hususlarına, kar dağıtım tablosuna ilişkin hususlara ve anonim şirketler tarafından dağıtılan kar paylarının muhasebeleştirilmesi esaslarına değinilecektir.

BÖLÜM 2: ANONİM ŞİRKETLERDE KAR VE KAR PAYI KAVRAMI

2.1. KAR TANIMI

2.1.1. Kara İlişkin Çeşitli Tanımlamalar

Güncel Türkçe sözlüğe göre kar; alışveriş işlerinin sağladığı para kazancı veya üretim faktörlerinden biri olan girişimcinin üretimden aldığı pay veya maliyet fiyatıyla satış fiyatı arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır.¹

Vergi hukukumuzda ise kar kavramı tam olarak açıklanmamakla birlikte kar kavramını ticari kazanç olarak yorumlamakta; bilanço esasına göre ticari kazanç teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet fark olarak², işletme hesabına göre ticari kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler arasındaki müspet fark³ olarak açıklanmaktadır.

Anonim şirketler hukuku ve işletme terminolojisi kapsamında ise kar kavramı hakkında çok farklı tanımlamalar mevcuttur. Büyükmirza' ya göre; bir hesap döneminde elde edilen tüm gelir unsurları ile yapılan tüm maliyetlerin arasındaki müspet farktır.⁴ Yücel' e göre; işletmenin öz sermayesinde vukua gelen artışa kar denir. Kar gelirlerin giderleri aşması olarak da tanımlanabilir.⁵ Dinler' e göre kar; girişimcinin hissesine, üretimden düşen paydır. Girişimcilerin belli bir dönemde üretmiş olduğu ürünlerin satışından elde edilen gelirden, sahip olunan veya satın alınan veya kiralanan üretim faktörlerinin karşılığı olan ücret, rant ve faiz sonrası kalan kısımdır.⁶ Arslanlı' ya göre anonim şirketlerde kar; şirketin belirli bir süreç içindeki faaliyetinin, Türk Medeni

¹ <http://www.tdk.gov.tr/TDKSOZLUK>

² 193 Sayılı Gelir Vergi Kanunu Md. 38

³ 193 Sayılı Gelir Vergi Kanunu Md. 39

⁴ BÜYÜKMİRZA, K.; (2015), Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, Gazi Kitabevi, Ankara, s.410

⁵ YÜCEL, A.T.; (2013), Genel Muhasebe, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul s. 34

⁶ DİNLER, Z.; (1995), İktisada Giriş, Ekin Kitapevi, Bursa, s.256

Kanununa göre hukuksal semeresidir.⁷ Karyağdı ise karı; liberal bir ekonomi anlayışına kaynak oluşturan sermayenin karşılığı olarak elde edilmesi beklenen sermaye artışını ifade etmektedir⁸ şeklinde tanımlamaktadır. J.R. Hicks' e göre ise şirketin ortaklarına dağıtabileceği ve dönem sonunda dönem başındaki kadar veya dönem başından daha iyi durumda olacağı miktardır.⁹

Kar kavramında hangi tanım yolu seçilirse seçilsin yapılan tüm tanımlamaların ana noktası karın net ve artık bir değeri ifade etmesidir. Birden fazla ticari işlemin yapıldığı işletmelerde kar kavramı, bir ticari işlemin karından, organizasyona ilk kaynağı teşkil eden sermayenin karı kavramına bizi götürür. Ancak faaliyetin devamlılığı ise yapılan faaliyetin sonuçlarının belli bir zaman boyutunda değerlendirilmesini zorunlu kılar. İşte bu noktada dönem kavramı işin içerisine girer ve kar, dönem karı kavramına dönüşür. Bu durumda kar kavramının en genel tanımı “bir hesap dönemi içinde gerçekleştirilen işlemler, diğer olaylar ve koşullardan işletme sahipliği ile ilgili olmayan kaynaklardan dolayı bir işletmenin öz sermayesinde meydana gelen artışlardır” şeklindedir.¹⁰

Yapılan açıklamalar çerçevesinde karı; işletmenin hesap dönemi sonundaki öz varlığı ile hesap dönemi başındaki öz varlığı ya da başka bir deyimle işletmenin hesap dönemi içinde elde ettiği hasılat ile yaptığı giderler arasındaki olumlu fark olarak ta tanımlayabiliriz.¹¹

Kar kavramı hakkında literatürde çok fazla tanım olduğu görülmekle beraber kar kavramının alt kavramları olan “ticari kar”, “mali kar”, “dağıtılacak kar”, “enflasyondan arındırılmış kar”, “düzeltilebilir kar” kavramlarına değinilerek konunun daha anlaşılır olması sağlanacaktır.

⁷ ARSLANLI, H.; (1960), Anonim Şirketler C.1 Umumi Hükümler, Fakülteler Matbaası İstanbul, s.212

⁸ KARYAĞDI, N. (2014), Tüm Yönleriyle Kar Dağıtımı, Oluş Yayıncılık A.Ş, İstanbul, s.3

⁹ AKDOĞAN, A.; a.g.e. S.416, J.R.HICKS, Value and Capital, Second Edition, s.172

¹⁰ AKDOĞAN N., AYDIN H.; (1988), Muhasebe Teorileri, Gazi Üniversitesi Yayını, Ankara, Syf. 415

¹¹ ERİMEZ, Rüştü; (1976), Vergi Hukuku ve Özel Hukuk Açısından Şirketlerde Kar Dağıtımı ve Yedek Akçeler, İkinci Bası, İstanbul, s.35

2.1.2. Kar Türleri

2.1.2.1. Ticari Kar

Ticari kar; genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve tekdüzen hesap planı uygulamaları ile sermaye piyasası mevzuatına göre tutulan muhasebe kayıtlarından tespit edilen kardır. İşletmenin esas ve yan faaliyetlerinden elde ettiği gelirler ile bu gelirleri elde etmek için katlandığı gider ve maliyetler arasındaki olumlu fark ya da dönem sonundaki öz sermaye ile dönem başındaki öz sermaye arasındaki olumlu fark olarak hesaplanır.¹² Ticari kar kavramı, bir finansal tablo olan gelir tablolarında yer alan dönem karına karşılık gelmektedir. Bu kara aynı zamanda vergi öncesi kar, gayri safi kar ya da hesap dönemi karı denilmektedir.¹³ Ticari kar belirlenirken, vergi kanunlarında indirimi kabul edilen veya edilmeyen tüm giderler ile vergiye tabi olsun veya olmasın tüm gelirler “Dönem Karı veya Zararı” hesabına devredilir.¹⁴ TTK’ da düzenlenen birleşme, bölünme, tür değiştirme, iflasın ertelenmesi ve borca batıklık ile kar dağıtımını gibi anonim şirketler açısından büyük önem arz eden hususlarda ticari karın doğru olarak tespit edilmesi büyük önem arz etmektedir.¹⁵

2.1.2.2. Mali Kar

En basit anlamıyla mali kar; belirli bir dönemde yürürlükte bulunan vergi kanunları hükümleri dikkate alınarak tespit olunan ve ödenmesi gereken verginin hesaplanmasında esas olarak alınan kar anlamına gelmektedir.¹⁶ Diğer bir deyişle, ticari karın tek düzen hesap planı, TTK hükümleri ve muhasebe standartları dikkate alınarak hesaplanmasından sonra vergi kanunları göz önüne alınarak; muafiyetler, istisnalar, kanunen kabul edilmeyen giderler v.b gibi faktörlerin dikkate alınması ile vergi matrahı anlamına gelen ve üzerinden vergi hesaplanan kardır.¹⁷ Mali kara ticari kardan ulaşılır. Ticari kara bir takım eklemeler ve ticari kardan bir takım çıkartmalar yapılarak mali kar belirlenir. Ticari kardan mali kara ulaşılırken eklenecek hususlar ile çıkartılacak hususlara çalışmamızın dördüncü bölümünde ayrıntılı olarak değinilecektir.

¹² İSMMMO, Kar Dağıtım Çalışma Grubu, Kar Dağıtım ve Vergilendirilmesine İlişkin Sunum

¹³ AŞÇI, O.; (2009), Anonim Ortaklıklarda Kar ve Karın Dağıtım, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s. 14

¹⁴ BENLİGİRAY, Y.; (2003), TC Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, s. 155

¹⁵ CANÖZÜ, S.; (2016) Anonim Şirketler Kar Payının Tespiti ve Dağıtılması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.55

¹⁶ TOPAKTAŞ S.; (2003), Ticari Kardan Mali Kara Geçiş, Vergi Raporu Dergisi Sayı:66, Ankara, s.85

¹⁷ İSMMMO, Kar Dağıtım Çalışma Grubu, Kar Dağıtım ve Vergilendirilmesine İlişkin Sunum

2.1.2.3. Safi Kar - Net Dönem Karı

Safi kar kavramına ilişkin olarak öğretilerde farklı görüşler bulunmakla birlikte safi kar kavramı ile net dönem karı kavramı hemen hemen aynı anlamda kullanılmaktadır. Birinci görüş safi karın geçmiş yıl zararları ve vergiler düşülmeden önceki ticari kar olduğu, ikinci görüş ticari kardan vergi ve diğer yükümlülüklerin indirilmesi sonucu bulunan kar olduğunu, üçüncü görüş ise ticari kardan geçmiş yıl zararları ile vergi ve diğer yasal yükümlülüklerin indirilmesi sonucu bulunan kar olduğunu savunmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu tarafından halka açık anonim şirketler ile ilgili aldığı 11.01.1999 tarih ve 4/34 sayılı kararda “Kurulumuzun 11.01.1999 tarih ve 4/34 sayılı toplantısında halka açık anonim ortaklıkların kanuni yedek akçelerin ayrılmasında birinci tertip kanuni yedek akçe matrahı olarak vergi sonrası oluşan kardan varsa geçmiş yıl zararları düşüldükten sonra kalan safi kar ve/veya net kar tutarının esas alınması” gerektiği belirtilmiştir.¹⁸ Yine SPK tarafından yayınlanan kar payı rehberinde net dönem karı; “dönem kârından SPK’ya göre vergilerin düşülmesi suretiyle bulunan tutardır. Yasal kayıtlara göre olan kısımda, dönem kârından yasal kayıtlara göre vergilerin düşülmesi suretiyle bulunan tutardır” şeklinde açıklanmıştır.¹⁹

Eski TTK’da safi kar (kazanç) olarak ifade edilen kavramın tanımı bulunmamakla birlikte 6102 sayılı yeni TTK ile birlikte safi kar kavramı uluslararası literatüre uygun hale getirilerek net dönem karı olarak değiştirilmiştir. Çünkü kazanç sözcüğü şirketler ve bilanço hukukunda değil, vergi hukukunda kullanıldığı belirtilmiştir.²⁰ Yine safi kar teriminin uygulamada ve öğretilerde tam bir kavram birliğinin bulunmadığı hususuna değinilmiş ve net dönem kârı ibaresiyle her şeyden önce bilanço zararı düşüldükten sonra kalan kâr kastedilmiştir.²¹

Gayrisafi kar, şirketin bir hesap döneminde elde ettiği gelirlerden o döneme ait giderlerin çıkartılması sonucu elde edilen kardır. Safi kara ulaşabilmek için, gayrisafi kardan geçmiş yıl zararları ile vergi ve benzerlerinin indirilmesi gerekmektedir.²²

¹⁸ SPK’ın 11.01.1999 Tarih ve 4/34 Sayılı Kararı

¹⁹ SPK Kar Payı Rehberi

(<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=986&fn=986.pdf&submenuheader=-1>)

²⁰ 6102 Sayılı TTK Md.507 Gereğesi

²¹ 6102 Sayılı TTK Md. 509/II Gereğesi

²² KARAYALÇIN, Y., (1988), Muhasebe Hukuku, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, s.114

Geçmiş yıllara ilişkin zararlar karşılanmadan kar dağıtımı ticaret hukuku tarafından kabul edilmediği hükmünden yola çıkıldığı zaman, net dönem karı, dönem karından geçmiş yıl zararlarının indirilmesi neticesinde ulaşılan karı ifade etmektedir.²³

Türkiye Muhasebe Standartlarında yer alan vergi gideri öncesi dönem karı (zararı), muhasebe karı ya da zararı olarak tanımlanmıştır. Muhasebe karı ya da zararından geçmiş yıl bilanço zararı mahsup edildikten sonra kalacak tutar net dönem karı olacaktır.²⁴

2.1.2.4. Dağıtılabilir Kar

Dağıtılabilir kar; anonim şirketler tarafından bir hesap dönemi sonunda elde edilen ticari kardan vergi ve diğer yasal yükümlülükler ile kanuni yedek akçeler ve varsa geçmiş yıl zararları indirildikten sonra hesaplanan tutar olarak tanımlanmaktadır.²⁵ SPKn' ya göre net dağıtılabilir dönem kârına, net dönem kârından varsa geçmiş yıllar zararlarının ve genel kanuni yedek akçenin düşülmesi suretiyle ulaşılır.²⁶ Kar dağıtımı yapılabilmesi için ilgili dönemde kar elde edilmiş olması gerekmez. Kar Dağıtımı ilgili dönem kazancından yanı sıra ;

- Önceki dönemlere ait olup ancak dağıtılmamış olan karlardan,
- Ayrılmasına genel kurul tarafından karar verilmiş olan olağanüstü yedek akçelerden,
- Esas sözleşmede yer alan veya şirketin isteği ile ayrılan yedek akçelerin dağıtılması mümkün olan kısımlarından yapılabilir.²⁷

İlgili dönemde zarar oluşması durumunda, öncelikle bu zarar, ayrılmış olan serbest yedek akçelerden karşılanmalı ve kalan tutarın dağıtılmak istenmesi halinde geriye kalan yedek akçeler üzerinden kar dağıtımı yapılmalıdır.²⁸

²³ KARYAĞDI, N. (2014), Tüm Yönleriyle Kar Dağıtımı, Oluş Yayıncılık A.Ş., İstanbul, s.3

²⁴ Türkiye Muhasebe Standartı (TMS 12) Hakkında Tebliğ Sıra No:31

²⁵ TEKİNALP, Ü; (2011), Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları, Vedat Kitapçılık İstanbul, s.306

²⁶ SPK Kar Payı Rehberi

(<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=986&fn=986.pdf&submenuheader=-1>)

²⁷ ERİMEZ, R; (1976), a.g.e, İstanbul, s.134

²⁸ CANÖZÜ, S.; (2016) Anonim Şirketler Kar Payının Tespiti ve Dağıtılması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.58

2.1.2.5. Enflasyondan Arındırılmış Kar – Düzeltilmiş Kar

Vergi Usul Kanunu' na eklenen geçici 25. Madde ile mük. 298. Madde değiştirilmiş ve literatüre enflasyon düzeltme müessesesi nedeniyle enflasyondan arındırılmış kar ya da düzeltilmiş kar kavramları girmiştir.²⁹ Enflasyon düzeltmesi genel olarak, mali tablolarda yer alan parasal olmayan kıymetlerin enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarlarının düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle mali tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanmasını ifade eder.³⁰ Enflasyon muhasebesi ise; finansal tabloların yüksek enflasyon dönemlerinde enflasyon oranlarına göre düzeltilmesi için yapılan muhasebe işlemlerine denir. Bilançoda kayıtlı olan varlık ve kaynakların yüksek enflasyondan nasıl etkilendiklerini gösteren ve bununla ilgili düzeltmeler yapılarak kayıtların gerçeğe uygun duruma getirilmesini sağlayan muhasebe sistemidir.³¹

Anonim şirketler tarafından parasal olmayan mali tablolarda yapılan enflasyon düzeltmesi sonucu kar oluşabilmektedir. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilen bir özeltede; 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298'inci maddesinin (A) fıkrasının 5 inci bendi ile Geçici 25 inci maddesinin (g) bendinde; *"..... Pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, her hangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tabi tutulur. Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebilir veya kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir; bu işlemler kar dağıtımı sayılmaz³²"* denilmektedir.

Yukarıda yapılan açıklamalardan görüleceği üzere aktif ve pasif bilanço kalemleri üzerinde yapılan enflasyon düzeltmeleri sonucunda ortaya çıkan karlar enflasyon karı tanımını karşılamakta ve bu kar tutarları enflasyon fark hesaplarına kaydedilerek ya kurumlar vergisi matrahıyla ilişkilendirilmemekte ya da geçmiş yıl zararlarıyla mahsup edilmektedir.

²⁹ KARYAĞDI, N. (2014), Tüm Yönleriyle Kar Dağıtımı, Oluş Yayıncılık A.Ş, İstanbul, s.6

³⁰ ERTÜRK, A; V.U.K Hükümlerine Göre Enflasyon Düzeltmesine İlişkin Sunum

³¹ <http://www.muhasebedersleri.com/enflasyon-muhasebesi.html>

³² Gelir İdaresi Başkanlığı, 23.12.201 Tarih ve B.07.1.GİB.4.35.18.02-1741-748 Sayılı Özeltgesi

2.2. KAR PAYI KAVRAMI

2.2.1. Kar Payı Kavramının Tanımı

Kar Payı kavramı ilk kez doktrinde SPK tarafından 13.11.2001 tarih 24582 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Seri:4 No:27 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu' na tabi Halka Açık Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımın Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğ ile açıklanmıştır. Buna göre kar payı; *“Ortaklara ve kâra katılan diğer kimselere dağıtılacak kârdan, bunların her birine düşen payı ifade eder”*³³ şeklinde açıklanmıştır. Ancak bu tebliğ 23.01.2014 tarih ve 28891 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan Kar Payı Tebliği (II-19.1) ile mülga olmuş ve kar payı; *“Genel kurulca belirlenen politika çerçevesinde hesap dönemi itibarıyla net dönem kârı ve kâr dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynaklar üzerinden ortaklara ve kâra katılan diğer kişilere genel kurulca dağıtılmasına karar verilen tutar”* olarak ifade edilmiştir.³⁴

Kar dağıtımına ilişkin TTK hükümlerine bakıldığında, 507. madde hükmünde her pay sahibinin kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem karına, pay oranında katılma hakkına haiz olduğu düzenlenmektedir.³⁵ Eski TTK' nın 455. maddesinde ise; her pay sahibi, kanun ve esas mukavele hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılmaya tahsis olunan safi kazançta, payı nispetinde iştirak hakkını haizdir. Şirketin infisahı halinde her pay sahibi infisah eden şirket mallarının kullanılması hakkında esas mukavelede başkaca bir hüküm olmadığı takdirde, tasfiye neticesine payı nispetinde iştirak hakkına haiz olduğu düzenlenmiştir.³⁶ Yine yeni TTK' nın 507. maddesinin 3. Fıkrasında *“sermaye piyasası kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri saklıdır”* denilerek, halka açık ortaklıkları bakımından SPKn ve ilgili mevzuat hükümleri öncelikli uygulama alanı bulmuştur.³⁷

³³ <http://www.spk.gov.tr/apps/MevzuatEski/index.aspx>

³⁴ 23.01.2014 tarih ve 28891 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kar Payı Tebliği (II-19.1)

³⁵ 6102 Sayılı TTK Mad. 507

³⁶ 6762 Sayılı TTK Mad. 455

³⁷ ÇETİN, N. ve Arkadaşları; (2014), Sermaye Piyasası Kanununun Sistemik Analizi, Yetkin Yayınları, Ankara, s.61

Öğretide ise kar payı;

- Pay sahipleri ile şirkete ortak olmayan fakat kardan pay almasına karar verilen kişilere dağıtılmasına karar verilen kardan, bu kişilerden her birine düşen payı ifade eden terimdir. Kar payı sahibi gerçek veya tüzel kişi olabilir.³⁸
- Anonim şirket ortağının tüm riskleri alarak şirkete koyduğu, şirkete taahhüt ve tediye ettiği sermayenin hukuki kazanımıdır.³⁹
- Pay sahiplerine ve kara katılan diğer kimselere dağıtılmasına karar verilen ve bunların her birine düşen payı ifade eden bir terimdir.⁴⁰
- Dağıtılmasına genel kurulca karar verilmiş kar ile yedek akçelere emredici hukuk kuralları, esas sözleşme hükümlerini veya genel kurul kararları çerçevesinde katılma hakkının kullanılması sonucunda kişilerin sahip olduğu haktır.⁴¹
- Ortakların, şirketlerin yıllık gerçekleştirmiş olduğu olağan ve olağandışı faaliyetleri sonucu elde ettiği kardan pay alma hakkıdır. Söz konusu hakkın kullanılması için hisse senetlerinin ve bu senetlere bağlı kar payı hakkı veren kar payı kuponlarının ibrazı gerekmemektedir.⁴²

Öğretide ve doktrinde kar payına ilişkin çok fazla tanım olmakla birlikte, bu tanımların hepsi aynı temele dayanmakta şirketlere koyulan sermaye karşılığı, elde edilen karın veya dağıtılmasına karar verilen geçmiş yıl karlarının ortaklara düşen kısmını ifade etmektedir.

Yukarıda tanımlarına yer verilen kar payının hesaplanmasını formüle etmek istersek, Ticaret Hukukunda yer alan I. Ve II. Temettüye ilişkin hükümleri de dikkate aldığımızda pay sahiplerine dağıtılması gereken kar paylarının tutarı aşağıdaki şekilde belirlenir:⁴³

³⁸ ERİMEZ, R; a.g.e s.173

³⁹ DOMANIÇ, H, (1988) Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Temel Yayınları, İstanbul, s.1520

⁴⁰ HIŞIL, M.; Halka Açık Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı, Yaklaşım Dergisi, Yıl:4 Sayı:40 s.133

⁴¹ POROY, R., TEKİNALP, Ü., ÇAMOĞLU, E.;(1995), Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, Beta Basın Yayım Dağıtım, İstanbul, s.451

⁴² AKBULAK, Y.; (2002), Halka Açık Şirketlerde Kar Payı ve Temettü Dağıtım Esasları, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:249 s.120

⁴³ KARYAĞDI, N., a.g.e., s.212

$$\text{KAR PAYI} = \frac{\text{I. Temettü + II. Temettü}}{\text{Ödenmiş Sermaye Payları Sayısı}}$$

2.2.2. Kar Payına İlişkin Karşılaştırma

2.2.2.1. Kar Payı – Faiz

Kar payı ile faiz hukuki açıdan birbirlerine benzese de özü olarak birbirlerinden farklı kavramlardır. Ortakların kar payına hak kazanabilmesi için önce anonim şirketin ilgili faaliyet dönemini karlı şekilde kapatmış olması gerekmektedir.⁴⁴ Anonim şirketler dönem içinde yapmış olduğu faaliyetler neticesinde kar ya da zarar elde edebilirler. Dönem sonucunun zarar olması ve kar dağıtımını için tahsil edilmiş yedek akçesinin bulunmaması halinde sermayedarlar herhangi bir kar payı alamayacaklardır. Kar payı sadece ortaklar veya esas sözleşmede veya genel kurul tarafından tespit edilen kişilere ödenir.

Faizin ödenmesi ise, dönem içinde yapılan faaliyetlerin karla kapatılması sonucu aranmaz, zararla kapansa dahi ödenmesi gereken meblağı ifade eder. Ayrıca ödenecek faiz tutarı belli iken, kar payı tutarı tamamen genel kurul tarafından alınacak karara bağlıdır. Kar payı tutarı ödenebilir de, ödenmeyerek sonraki dönemlere aktarılabilir de. Faizin ödenmesi iflas gibi durumlar hariç, zarar edilse dahi gerçekleştirilir.⁴⁵

Faizde koyulan anaparanın sonunda kar kesinken, kar payında sermaye konulan şirketin dönem içerisinde gerçekleştirdiği faaliyetlerine istinaden elde ettiği kazançta göre değişmektedir. Şirkete yatırılan sermaye karşılığı elde edilen kardan kar payı alacak kişi pay sahibi, şirkete ödünç olarak verilen sermaye karşılığında faiz elde eden kişi alacaktır.⁴⁶

2.2.2.2. Kar Payı – Hazırlık Devresi Faizi

Eski TTK' nın 470/1. maddesi mucibince şirket ortaklarına esas sermaye için faiz ödenmez hususu hüküm altına alınmış olup, 471. maddede ise *“İşletmenin tam bir şekilde faaliyete başlamasına kadar geçecek olan hazırlık devresi için pay sahiplerine, tesisat hesabına geçirilmek üzere muayyen bir faiz ödenmesi esas mukavelede şart*

⁴⁴ GÖNEN, E.; (1995), Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, s.2642

⁴⁵ AKBİLEK, N.; (2001), TTK VE SPK Açısından Anonim Ortaklıklarda Kar Payı Hakkı, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, s.18

⁴⁶ CANÖZÜ, S.; a.g.e. s.44

kılınabilir. Esas mukavele bu devre ile mahdut olmak üzere faiz ödemelerinin en geç ne zamana kadar devam edeceğini de tayin eder.

İşletme yeni hisse senetlerinin çıkarılması suretiyle genişletilecek olursa esas sermayenin artırılmasına dair olan kararda yeni pay sahiplerine, tesisat hesabına geçirilmek üzere muayyen bir müddetle ve en geç yeni tesisatın işletmeye başlandığı güne kadar faiz ödenmesi kabul olunabilir” diyerek bu hususa bir istisna getirmiş ve şirketlerin hazırlık devresi faizini esas sözleşmeyle hüküm altına almasını, ne zamana kadar ödenmesi gerektiğini belirlemiştir. 6102 sayılı yeni TTK’ nın 509 ve 510. maddelerinde ise eski TTK’ nın hazırlık faizine ilişkin hükümleri korunmuş ve yine bazı istisnalar haricinde esas sermaye için faiz ödenemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

TTK’ nın hazırlık devresine ilişkin bu maddeleri aslında yapılan ödemeleri gerçek anlamda faiz ödemesi olarak değerlendirmedeğini, çünkü pay sahibinin katılma payının, pay sahibi tarafından yapılmış bir yatırım olduğu görülecektir.⁴⁷ Hazırlık dönemi faizi esas sözleşmede yer almalıdır.⁴⁸ Hazırlık devresi faizinin ne zamana kadar ödeneceği belirtilmemiş olmasına rağmen ana sözleşmede yer almış ise, hazırlık devresi faizi üzerindeki hak kaybedilmez. Böyle bir durumda mahkeme, hazırlık devresi faizinin ne zamana kadar ödeneceğine karar verir.⁴⁹

Hazırlık devresi faizi sadece pay sahipleri tarafından ödenen kısım için söz konusu olmakta, taahhüt edilen sermaye payı için söz konusu olmamaktadır.⁵⁰ Aksi takdirde ödenen kısım için değil de taahhüt edilen sermayenin tümü için söz konusu olması halinde, bu şirkete konulan sermaye değil, şirkete verilen bir borç olarak değerlendirilmesi gerekir.

Doktrinde ve öğretilerde hazırlık devresi faizi, gerçek anlamda bir faiz olarak kabul edilmemektedir.⁵¹ Çünkü bu faiz aslında anonim şirkete tahsis edilmiş bir sermayenin karşılığı olup, alacak hakkı doğuran bir ödünçten kaynaklanmamaktadır. Ancak Tekinalp’ e göre bunun bir alacak ve başkasına devredilebilmesinin ve

⁴⁷ TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; (2009) Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, s.560

⁴⁸ TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; a.g.e. s.489

⁴⁹ TEKİL, F.; (1998), Anonim Şirketler Hukuku, Alkım Yayıncılık, İstanbul, s.391

⁵⁰ KARAHAN, S., (2013), Şirketler Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya, s.613

⁵¹ ANSAY, T., (1982), Anonim Şirketler Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, s.232

rehnedilebilmesinin mümkün olduğudur. Hazırlık devresi faizi anonim şirkete sermayesini tahsis eden ortağın izni olmadan sınırlandırılmaz ve kaldırılamaz.⁵²

Vergi Kanunlarımız ise hazırlık devresi faiziyle ilgili olarak; Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11/1-a. maddesinde ortakların şirkete koymuş oldukları öz sermaye üzerinden hesaplanan veya ödenen faizlerin gider olarak kabul edilmeyeceğini hüküm altına almış olmakla birlikte, bu hüküm Gelir Vergisi Kanunu'nda yer alan ticari kazancın tespitinde gider kabul edilmeyen, teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülen faiz ile paralellik taşımaktadır. Özet olarak vergi kanunlarımız hazırlık devresi faizini gider unsuru olarak görmemekte, mali karın hesaplanmasında KKEG olarak kabul etmektedir.

2.2.2.3. Kar Payı – Tasfiye Payı

Malvarlıksal haklar içerisinde yer alan kar payı ve tasfiye payı, pay sahipleri için parasal bir değeri ifade etmektedir.⁵³ Kar payı, bilançonun karla kapanması ve genel kurulca bu karın dağıtılmasına karar verilmesi halinde ödenecek olan meblağ, tasfiye payı ise şirketin infisahı halinde mevcut tüm borçlar ödendikten sonra ortakların hisseleri karşılığında dağıtılabilecek olan mali bir varlıktır.⁵⁴

Tasfiye payı, şirketin faaliyetlerine son vermesi, devam edemez hale gelmesi yani başka bir deyişle şirketin sınırsız kabul edilen ömrünün sona ermesi halinde tek seferde pay sahiplerine ödenecektir. Kar payı dağıtımında farklı bilançolar dikkate alınırken, tasfiye karı dağıtımında farklı bilançolar dikkate alınır. Açıklamak gerekirse kar payında şirketin devamlılığı ilkesine göre hazırlanmış bilanço esas alınırken, tasfiye payında tasfiye bilançosu esas alınır. Kar payı şirket faaliyetine devam ettiği ve kar elde ettiği sürece talep edilebilecek bir hak iken, tasfiye payı hakkı ise şirket faaliyetine devam ettiği sürece talep edilemez.⁵⁵

Vergi mevzuatımızdaki düzenlemede kâr payı ile tasfiye payı arasındaki yapısal farklılık ise dikkate alınmamıştır. Tasfiye payı, tasfiye karı üzerinden hesaplanmakta ve bu da kurumlar vergisi matrahını oluşturmaktadır. GVK'nın 75/1 maddesinde, kar

⁵² TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; a.g.e. s.489

⁵³ ARSLAN, İ., (2010), Şirketler Hukuku Bilgisi, Mimoza Yayıncılık, (Konya), s.293

⁵⁴ TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; a.g.e. s.481

⁵⁵ CANÖZÜ, S.; a.g.e. s.45-46

paylarının menkul sermaye iradı olduğunu belirtmekte ancak pay sahiplerinin tasfiye neticesi aldıkları değerlerin (tasfiye paylarının) menkul sermaye iradı olduğuna yönelik herhangi bir açık belirleme bulunmamaktadır.

Vergi mevzuatımızda bu açık belirleme olmamasına rağmen, uygulamada, tasfiye payının pay sahipleri açısından menkul sermaye iradı olduğu düşünülerek Maliye Bakanlığı özetlerinde belirtilen görüşler doğrultusunda vergisel işlemler yapılmaktadır.

2.2.2.4. Kar Payı – Kar Payı Avansı

23.01.2014 tarih ve 28891 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kar Payı Tebliğine göre kar payı avansı; *“yıllık finansal tablolar üzerinden dağıtılacak kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden, bu tebliğ hükümlerine göre hesaplanan tutarı”*⁵⁶ ifade etmektedir. Türk Ticaret Kanunu açısından bakıldığında ise Eski TTK’ da halka açık olmayan anonim şirketlere kar payı avansı dağıtılmasına izin verilmemekte ancak 6102 sayılı yeni TTK’ nın 509/3 maddesi ile *“Kâr Payı Avansı, Sermaye Piyasası Kanunu’na tabi olmayan şirketlerde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın bir tebliği ile düzenlenir”* denilerek halka açık olmayan şirketlerin kar payı avansı dağıtımını mümkün kılmıştır.⁵⁷ Vergi Kanunları açısından Kurumlar Vergisi Genel Tebliğlerinde, şirketlerin dağıtacakları avans kar payları üzerinden vergi kesintisi yapacakları hüküm altına alınmış ve bir dönem içerisinde dağıtılan kar payı avansının takip eden dönemin sonuna kadar kar dağıtımını için karar alınarak avans kâr paylarının mahsup edilmesi gerekmektedir.

Kar payı dağıtımını anonim şirketlerde ancak faaliyet döneminin sonunda hazırlanan bilançoya göre gerçekleştirilmektedir. Dönem sonunda düzenlenmeyen bilanço üzerinden dağıtılan kar payı sermayenin iadesi anlamını taşımaktadır. Bu sebeple kar payı avansları dönem sonu gelmeden kar payına mahsuben yapılan bir ödeme niteliğinde olduğundan sermayenin iadesi niteliğindedir.⁵⁸

⁵⁶ 23.01.2014 tarih ve 28891 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Kar Payı Tebliği (II-19.1)

⁵⁷ 6102 sayılı TTK md. 509

⁵⁸ KARYAĞDI, N., (2002) Türk Ticaret Sermaye Piyasası Kurumlar Vergisi ve Gelir Kanunları Kapsamında Kar Dağıtım ve Vergilendirilmesi, Oluş Yayıncılık A.Ş., İstanbul, s.34

Kar payı avansı, hesap dönemi bitmeden yapılan erken ödemeler olup, bu ödemeler hesap dönemi sonunda dağıtılması öngörülen kar paylarına mahsuben yapılırlar.⁵⁹ Buna göre pay sahiplerine belirli kurallar çerçevesinde dönem sonunda kazanmaları muhtemel olan kar paylarından mahsup edilmek üzere kar payı avansı verilebilir.⁶⁰

Altaş' a göre kar payı ile kar payı avansı arasındaki farklılıklar aşağıdaki gibidir:⁶¹

- Kar payı dönem sonunda oluşan net dönem karından veya serbest yedek akçelerden dağıtılırken, kar payı avansı ise ara dönemlerde hazırlanan finansal tablolara göre hesaplanmış olan karlardan dağıtılır.
- Kar payı avansı kar payından mahsup edilir, kar payı için mahsup söz konusu değildir,
- Kar payı avansı sadece pay sahiplerine dağıtılır, kar payı ise pay sahiplerinin yanında yönetim kurulu üyelerine ve kara katılan diğer kimselere dağıtılabilir.

Kar payı avansı uygulamasının kanunlarda yer almasıyla, kar payları dönem sonları beklenmeden dağıtılma imkanına kavuşmuştur. Özellikle pay senedini ve diğer kısa vadeli yatırım araçları karşısında rekabet edilebilir hale getirebilmek, pay senetlerinin çekiciliğini artırabilmek ve tasarrufları pay senetlerine teşvik ederek borsalarımızın gelişmesini katkıda bulunmak amacıyla hem HAAO' ların hem de halka açık olmayan anonim şirketler bakımından kar payı avansı kurum kabul edilmiştir.⁶²

2.2.3. Kar Payının Hukuki Niteliği

2.2.3.1. Mali Hak ve Bireysel Ortaklık Hakkı Niteliği

Mali haklar, ekonomik içerikli hakları ifade eden para ile ölçülebilen bir değere sahip olan haklardır.⁶³ Anonim şirketler hukuku açısından mali hak; kar payı alma hakkı,

⁵⁹ TEKİNALP, Ü., (1977), Anonim Ortaklıklarda Karın Dağıtımı Konusuna İlişkin Bazı Sorunlar-4, İktisat ve Maliye Dergisi, C.24, S.,9 s.388

⁶⁰ KARAHAN, S., a.g.e. s.644

⁶¹ ALTAŞ, S., (2013), Yeni TTK' ya Göre Anonim Şirketler, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.654

⁶² KARYAĞDI, N., (2002), Halka Açık Şirketlerde Temettü Avansının Dağıtımının Esasları ve Vergi Yasaları Karşısındaki Durumu, Vergi Dünyası Dergisi, s.246

⁶³ TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; a.g.e. s.616

hazırlık devresi faizi alma hakkı, rüçhan hakkı, tasfiye bakiyesi alma hakkını içermektedir.⁶⁴ Bunların arasında kar payı alma hakkı en önemli olanıdır.

Bireysel hak ise, pay sahibinin diğer ortakların katılımı olmaksızın kullanabileceği hakları ifade eder. Bireysel hakka sahip olabilmek için tek bir paya sahip olmak yeterlidir.⁶⁵ Kar payı hakkı mali hak olmasının yanında ayrıca bireysel bir haktır. Bireysel haklar, pay sahiplerini keyfi uygulamalara karşı korumakla birlikte bu hakların esas sözleşme ile kaldırılmaları mümkün değildir.⁶⁶

2.2.3.2. Müktesep (Kazanılmış) Hak Niteliği

Müktesep hakka ilişkin ilk tanımlamaların kaynağı 1991 yılında değiştirilen İsviçre Borçlar Kanununun 646. maddesi ile ortaya çıkmıştır. Türk hukuk sisteminde ise müktesep haklar 6762 sayılı eski TTK' nin 385/II. maddesinde; *“kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır”* şeklinde tanımlanmıştır. Pozitif Hukukun temel ilkeleri arasında yer alan kazanılmış hak, ortaya çıkması anında hukuka uygun olarak tamamlanmış, böylece kişiye özgü, lehte sonuçlar doğurmuş, sonradan hukuk kurallarındaki değişiklik veya işlemin geri alınması gibi nedenlere rağmen, hukuk düzeni tarafından korunma altında kalan hak anlamına gelmektedir.⁶⁷ Anayasa Mahkemesi kazanılmış hakkı, kişinin bulunduğu statüden ortaya çıkan, tahakkuk etmiş, kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş hak olarak tanımlamıştır.⁶⁸

Anonim şirketler hukukunda ise müktesep hak; pay sahiplerinin kanun veya esas sözleşmeyle kazanılmış haklarını ifade eder.⁶⁹ Bir başka deyişle; genel kurul ve yönetim kurulu tarafından özüne dokunulamayan ve hak üzerinde pay sahibinin rızası olmadan

⁶⁴ YANLI, V., (1997), Anonim Şirketlerde Karın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir mi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:LV, S:4, s.201

⁶⁵ TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; a.g.e. s.396-397

⁶⁶ CANÖZÜ, S.; a.g.e. s.27

⁶⁷ OĞURLU, Y.,; (2003), İdari Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.28.

⁶⁸ Anayasa Mahkemesi'nin 27.02.2001 gün, 1999/43E., 2001/46K. ve 03.04.2001 gün, 1999/50E., 2001/67K. sayılı kararları

⁶⁹ PULAŞLI, H.; (2014), Şirketler Hukuku Şerhi, Adalet Yayınları, Ankara, s. 1549

herhangi bir tasarruf yapılamayan haklardır.⁷⁰ Müktesep hakları, mutlak müktesep haklar ve nispi müktesep haklar olarak sınıflandırmak mümkündür. Mutlak müktesep haklar sahibinin rıza olmadan değiştirilmesi mümkün olmayan müktesep haklardır. Bu haklar başta genel kurul olmak üzere tüm organların kararları karşısında mutlak bir güce sahiptir. Mutlak müktesep haklar ayrıca pay sahiplerine tanınan veto hakları olarak da ifade edilebilir.⁷¹

Nispi müktesep haklar ise, genel kurul kararı ile sınırlandırılabilen haklardır. Bu hakların sınırlandırılmasında belirli ölçüler vardır. Nispi müktesep haklar ne kadar sınırlandırılırsa sınırlandırılırsa özüne dokunulamaz, bertaraf edilemez, yokluğu sonucunu doğuracak kararda alınmaz.⁷² Örneğin dağıtılacak karın belirlenmesinde esas sözleşme ile veya genel kurul kararıyla sınırlandırmak mümkündür. Bu anlamda kar payı hakkına sahiplik korunurken dağıtma zamanının sınırlandırılması kar payı hakkının bir yandan mutlak müktesep hak diğer yandan nispi müktesep hak olarak değerlendirilmesine imkan vermektedir.

Doktrinde kar payının mutlak müktesep hak niteliğine sahip olup olmadığı tartışmalı bir konudur. Bu tartışma müktesep hak niteliğinin ve sağladığı korumanın, hakkın tamamına mı ilişkin olduğu yoksa bir kısmına mı ilişkin olduğu çerçevesinde şekillenmektedir.

Tekinalp; kar payı hakkının güçsüz bir nispi müktesep hak olduğunu söylemekte ve buna dayanak olarak karın tamamının pay sahiplerine dağıtılmaması, böyle bir zorunluluğun bulunmaması, yedek akçe ayırma zorunluluğunun bulunması ve diğer ödemeleri belirtmektedir.⁷³ Karayalçın; pay sahibinin kar payı alma hakkının özüne dokunulmaması şartıyla sınırlandırılabilceğini bu da hakkın mutlak bir müktesep hak olmamasına yol açtığı görüşündedir.⁷⁴ Karahan ise; kar payı hakkının bütününe değil sadece özünün müktesep hak olduğunu ve hakların hiçbir şekilde sınırlandırılmaması gerektiği görüşünün anonim şirketlerde azınlık hakimiyetini kabul etmek anlamına geleceğini bunun ise şirketlerin temel özelliklerine ters düşeceğini, kar payı hakkının

⁷⁰ KARAHAN, S., (1991), Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, s.30

⁷¹ TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; a.g.e. s.448

⁷² Y. 11. HD. 27.121976-E.5897/K.321

⁷³ TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; a.g.e. s.467-468

⁷⁴ KARAYALÇIN, Y., a.g.e. s.133

bütünüyle sınırlanamaz nitelikte haklar olmadığını, aksine sınırlandırılabilir bir hak olduğunu ifade etmektedir.⁷⁵

Başka bir görüşe göre ise, kar payı üzerinde genel kurulun büyük oranda tasarruf yetkisinin bulunması ve kar payı hakkını ciddi şekilde sınırlandırabilmesi imkanı karşısında kar payı hakkının müktesep hak sayılmayacağı fakat esas sözleşmeye kar payı dağıtımını hususunda net hükümlerin bulunması şartıyla kar payı hakkının müktesep hak niteliğinin sağlanabileceği ileri sürülmektedir.⁷⁶

Görüleceği üzere kar payı hakkının mutlak müktesep haklar arasında sayılması görüşü günümüz itibariyle terk edilmeye başlanmıştır. Kanuni ve esas sözleşmeye bağlı olarak bazı ayrımların yapılma zorunluluğu ve karın tamamının dağıtılamaması gibi sınırlamalara tabi olması nedeniyle bazen miktarının az olması bazen ise hiç dağıtılamaması problemiyle karşılaşıldığından kar payı hakkı nispi müktesep haklar arasında değerlendirilmektedir.

Yargıtay açısından konuya değindiğimizde ise farklı tarihlerde birbirleri ile çelişen bir çok karar vermiştir. Bu kararların bir kısmı şu şekildedir:

- Birinci kar payı müktesep hak olup, buna dokunmamak kaydıyla kar payı sınırlanabilir,⁷⁷
- Birinci kar payından doğan hak müktesep hak olmakla beraber, mutlak bir kural değildir. Ancak yasal koşulların gerçekleşmesi halinde ve uzun vadede daha yüksek ve istikrarlı kar dağıtılmasını temin amacıyla birinci kar payının dahi olağanüstü yedek akçelere ayrılabilir,⁷⁸
- Karın hiç dağıtılamaması müktesep hakları zedeler,⁷⁹
- Karın dağıtılmasında objektif iyiniyet kurallarına uyulması gerekmekte ve genel kurul bu noktada keyfi hareket edemez⁸⁰

⁷⁵ KARAHAN, S., (1998), Anonim Şirketlerde Tasfiye, Mimoza Yayınları, Konya, s.220-221

⁷⁶ BERZEK, A., N., (1990), Anonim Ortaklıklarda İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, İsmail Akgün Vakfı Yayınları, İstanbul, s.37

⁷⁷ 11. HD. 09.02.1982, E.1982/487, K.1982/479

⁷⁸ 11. HD. 10.02.2005, E.2004/2649, K.2005/990

⁷⁹ 11. HD. 22.01.1976, E.1975/5897, K.1976/321

- Hakkın özünün ihlal edilmesi, müktesep hakkın ihlalidir,⁸¹
- Kar payının keyfi bir şekilde tutarının azaltılması ya da hiç dağıtılmaması anonim şirketlerin kar payı dağıtımını ya hiç yapmamakta olduğunu ya da az miktarda yapmakta olduğu duygusunu uyandırmakta ve şirketlere karşı güven ve ilgiyi azaltabileceğinden kar payı dağıtım kararlarının dağıtımı yapan organ tarafından objektif iyiniyet kuralları çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmekte, kar dağıtılmamasına ilişkin genel kurul kararının, ortaklığın büyümesi ve pay sahiplerine düzenli kar payı dağıtımını amacına yönelik olup olmadığının belirlenmesi ve gerekirse bu doğrultuda uzman bilirkişilerce inceleme yaptırılarak buna göre değerlendirilmelidir.⁸²

Görüldüğü gibi Yargıtay tarafından verilen bazı kararlar pay sahibi lehine olurken, bazı kararlar ise anonim şirketler lehine olmaktadır. Fakat Yargıtay içtihadına göre kar payı hakkı müktesep hak sınıfına sokulmakla beraber bazı sınırlandırılmalara tabi tutulacağı kabul edilmektedir.⁸³

⁸⁰ 11. HD. 21.06.2005, E.2005/6096, K.2005/6565

⁸¹ HGK. 11.10.1978, E.1977/11-1013, K.1978/824

⁸² 11. HD. 14.10.1982, E.3556, K.3887

⁸³ CANÖZÜ, S., a.g.e., s.33

BÖLÜM 3: KAR PAYINININ DAĞITILMASINA İLİŞKİN TEMEL İLKELER, YÖNTEMLER, PROSEDÜRLER VE POLİTİKALAR

3.1. KAR DAĞITIMI İLE İLGİLİ TEMEL İLKELER:

3.1.1. Net Kar İlkesi:

Çalışmamızın önceki bölümlerinde bahsedildiği gibi anonim şirketlerin kar dağıtılması için ya bulunduğu dönemde kar elde etmesi ya geçmiş yıl karlarının bulunması ya da serbest yedek akçelerinin olması gerekir. TTK 509. madde ile sermaye için faiz ödenemeyeceği ve kar payının ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılması gerektiği belirtilmiştir. Bu ilkeye göre anonim şirketlerin kar elde etmemesi ya da geçmiş yıl karının bulunmaması ya da serbest yedek akçesinin bulunmaması durumlarında ortaklara ya da hissedarlara kar payı dağıtılamaz.

3.1.2. Esas Sermayenin Korunması İlkesi:

Esas sermaye; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 332. maddesinde belirtildiği üzere, tamamı ana sözleşmede taahhüt edilmiş olan payı ifade etmektedir. Keza, aynı maddede, esas sermayenin alt sınırı 50.000.- TL olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan, esas sermaye; şirket ana sözleşmesinde yazılı olan tutar şeklinde de tanımlanabilir. Bununla birlikte, kurucular ve pay sahipleri tarafından taahhüt edilen pay tutarlarının henüz tamamının ödenmemiş olması da esas sermaye miktarını etkilememektedir. Zira, esas sermaye miktarının değiştirilmesi ancak şirket ana sözleşmesinin tadili ile mümkündür.⁸⁴

⁸⁴ <http://gulbenkmusavirlik.com/yeni-ttk-na-gore-anonim-sirketlerde-esas-sermayenin-2-3-oraninda-kaybi-halinde-basit-sermaye-indirimi-islemi-279.html>

Esas sermayenin korunması ilkesi; şirketin dönem sonunda hesaplamış olduğu kardan kar payı dağıtımına izin verilmesi ilkesidir. Bunun da amacı sermaye azaltımını önlemektir. Sermaye pay sahiplerine doğrudan veya dolaylı olarak iade edilemez. Sermaye ortaklık sona erinceye kadar, işletme konusunun elde edilmesine özgülenmiştir.

Esas sermayenin korunması TTK hükümlerinde, 332. madde ile anonim şirketlerin asgari tutarda bir sermaye olmadan kurulamayacağı, 342. madde ile üzerlerinde sınırlı bir aynı hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devronulabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabileceği fakat hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacakların sermaye olarak konulamayacağı, 509. madde ile sermaye için faiz ödenemeyeceği ve kar payının ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılması şeklinde yer almıştır.

3.1.3. Şirketin Borçlarını Ödeme Gücüne Sahip Olması İlkesi:

Bu ilkeye göre anonim şirketlerin kar dağıtabilmesi için öncelikle borca batık olmaması gerekir. Borç ödeme gücü olmayan bir anonim şirket kar payı dağıtamaz. İşletme borç yükü altında bulunduğu ve ödemelerin aksadığı dönemlerde kar payı dağıtımını ikinci planda tutmalı veya uzun bir süre kar payı dağıtımını yapmamalıdır. Çünkü borçlar niteliği gereği belli bir dönem sonunda geri ödenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde boçların ödenmemesi şirket alacaklılarını hukuki yollara başvurmasına sebep olacak ve bunun yanında kar payı dağıtılması halinde ise finansal açıdan zor durumda kalacak ve işletmenin sürekliliği hususu zarar görecektir. İşletmenin varlığıyla ilgili bir takım yasal yükümlülükler ve yaptırımlar söz konusu olabilecektir.⁸⁵

3.2. DÖNEM NET KARININ HESAPLANMASINDA KULLANILAN YÖNTEMLER

3.2.1. Öz Sermaye Karşılaştırma Yöntemi

Öz sermaye, bilançoda aktif toplamı ile borç toplamı arasındaki farkı ifade eder.⁸⁶ Vergi Usul Kanunumuzda ise öz sermaye terimi 192. maddede hüküm altına alınmış ve

⁸⁵ İSMMMO, Kar Dağıtım Çalışma Grubu, Kar Dağıtım ve Vergilendirilmesine İlişkin Sunum

⁸⁶ KARYAĞDI, N.; a.g.e. s.32

“aktif toplamı ile borçlar arasındaki fark, müteşebbisin işletmeye mevzuu varlığını teşkil eder” denilmiştir. Öz sermaye tespit edilirken analitik yöntem veya sentez yöntem kullanılır. Analitik yöntemde, gerçek aktif toplamından borçları indirmek suretiyle hesaplama yapılırken, sentez yönteminde nominal sermaye esas alınarak öz kaynak kalemlerinin bu rakama eklenmesi, buna karşılık ödenmemiş sermaye, cari dönem zararı, birikmiş geçmiş yıl zararları ve kanunen kabul edilmeyen giderler ile (şahıs ve adi ortaklıklarda ortağın veya ortaklarının borçlarının) buna benzer gerçek olmayan ve gerçek öz varlığı etkileyen kalemlerin düşülmesi yoluyla öz sermaye hesaplanır. Hangi yöntem kullanılırsa kullanılсын bulunacak dönem başı ve dönem sonu öz sermaye aynı olacaktır. Bu iki yönteme aşağıda ayrıntılarıyla değinilmiştir.⁸⁷

3.2.1.1. Analitik Yöntem

Bu yöntemde öncelikle bilançonun aktifinde yer almasına rağmen aslında gerçek aktifte meydana gelen eksilmeleri tamamlamak ve bu suretle bilançonun aktif ve pasifi arasında denge sağlama fonksiyonu olan, gerçek olmayan aktif kalemlerin aktif toplamından çıkarılması gerekir.⁸⁸ Bu kalemlerin bir kısmı bilançonun aktifinde pozitif unsur olarak yer alabilecekleri gibi pasifte negatif unsur olarak ta yer alabilirler.⁸⁹ Buna ilişkin olarak bu yöntem aşağıdaki şekilde formüle edilebilir:⁹⁰

Özsermaye : Net Aktifler - Borçlar

Net Aktif : Gerçek Aktif – Aktifi Düzenleyici Hesaplar

Gerçek Aktif : Aktif Toplamı – Gerçek Olmayan Aktifler

Bilançonun aktifinde yer almasına rağmen gerçek aktif olmayan kalemler şunlardır:⁹¹

- Zararlar: Öz sermayenin olumsuz bir unsuru olup aktif toplamından indirilir.

⁸⁷ KOYUNCU M.; (1994), Öz Sermaye , Öz Sermaye Mukayesesi ve Mali Kar, Vergi Raporu Dergisi, s.39

⁸⁸ KARYAĞDI, N.; a.g.e. s.32-33

⁸⁹ Beyanname Düzenleme Kılavuzu, (2007), s.24

⁹⁰ YÜCEL, T.; (2001), Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Özsermayenin Tespiti ve Özsermaye Karşılaştırılması, Mükellefin Dergisi, S:97, s.89

⁹¹ KOYUNCU M.; (1994), a.g.e, s.42

- Amortismanlar (İlk Tesis ve Taazzuv Giderlerine Ait Olanlar Dahil): Birikmiş amortismanlar, aktifleştirilmiş iktisadi kıymetler ile diğer amortisman tabi değerler üzerinden ayrılan bir nevi karşılık olma niteliğinde olduğundan aktif toplamından düşülür.
- Karşılıklar (İhtiyari Karşılık ve Kanuni Karşılık Hariç): Karşılıklar aktif toplamından indirilir. Bu tür karşılıklara örnek olarak şüpheli alacaklar karşılığı, menkul kıymet değer düşüklüğü karşılığı, stok değer düşüklüğü karşılığı, bağlı aktif değer düşüklüğü karşılığı verilebilir. Pasifte yer alan karşılık tutarının aktif toplamından düşülebilmesi için, aktifte bu hesabın karşılığı bir hesabın bulunması gerekir.
- Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler: Bu hesap aktif toplamından düşülmekle beraber verginin hesaplanması sırasında dönem kazancına ilave edilir.
- Şahıs Hesapları (Cari Hesaplar): Şahıs işletmelerinde işletme sahibinin diğer kaynaklardan kazandığı paradan işletmenin ihtiyacı olduğunda aktarabileceği, ortaklıklarda veya sermaye şirketlerinde ise nakit sıkıntısı çekildiğinde işletmeye aktarılacak, ortakların acil ihtiyaçlarında da işletmeden çekilebilecek bir finansman kaynağı olarak işlem gören şahıs hesapları alacak veya borç bakiyesi verebilmektedir. Kişisel işletmelerde işletmecinin, adi ortaklıklarda ortağın veya ortakların bilançonun aktifinde yer alan borçları aktif toplamından düşülür. Kollektif, adi komandit ve sermaye şirketlerinde ise borç ve alacak durumuna göre gerçek borç ve gerçek alacak olarak dikkate alınır. Şahıs ve adi ortaklık işletmelerinde alacak bakiyesi analitik yöntemde dikkate alınmaz.
- Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri: Bu hesabın aktif toplamından düşülebilmesi için pasifte buna ilişkin olarak amortisman ayrılmış olması gerekmektedir.
- Özel Maliyet Bedeli: Bu hesapta kuruluş ve örgütlenme gideri gibi işlemektedir. Amorti edilen kısmı düşülür, kalan kısım net aktif olarak dikkate alınır.
- Ödenmemiş Sermaye: Nominal sermayenin olumsuz bir unsuru olup gerçek bir aktif sayılmadığından aktifte pozitif unsur olarak yer alması kaydıyla aktif toplamından varsayılan aktif olarak düşülür.

- Geçici Hesaplar: Aktifte yer alan geçici hesaplar gerçek aktif, pasifte yer alan geçici hesaplar ise gerçek pasif olarak dikkate alınır. Bu hesaplara örnek olarak; peşin ödenen giderler, peşin tahsil edilen gelirler, çeşitli gelirler, değerlendirme farkı v.b kalemler örnek olarak verilebilir.
- Reeskont Hesapları: Alacak senetleri reeskontu aktif düzenleyici pasif bir hesap olup aktif toplamından, borç senetleri reeskontu pasif düzenleyici aktif bir hesap olup, pasif toplamından düşülür.
- Vergiye Tabi Olmayan Karlar: Öz sermayenin bir unsuru olup, öz sermayenin mukayesesi ile tespit edilen kardan düşülür.
- Vergi ve Fonlar: Ödenecek bir borç niteliğinde olduğundan aktif toplamından düşülür.
- Senetli ve Senetsiz Borçlar: Gerçek birer pasif hesap olup aktif toplamından düşülür.
- Alacaklı Bankalar: Gerçek bir pasif hesap olup aktif toplamından düşülür.

3.2.1.2. Sentez Yöntemi

Sentez yönteminde öz sermaye tespiti; bilançonun pasifinde ve öz sermayeyi teşkil eden kalemler toplamından öz sermayeyi olumsuz yönde etkileyen fiktif pasifler indirilir.⁹²

Bilançonun aktifinde yer almasına rağmen gerçek aktif olmayan kalemler şunlardır.⁹³

- Amortismanlar: Amortisman tabi iktisadi kıymet alış değeri ile aktifte kayıtlı ise öz sermaye tespitinde dikkate alınmaz. Eğer azalan bakiyeler usulü ile amortisman ayrılmış ise ATİK, amortisman düşüldükten sonraki değeri ile aktifte yer alacağından bu kıymet için ayrılan amortisman nominal sermayeye öz kaynak olarak eklenir.

⁹² KARYAĞDI, N.; a.g.e. s.34

⁹³ KOYUNCU M.; (1994), a.g.e, s.43

- Şüpheli Alacak Karşılığı: Şüpheli alacaklar hesabı varsa, pasifte yer alan şüpheli ticari alacaklar karşılığı hesabı nominal sermayeye eklenmez. Aktifte şüpheli ticari alacak hesabı yoksa, pasifteki karşılığı nominal sermayeye eklenir.
- Diğer Karşılıklar: Sabit değer yenileme fonu, yatırım indirim karşılığı ve benzer karşılıklar nominal sermayeye eklenir.
- Ödenmemiş Sermaye: Sermayenin olumsuz bir unsuru olduğu için nominal sermayeden düşülür.
- Birikmiş Zararlar: Öz sermayenin olumsuz bir unsuru olduğundan toplamdan indirilir.
- Cari Dönem Zararı: Öz sermaye unsuru olmadığından toplamdan indirilir.
- Ortaklar Cari Hesabı: Ferdi teşebbüs ve adi ortaklıklarda alacak bakiyesi vermesi halinde toplama ilave edilir, borç bakiyesi vermesi halinde ise toplamdan düşülür.
- Yedek Akçe ve Provizyonları: Nominal sermayeye eklenirler.
- Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler: Öz sermayenin olumsuz bir unsuru oldukları için toplamdan düşülürler.

Özetle aktif hesabı etkileyen ve aktif hesaba karşılık çalışan, karşılığı olan aktif düzenleyici hesaplar aktif toplamından, öz sermayeyi olumsuz yönde etkileyen hesaplarda pasif toplamından düşülerek, gerçek pasif ve gerçek aktif tespit edilir. Gerçek aktif toplamından gerçek pasiflerin düşülmesi neticesinde ise dönem başı veya dönem sonu öz sermaye bulunur.

3.2.1.3. Tek Düzen Muhasebe Sistemi Yöntemi

1 seri numaralı muhasebe uygulama genel tebliğine göre bilançolarda yer alan öz sermaye, 5.. kodu ile başlayan öz kaynaklar içerisinde yer almakta olup, öz kaynak hesabını oluşturan alt hesaplar aşağıdaki gibidir:

500. Sermaye

501. Ödenmemiş Sermaye (-)

- 520. Hisse Senedi İhraç Primleri
- 521. Hisse Senedi İptal Karları
- 522. Maddi Duran Duran Varlık Yenide Değerleme Artışları
- 523. İştiraklerden Yeniden Değerleme Artışları
- 524. Maliyet Artışları Fonu
- 529. Diğer Sermaye Yedekleri
- 540. Yasal Yedekler
- 541. Statü Yedekleri
- 542. Olağanüstü Yedekler
- 548. Diğer Kar Yedekleri
- 549. Özel Fonlar
- 570. Geçmiş Yıl Karları
- 580. Geçmiş Yıl Zararları (-)
- 590. Dönem Net Karı
- 591. Dönem Net Zararı (-)

Bilançoda öz kaynaklar içerisinde yer alan öz sermaye hesabı bilançoya ilk kayıt anında net değerleri üzerinden hesaplandığı için bilançoda yazan değerler öz sermaye tutarını vermektedir.

3.2.2. Gelir – Gider Karşılaştırma Yöntemi

Dönem sonunda elde edilen karın tespit edilmesinde öz sermaye hesaplanması yöntemi dışında kullanılan diğer yöntemde gelir ve giderlerin karşılaştırma yöntemidir.

Gelir; varlıklardaki artış, borçlardaki azalış nedeniyle, özkaynaklarda hissedarların yatırdıkları fonlar dışındaki artışları ifade eder. Gelirler, hem hasılat hem de kazançları içerir. Hasılat, işletmenin olağan faaliyetleri neticesinde ortaya çıkar. Kazançlar ise

duran varlık satış karı, menkul kıymet satış karı ya da değer artışları kazancı gibi gelir tanımına giren diğer kalemleri belirtmektedir. Buna göre gelir tanımı değer artışlarındaki gibi gerçekleşmemiş kazançları da içermektedir.

Gider; varlıklardaki azalış, borçlardaki artış nedeniyle, özkaynaklarda pay sahiplerine yapılan ödemeler dışındaki azalmaları ifade eder. Giderler de hem zararları, hem de işletmenin olağan faaliyetleri sırasında doğan giderleri içerir. İşletmenin olağan faaliyetleri ile ilgili giderler, satışların maliyeti, ücretler ve üretim faktörlerine ait giderler gibi giderlerdir. Zararlar, yangın, sel gibi felaketlerden oluşan zararlar, varlıkların değer azalışları, satış zararları gibi zararları kapsar.⁹⁴

Bu yönetime göre yukarıda tanımları yapılan gelir ve giderler arasında dönem sonunda elde edilen fark dönem net karını verecektir.

3.3. KAR PAYI DAĞITIMINDA İZLENECEK HUKUKİ PROSEDÜR

3.3.1. Anonim Şirketlerde Hukuksal Prosedürü

Anonim şirketlerde dönem sonlarında elde edilen kar payının dağıtılması aşağıda yer alan aşamalar dahilinde gerçekleştirilir.⁹⁵

- Faaliyet dönemi kapandıktan sonra, yönetim kurulu tarafından ilgili finansal tablolar usulüne uygun olarak düzenlenir. Kar zarar hesabı çıkartılır. Yıllık rapor hazırlandıktan sonra kar payının ne şekilde dağıtılacağına karar verilir.
- Faaliyet döneminin kapanmasından itibaren 3 ay içerisinde yönetim kurulu, genel kurulu toplantı gününden en az 15 gün önce Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanmak üzere ilan vererek toplantıya çağırır.
- Yönetim kurulu tarafından hazırlanan finansal tablolar, yıllık raporlar ve denetim raporları pay sahipleri tarafından incelenmesi için şirket merkezi veya şubelerde hazır bulundurulur.

⁹⁴ GENÇOĞLU GÜCENME, Ü., ÖZERHAN, Y., KARABINAR, S., (2013), Türkiye Finansal Raporlama Standartları, Ada Renk Matbaa, Sakarya, s.75

⁹⁵ KARYAĞDI, N., a.g.e. s.157

- Genel kurul toplantı nisapları sağlandıktan sonra finansal tablolar ile karın dağıtılmasına ilişkin teklifleri aynen veya değiştirerek karara bağlar.
- Genel kurul toplantısı sırasında kar payının dağıtım tarihi belirlenmişse bu tarihte ödeme yapılır, aksi halde hemen ödenmesi gerekir. Ödeme tarihinden itibaren tahsil edilmeyen kar payları beşinci yılın sonunda hazineye devredilir.

Anonim şirketlerde kar payı dağıtımını genel kurul kararıyla alınır ve bu yetki başka bir organa devredilemez. Kanun ve şirket esas sözleşmesi gereği dağıtılması zorunlu olan birinci temettü ile dağıtılacak olan kar payının dağıtım tarihleri genel kurulca belirlenir. Halka açık şirketler ise dağıtım tarihleri, SPK düzenlemeleri çerçevesinde genel kurul toplantısının yapıldığı yılın son gününü aşmamak üzere tespit edilir.⁹⁶

3.3.2. SPKn' ya Göre Kar Payı Dağıtım Esasları

Hisse senetleri halka arz olunan veya arz olunmuş sayılan, hisse senedi alacak kişilerin haklarının korunması için kanuni düzenlemelerin yapılmış olduğu anonim şirketlere halka açık anonim şirket denir.⁹⁷ Halka açık anonim şirketlerin payları halka arz olduğundan SPKn hükümlerine tabidir.⁹⁸

SPKn' ya göre kar dağıtımında izlenmesi gereken hukuki prosedür şu şekildedir:

- Kar payı SPKn hükümleri doğrultusunda genel kurul tarafından belirlenecek yöntemler dahilinde genel kurul kararıyla dağıtılır.
- Genel kurul kararlarında; kar payı dağıtılıp dağıtılmayacağı, dağıtılması halinde ortaklara ve kara katılan ortak dışı gerçek veya tüzel kişilere dağıtılacak oranlara ve bu oranların uygulanacağı hesap kalemlerine yer verilir.
- Kar payı dağıtımına karar verilmesi halinde kar payının nakit mi yoksa bedelsiz hisse senedi verilecek yoluyla mı olacağına ilişkin karar alınır. En geç genel kurul

⁹⁶ Gümrük ve Ticaret Bakanlığının 28.11.2012 Tarih ve 28481 sayılı Resmi Gazete Yayınlanan Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmeliği

⁹⁷ ALTAŞ, S., 2010, Sermaye Şirketlerinde, Halka Açık Anonim Şirketlerde, Kooperatiflerde, Yedek Akçe Ayrımı ve Kullanımı (Uygulamalı, İçtihatlı, Örnekli), Vedat Kitapçılık, İstanbul, s.182

⁹⁸ Sermaye Piyasası Kurulu Kar Payı Rehberi,

<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=986&fn=986.pdf&submenuheader=0>

toplantısının gerçekleştirildiği hesap dönemi sonuna kadar kar payı dağıtım işlemine başlanılmalıdır.

- Genel kurul toplantısında karar alınmak şartıyla ödenecek kar payları eşit tutarlı taksitler veya farklı tutarlı taksitlerle ödenebilir. Taksit sayısı kural olarak genel kurul tarafından belirlenmekte birlikte, yönetim kurulunun taksit sayısını belirleyebilmesi için genel kurul tarafından açık bir şekilde yetkilendirilmiş olması gerekmektedir.
- TTK hükümleri uyarınca ayrılması gereken yedek akçeler ile ana sözleşmede veya genel kurul tarafından alınan kar dağıtım kararlarında pay sahipleri için kar payı ayrılmadıkça, başka yedek akçe ayrılmasına, sonraki seneye kar aktarılmasına, intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, çalışanlara ve ortak olmayan kişilere kar payı ödemesi yapılamaz. Ayrıca pay sahipleri için dağıtım kararı alınan kar payları nakden ödenmedikçe bu kişilere kar dağıtımını gerçekleştirilemez.
- Dağıtım kararı alınan kar payının tamamı ancak yasal kayıtlarda mevcut olan net dağıtılabilir kardan veya diğer kaynaklardan karşılanabildiği sürece dağıtılabilir.

3.3.3. Payları Borsada İşlem Görmeyen Ortaklıklara İlişkin Esaslar

SPK, payları borsada işlem görmeyen ortaklıklara ilişkin olarak özel düzenlemeler öngörmüştür. Bu ortaklıkların kar payı dağıtım oranı bağışlar eklenmiş net dağıtılabilir dönem karının yüzde yirmisinden aşağı olamamaktadır. Yine bu tür ortaklıklar kar payını tam ve nakden dağıtmak zorunda olup, ödemeler kupon ibrazı karşılığında gerçekleştirilmektedir. Payları borsada işlem gören ortaklıkların aksine bu tür ortaklıklarda taksitle kar dağıtım uygulaması yapılamamaktadır. Yine bu tür ortaklıkların genel kurula sundukları ve dağıtılacak kar payının son finansal tablolarında tespit edilen sermayenin yüzde beşinden daha düşük olması veya söz konusu finansal tablolara göre net dağıtılabilir dönem karının 100.000,00.-TL' nin altında olması halinde kar payı dağıtmayabilirler. Dağıtılmayan bu kar payları daha sonraki dönemlerde yapılacak hesaplamalarda kar payı kalemi olarak dikkate alınır.

3.3.4. TTK' ya G6re Kar Dağıtım Esasları

TTK' da yer alan kar dağıtımına ilişkin esasları aşağıdaki şekilde sıralamak m6mk6nd6r:⁹⁹

- T6rk Ticaret Kanunu ve esas s6zleşme gereğince ayrılması gereken yedek akçeler ayrılmadıka kar payı dağıtımı yapılamaz.(TTK Md. 523)
- şirketin b6y6mesi, ekonomik risklerin azaltılması ve mali yapının g6çlendirilmesi ve istikrarlı kar dağıtımı yapılabilmesi için TTK ve esas s6zleşme dışında genel kurul kararıyla yedek akçe ayrılmasına karar verilebilir.
- TTK' nın 519. maddesi gereğince her yıl d6nem karının y6zde beşini ve sermayenin y6zde yirmisini buluncaya kadar yedek akçe ayrılması zorunludur.
- Ortaklara kardan ayrılan I. Temett6 6z6 itibariyle sermayeye verilen pay olarak kabul edildiğinden, 6denmiş sermaye 6zerinden I. Temett6 ayrılması ve 6denmesi zorunludur. (TTK Md. 519/2-c)
- Esas s6zleşme şirket kurucu ortaklarına, kuruluş aşamasında gerçekleştirmiş oldukları çalışmalar için belli bir oranda kar payı verilmesi yer alabilir.(TTK Md. 348, 502)
- Y6netim kurulu 6yelerine, yasal yedek akçeler ayrıldıktan ve pay sahiplerine temett6 verildikten sonra kar payı verilebilir.
- I. Temett6den sonra genel kar dağıtımı sıralaması içinde imtiyazlı pay sahiplerine kar payı ayırmak m6mk6nd6r.¹⁰⁰

3.4. KAR DAĞITIMINDA UYGULANAN POLİTİKALAR

3.4.1. Kar Dağıtım Politikası Kavramı

Kar payı dağıtım politikası, ortaklara işletmede elde edilen net kardan ne kadarının kar payı olarak dağıtılacağı, dağıtılmayıp işletme içerisinde ne kadarının bırakılacağı konusundaki kararı içerir. Dağıtılmayan karlar, işletme tarafından ileride yatırımların

⁹⁹ KARYAĞDI, N., a.g.e., s.160-161

¹⁰⁰ KIZILOT, ř., EY6PGİLLER, S.; 1994, şirketler Muhasebesi, Vergilendirilmesi, Hukuku ve Mevzuatı, Yaklaşım Yayınları, Ankara, s.1081

gerçekleştirilmesi, riskin minimum düzeye indirilebilmesi için gerekli olan kaynağın öz kaynaklardan karşılanacak kısmını oluşturur. Dolayısıyla kar dağıtım politikası işletmenin varlığını sürdürebilmesi için gerekli en önemli politika olan finansman politikasının ayrılmaz bir parçasını oluşturur. İşletme yönetimi ileride gerçekleşecek ve şirketin değerini artıracak girişimlerin kaynağını öz kaynaklardan karşılamayı amaçlarken, diğer yandan işletme ortaklarının arzu ettiği kar payı dağıtımını da amaçlayabilir. Hem yeni yatırımların gerçekleştirilmesi ve istikrarlı bir büyümenin sağlanması hem de ortakların kar payı dağıtım isteklerinin karşılanması optimal bir kar dağıtım politikasını zorunlu kılmaktadır.¹⁰¹

3.4.2. Kar Dağıtım Politikasının Önemi

Anonim şirketlerin en önemli kuruluş sebepleri kar dağıtımıdır. Karın işletmede tutulmayıp dağıtılması veya işletmede tutulup dağıtılmaması şirketlere yapılacak yatırımları ve şirketlerin yapacakları yatırımları etkiler.

Kar dağıtım politikası yatırım kararı şeklinde veya finansman kararı şeklinde olabilir. Eğer işletmelerin sermaye piyasalarından kaynak sağlama imkanı mümkün değilse, kar dağıtımını işletmenin büyümesine engel olmaya ve yatırımların daralmasına yol açabilir. Eğer ki firmanın sermaye piyasalarından kaynak sağlama imkanı varsa firma karın dağıtılmayıp firmada bırakılması ile sermaye artışı yoluyla kaynak sağlanması seçenekleri ile karşı karşıyadır.¹⁰²

Şirketlerin kar dağıtım politikaları, piyasada hisse senetlerinin yatırımcılar açısından değerlendirilmesinde önemli gösterge oluşturabilir. Bununla birlikte piyasadaki yatırımcı beklentileri, şirketin karının ne kadarını dağıtması gerektiği konusunda da belirleyici olabilir. Teoriye göre kar dağıtım politikası, yatırımcıların kar payı elde etme veya gelecekte sermaye kazancı elde etme tercihlerine en uygun karşılığı verecek şekilde oluşturulmalıdır. Bu durum yatırımcı beklentilerine göre farklılık gösterebilir.¹⁰³

Kar dağıtım politikasının önemini işletme ve hissedarlar açısından olmak üzere iki yönüyle ele alabiliriz. İşletme açısından finans yöneticilerinin amacı, işletmenin piyasa

¹⁰¹ SABAN, M., KÖSE, Y., Anonim Şirketlerde Kar Dağıtım Politikası Üzerindeki Yasal Sınırlamalar

¹⁰² KARYAĞDI, N.; a.g.e. s.52

¹⁰³ SEVİL, G., BAŞAR, M., ÇOSKUN, M., (2013), T.C. Anadolu Üni. Yayını No:2770 Finansal Yönetim-II, Anadolu Üni. Web Ofset, Eskişehir

değerini en yüksek düzeye çıkarmaktır. İşletmenin piyasa değeri yükseldikçe ortaklar da bu durumdan menfaat sağlayacaktır. Ancak işletme yönetimi daha uzun vadede planlar yaparken, şirket hissedarları düzenli olarak kar payı almak isterler. Bu durumda işletme yönetimi işletmenin piyasa değeri ile ortakların kar payı beklentileri arasında optimal bir denge kurmak zorunda kalacaklardır. Hissedarlar ise işletmenin değerini, dağıtılır kar payı miktarına ve oranına göre değerlendirmek isterler. Yapılan yatırımların geri dönüşünü en kısa zamanda, artan oranda ya da sabit ödemeler şeklinde almak isterler. Böylece işletme rasyonel olmasa bile her yıl düzenli kar dağıtım politikası izlemek zorunda kalabilir. Ancak bazı hissedarlar ise kar paylarını birkaç yıl işletmede bırakmak isteyebilirler. Bu durumda hissedarların beklentisi, hisse senetlerinin değerinin artışına bağlı olarak gelecekte daha büyük kar payı almak olacaktır.¹⁰⁴

3.4.3. Kar Dağıtım Politikasını Etkileyen Başlıca Faktörler

3.4.3.1. Yasal Faktörler

İşletmenin kar dağıtım politikasını uygularken özellikle halka açık anonim şirketlerde Türk Ticaret Kanunu (TTK), Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn), Vergi Usul Kanunu (VUK), Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK), Gelir Vergisi Kanunu (GVK) ve işletmenin ana sözleşmesinde yer alan bazı emredici hükümler gibi bir dizi yasal düzenlemelerin göz önünde tutulması gerekmektedir. Anonim şirketlerde kar dağıtım konusunda yasalar çerçevesinde genel kurul yetkilidir.

Şirket yönetim kurulunun şirketin bilanço ve tablosunun kabulü ve kar dağıtım teklifleri şirket genel kurulunca sonuca bağlanır. Ancak şirket genel kurulunun alabileceği kararlar diğer kanunların ve ana sözleşmenin getireceği kısıtlamalara tabidir. TTK 470. maddesine göre kar payı dağıtımının yapılabilmesi için işletmenin öncelikle kar elde etmiş olması gerekmektedir. Yeterince kar edilemeyen veya zararlı sonuçlanan faaliyet döneminde kar payı dağıtılabilmesi için geçmiş yıllarda bu amaçla yedek akçe ayrılmış olması gerekmektedir. Yine aynı kanunun 469. maddesinde kanuni ve ihtiyari yedek akçelerle kanun ve ana sözleşme hükümleri gereğince ayrılması gerekli diğer paralar safi kardan ayrılmadıkça kar dağıtımının yapılamayacağı öngörülmüştür. Bu

¹⁰⁴ İSMMMO, Kar Dağıtım Çalışma Grubu, Kar Dağıtım ve Vergilendirilmesine İlişkin Sunum

şartlar yerine getirildiğinde TTK hükümlerine tabi şirketlerin genel kurulu kararın dağıtılması veya işletmede bırakılması yönünde dilediği kararı alabilmektedir.¹⁰⁵

Bazı halka açık anonim şirketlerin yıllık bilanço kararının bir takım mekanizmalarla azaltıldığı ve başka şirketlere aktarıldığı, böylece şirket ortaklarının zarar gördüğü bilinmektedir. Örneğin, halka açık üretici bir şirket ürettiği malları piyasa rayicine göre çok ucuz fiyatla kurucularının sahip olduğu pazarlama firmalarına devrederek üretici şirketin karının azalmasına, azalan karın kendi pazarlama şirketine aktarılmasına yol açabilir.¹⁰⁶ Bu gibi örtülü kazançları ve kar aktarma çabalarını önlemek amacıyla Sermaye Piyasası Kanununun 15 inci maddesinde *"hisse senetleri halka satılan bir anonim ortaklık, yönetim, denetim ve sermaye bakımından dolaylı ve dolaysız olarak ilişkili bulunduğu diğer bir teşebbüs veya şahısla emsallerine göre bariz şekilde farklı fiyat, senet ve bedel uygulamak gibi işlemlerde bulunarak yıllık karını azaltamaz"* denilmiştir.

3.4.3.2. İşletmenin Likidite Durumu

İşletmelerin olağan faaliyet dönemlerinin karla sonuçlanması, kar paylarını rahatça ödeyebilecekleri anlamına gelmemektedir. Kar dağıtımı, özellikle nakit olarak ödenen ve işletmeden nakit çıkışına ve likidite azalmasına sebep olan bir işlemdir. Bu nedenle faaliyet döneminin karla kapatılması, şirketin nakit olarak kar payı dağıtmasına her zaman müsaade etmeyebilir.¹⁰⁷ Dolayısıyla işletmelerde nakit kar payı dağıtımı işletmelerin likidite düşüklüğü artıracak, finansal politikalar ve işletmenin sürekliliği açısından uygun bir yöntem olmayacaktır.¹⁰⁸

Türkiye gibi enflasyonist ülkelerde ise enflasyon fiktif karları artırmakta bu da işletme sermayeleri üzerinde olumsuz etki yaratmakta ve kar dağıtımını daha da güçleştirmektedir.

¹⁰⁵ SABAN, M., KÖSE, Y., a.g.e.

¹⁰⁶ KARSLI, M., (1994),):Sermaye Piyasası Borsa Menkul Kıymetler, İrfan Yayıncılık ve Tanıtım, İstanbul, s.70

¹⁰⁷ YÜKSEL, A.,S., (1982), Para Bulma ve Yatırım, İşletmelerde Sermaye Yönetimi, Ar Basım, İstanbul, s.290

¹⁰⁸ SEVİL, G., BAŞAR, M., ÇOSKUN, M., a.g.e., s.132

3.4.3.3. İşletme Borçlarının Ödeme Zorunluluğu

Bilindiği gibi borç işletmeler açısından sürekli bir kaynaktır ve gerek anapara gerekse faiz ödemelerini içerir. Firmanın almış olduğu borçları ödenmesi konusunda iki seçeneği vardır. Ya mevcut borcu ödeyebilmek için tekrar borçlanacak ya da dönem içerisinde elde etmiş olduğu karları hissedarlara dağıtmayarak borçların ödenmesinde kullanacaktır. Bu seçeneklerden hangisinin kullanılacağı finans yöneticisinin yeni borçlanmanın, işletmenin sermaye maliyetini ve piyasa değerini ne şekilde etkileyeceği ile kar dağıtmamanın işletmeye olan maliyetini hesaplaması sonucunda belirlenir.¹⁰⁹

3.4.3.4. Kredi Sözleşmelerinin Öngördüğü Özel Koşullar

Kredi kuruluşları işletmelere vermiş oldukları kredilere ait ana para ve faiz ödemelerini garanti altına almak için, işletmelerle kredi sözleşmeleri imzalarken kar dağıtımının düşük tutulmasını veya kar dağıtım kararının alınmasında karar mekanizmalarından birisi olmalarına ilişkin bazı sınırlayıcı hükümler koyabilmektedirler.

3.4.3.5. Aktif Değerlerindeki Artış Hızı

Hızlı bir şekilde büyümek isteyen işletmeler, kar dağıtımlarına sınırlama getirerek, yatırımların gerektirdiği finans kaynağını işletme içinde sağlayabilmektedirler.¹¹⁰ Bu sebeple bu işletmeler kar dağıtımını minimum ölçüde tutarak karı işletme içerisinde tutmakta ve yeni yatırımların finansmanını yabancı kaynaklardan değil oto finansman yoluyla sağlamaktadır.

3.4.3.6. Yeni Yatırım Planları

İşletmelerin amaçlarından biriside yeni yatırımlar yapmaktır. Yatırımlar için gerekli olan finansman kar olarak dağıtılmayarak yeni yatırımların gerçekleştirilmesinde kullanılmakta ve dağıtılmayan bu karlar uzun dönemde işletmenin piyasa değerini ve dolayısıyla da hissedarların kazançlarını artıracak şekilde bir beklentiye sebep olmaktadır.

¹⁰⁹ SEVİL, G., BAŞAR, M., ÇOSKUN, M., a.g.e., s.133

¹¹⁰ BERK, N., (2000), Finansal Yönetim, Türkmen Kitabevi, İstanbul, s.322

3.4.3.7. Karlılık Oranı ve Seyri

Kar dağıtım kararı işletme yönetimi için, yatırım kararlarını ve işletmenin piyasa değerini etkiler. Firma karlarının istikrarsızlık gösterdiği durumlarda, istikrarlı bir kar dağıtım için yüksek kar elde edilen dönemlerdeki kar fazlalıklarının bir kısmı yedek akçe olarak muhafaza edilir ve düşük kar elde edilen yıllarda söz konusu yedeklerden kar dağıtımına ilaveler yapılabilir. Böylelikle istikrarsız kar elde eden bir firma istikrarlı bir kar dağıtım politikası izlemiş olur.¹¹¹

3.4.3.8. Sermaye Piyasasına Başvurma Olanığı

Bir şirket ne kadar büyükse sermaye piyasası araçlarına ulaşma ihtimali o kadar artmaktadır. Büyük ölçekli şirketler, küçük ölçekli şirketlere nazaran piyasadan daha fazla fon bulma ihtimali olması sebebiyle, büyük ölçekli firmalar kar dağıtım yaparken yüksek oranlı kar dağıtabilecek ve herhangi bir likidite sıkışıklığı durumunda piyasalardan fon bulabilecektir. Ancak küçük ölçekli firmaların sermaye piyasalarından fon bulma ihtimalleri daha düşük olması sebebiyle, bu firmalar kar dağıtım yaparken bunu göz önüne almalı, düşük tutarlarda kar dağıtım yapmalı ve oto finansman yoluna gitmeleri gerekmektedir.

3.4.3.9. Pay Sahiplerinin Vergi Durumları

Hissedarlar açısından elde edilen karlara ilişkin Gelir Vergisi Kanunu'nda iki durum ortaya çıkmaktadır. Birincisi dağıtılan kar paylarından elde edilen tutarları beyan edecek ve menkul sermaye iradı açısından vergiye tabi tutulacaklardır. İkincisi ise kar payları dağıtılmayarak hisse senetlerinin değerlerini artıracak ve ileride bu hisse senetlerinin satılması halinde elde edilecek kazanç üzerinden vergiye tabi tutulacaklardır.

Bu iki vergi yükünün birbirinden farklı olması neticesinde şirket yönetiminde etkili olan ortağın şirketin kar dağıtım politikasını yönlendireceği açıktır. Vergi alacağının temel amacı menkul sermaye iratları ile diğer vergi unsurlarını eş bir vergi yükü altına almaktır. Ancak hisse senetlerinin geniş bir tabana yayıldığı firmalarda bu etken biraz daha zayıf görünmektedir.¹¹²

¹¹¹ KARYAĞDI, N., Aa.g.e., s.55

¹¹² KARYAĞDI, N., a.g.e., s.56

3.4.3.10. Şirketi Kontrol Edenlerin Etkisi

Şirkette bulunan mevcut hissedarlar şirket kontrolünün bölünmesini ve gelecekte elde edilecek karlardan paylarını düşen tutarların azalmasını istemezler. Bu yüzden işletmeler hisse senedi çıkararak mevcut ortak sayısını artırmak yerine kar dağıtımını en aza indirerek oto finansmana yönelirler ve dış kaynaklara olan bağılıklarını azaltma yoluna gitmeyi tercih edebilirler.

3.4.3.11. İşletmenin Ortaklık Yapısı

İşletmelerde bir kısım hissedarların pay oranları yüksek olmakta bir kısım hissedarların ki küçük oranlarda olmaktadır. Küçük hissedarlar elde edilen kar paylarının yatırımlara yöneltmekten çok dağıtılmasını, büyük hissedarlar ise sermayenin güçlenmesi amacıyla bu kar paylarının işletme içinde kalmasını isterler. Halka açık şirketlerde kar dağıtım oranları daha yüksek olmakta, ancak aile şirketi şeklinde olan anonim ve limited şirketlerde kar dağıtım oranları düşük olmakta ve sermayenin güçlenmesini istemektedirler.

3.4.3.12. Enflasyon

Enflasyon, işletmenin sermaye gereksinimini artırır ve amortisman olarak ayrılan fonlar, sabit varlıkların yenilenmesinde yetersiz kalabilir. Bu durumda işletme, nakit gücünü koruyabilmesi için dağıtılmayan karlar önem taşımaktadır. Uygulamada birçok işletme, dönem sonu karından sonraki dönemde ihtiyaç duyacağı fonları çıkardıktan sonra dağıtılacak kar tutarını hesaplamaktadır. Kar payı dağıtım oranı, ekonominin durgun ve karlı yatırım olanaklarının az olduğu dönemlerde yüksek, yatırım talebinin fazla olduğu dönemlerde düşük olmalıdır.¹¹³

3.4.4. Kar Payı Dağıtım Politikasına İlişkin Teoriler

3.4.4.1. İlişkisizlik (Kar Payı Politikasının Geçersizliği) Teorisi

Franco Modigliani ve Merton Miller tarafından ileri sürülen bu teoriye göre, hisse senedi sahipleri, elde edecekleri gelirin kar payı veya sermaye kazancı şeklinde olması konusunda kayıtsızdırlar. Firmanın kar dağıtım politikasının, firmanın hisse senedi değeri ve sermaye maliyeti üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Firmanın değeri sadece

¹¹³ PEKKAYA, M., (2006), Kar Payı Dağıtımının Şirket Değeri Üzerine Etkisi:İMKB 30 Endeks Hisselerine Bir Analiz, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, C.2, S.4, s.183-209

firmanın sahip oldukları varlıklar ve bu varlıkların yarattığı gelirler tarafından belirlenir. Dolayısıyla karın dağıtılıp dağıtılmaması kararının firma değeri üzerinde hiçbir etkisi olmayacaktır.¹¹⁴

3.4.4.2. Eldeki Kuş (Kar Payı Politikasının Geçerliliği) Teorisi

Myron Gordon ve John Lintner tarafından ileri sürülen bu yaklaşım “sahip olunan kuş, daldaki kuştan daha değerlidir” şeklinde özetlenebilir. Bu görüşe göre yatırımcılar gelecekteki sermaye kazançları yerine, bugünden kar payı almayı tercih ederler. Bunun nedeni kar payı kazançlarının, yatırımcılar için sermaye kazançlarından daha risksiz olmasıdır.¹¹⁵ Yani yatırımcıların elde edecek oldukları kar payı belirli olmakta, eğer dağıtılmayıp, işletme içerisinde kalacak olan kar paylarından elde edilecek sermaye kazançları ise belirsiz olmaktadır.

3.4.4.3. Bilgi İçeriği ve Sinyal (İşaret) Hipotezi

Bu teoride yatırımcılar ile yöneticiler firmaya ve firmanın geleceğine ilişkin aynı bilgiye sahip değildirler. İşletme yöneticileri daha iyi bilgilere sahip olup, yatırımcıların aksine geleceğe yönelik beklentileri daha farklıdır. Bu duruma asimetric bilgi denilmektedir. Bilgi herkes için aynı şeyi ifade etmez. İşletmelerin dağıtacakları kar payında bir artış olduğunda, hisse senetleri fiyatları artmakta, dağıtılacak kar payında bir düşüş yaşanması halinde ise hisse senedi fiyatları düşmektedir. Yatırımcılar bir firmanın beklenenden daha fazla kar dağıtması halinde elinde çok karlı yatırım alanları olduğunu düşünmekte ve yüksek kar payı dağıtımının kendilerine verilen bir işaret olduğunu kabul etmektedirler. Bu sebeple yatırımcılar kar payı dağıtılmasını tercih etmektedirler.¹¹⁶

3.4.4.4. Müşteri Etkisi

Şirketlerin yatırımcıları arasında çok farklı yatırımcı grupları vardır. Bazı yatırımcılar nakit kar payını tercih ederken, bazıları ise sermaye kazancını tercih etmektedirler. Bu nedenle bir şirket kar payı dağıtım oranını artırırsa sermaye kazancı tercih edenler hisse senetlerini satacak, eğer dağıtmaması veya az dağıtması halinde ise

¹¹⁴ AMBAR, A., (2009) Bursa SMMM Odası 2009 YMM Kursu Ders Notları

¹¹⁵ SEVİL, G., BAŞAR, M., ÇOSKUN, M., a.g.e., s.130

¹¹⁶ AMBAR, A., (2009) Bursa SMMM Odası 2009 YMM Kursu Ders Notları

kar payı isteyen yatırımcılar hisse senetlerini satacaklardır. Bu sebeple şirketler yatırımcılarının kar payı veya sermaye kazancı isteklerine göre temettü politikalarını belirleyeceklerdir.

3.4.4.5. Vergi Farklılıkları Teorisi

Firmalar ve yatırımcılar kar payı gelirleri ile sermaye kazançlarının farklı vergi oranlarına tabi olması halinde kar payı politikalarını değiştireceklerdir. Temettü gelirlerine uygulanan vergi oranının yüksek olması halinde yatırımcılar, sermaye kazancını tercih edecekler, sermaye kazançlarına uygulanan vergi oranının yüksek olması halinde ise kar payı gelirini tercih edeceklerdir.

3.4.5. Kar Payı Dağıtım Politikası Uygulamaları

İşletmeler tarafından hesap dönemi sonunda elde edilen kar, dönem içerisinde yaşanan çok sayıda etken sebebiyle her zaman aynı olmamaktadır. Bu sebeple işletmeler farklı kar dağıtım politikaları belirleyebilirler. Ancak bunu belirlerken işletmenin istikrarlı yapısına, güvenilirliğine dikkat etmeli ve yatırım yapanların beklentilerine karşılık vermelidir. İşletmeler tarafından uygulanabilecek kar dağıtım politikaları aşağıda açıklanmıştır.

3.4.5.1. Düzenli Kar Payı Dağıtım

Düzenli kar payı dağıtımının dönem içerisinde elde edilen kar değişse bile, her yıl dağıtılan kar payı tutarı aynı olarak kalmaktadır. Bu politika sabit gelir elde etmeyi arzulayan ve riski sevmeyen yatırımcılar tarafından tercih edilmektedir. Ancak bu durumun birkaç sakıncası mevcuttur. Elde tutulan hisse senetleri sabit bir yatırım aracına dönüşmekte, elde edilen gelir enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde reel olarak azalmakta ve verilmesi gerekenden daha az kar payı verildiği algısına yol açmaktadır. Yine düşük kar elde edilen dönemlerde işletme zor duruma düşmektedir. Bu nedenle yüksek enflasyon olan ülkelerde bu dağıtım şeklinin kullanılması uygun değildir.¹¹⁷

¹¹⁷ SEVİL, G., BAŞAR, M., ÇOSKUN, M., a.g.e., s.134

3.4.5.2. Sabit Oranda Kar Payı Dağıtımı

Sabit oranda kar payı dağıtım politikasında, her yıl elde edilen kardan sabit bir miktarın değil, sabit bir oranın dağıtılmasını öngören politikadır. Bu durumda şirketlerin dönem sonunda elde ettikleri karın yüksek olduğu dönemlerde yüksek kar payı, düşük olduğu dönemlerde düşük kar payı dağıtılmasına sebep olacak bu da dönemler arasında kar payı tutarlarında büyük farklılıklar olmasına yol açacaktır.

3.4.5.3. Sabit Tutarda Kar Payı + İlave Kar Payı Dağıtımı

Bu politika yukarıda açıklanan iki politikaya alternatif olarak bir ek olmakta ve olumsuzlukları gidermek için kullanılmaktadır. İşletme belli bir kar tutarı veya oranı belirledikten sonra özellikle büyüme dönemlerinde hisse senetlerine olan ilgiyi artırmak veya dönemler arasında kar dalgalamalarını azaltmak amacıyla normalde dağıtımına karar verdiği sabit tutar veya oran üzerine ek bir kar dağıtımını yoluna gitmektedir.

3.4.5.4. Artıklar Oranında Kar Payı Dağıtılması

İşletmenin yatırımları için ihtiyaç duyacağı kaynaklar, elde edilen karlardan sağlandıktan sonra kalan tutarın kar payı olarak dağıtılmasını öngören bir politikadır. Artıklar oranında kar payı dağıtılması, işletmenin yatırım politikası, borçlanma politikası ve sermaye yapısı ile doğrudan ilgilidir. Yatırımcılar açısından riskli kabul edilen bu politikada her yıl dağıtılacak kar payı tutarı değişmektedir. Buradaki önemli husus karın dağıtılmayacağı durumlarda, bu karların yatırıma ne şekilde dönüştürüleceğidir. Hisse senedi sahiplerinin bekledikleri karlılık oranı, karların dağıtılmayıp yeniden yatırımlara yönlendirilmesi sonucunda yatırımdan bekledikleri karlılık oranından yüksekse, bu durumda karın dağıtılmaması işletmenin piyasa değerini olumsuz etkileyecektir.¹¹⁸

3.4.5.5. Temettü Avansı Ödemeleri

Kar payı avansı, 24.01.2014 tarih ve 28891 sayılı resmi gazetede yayınlanan kar payı tebliğine göre; yıllık finansal tablolar üzerinden dağıtılacak kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden bu Tebliğ hükümlerine göre hesaplanan tutarı ifade etmektedir.¹¹⁹ Kar payı avansının

¹¹⁸ SEVİL, G., BAŞAR, M., ÇOSKUN, M., a.g.e., s.134

¹¹⁹ 24.01.2014 tarih ve 28891 Sayılı Resmi Gazetede Yayınlanan Kar Payı Tebliği

dağıtılabilmesi için şirket ana sözleşmesinde kar payı avansı dağıtılabileceğine dair hüküm bulunması ve genel kurul tarafından açık bir şekilde yönetim kuruluna yetki verilmesi gerekmektedir. Verilen bu yetki de ilgili yılla sınırlı olmalıdır.¹²⁰ Yönetim kurulu ilgili yılla sınırlı olmak üzere yetkisi aldıktan sonra, ilgili hesap döneminde her 3 aylık dönemi izleyen 6 hafta içerisinde, temettü avansı dağıtıp dağıtmama konusunda karar alınması zorunludur.

TTK açısından ise, mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda halka açık olmayan anonim şirketlerde avans kâr payı dağıtımına ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktaydı. Halka açık olan şirketlerde ise Sermaye Piyasası Mevzuatında yer verilmektedir. 02.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile halka açık olmayan anonim şirketlerde ortakların avans kâr payı alabilmelerinin yolu açılmış bulunmaktadır. Anonim şirketler, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ve limited şirketler kâr payı avansı dağıtılabileceklerdir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan “Kâr payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ” ile avans kâr payı dağıtımının esasları ve sınırları belirlenmiştir. Şirketler avans kâr payı dağıtılabilmeleri için ilgili hesap döneminde üç, altı ve dokuz aylık ara dönem finansal tablolarına göre kâr edilmiş olması ve bu kârın dağıtımına ilişkin genel kurul kararı alınması gerekmektedir.

3.4.6. Kar Payı Dağıtım Yöntemleri

3.4.6.1. Nakit Olarak Ödeme

İşletmeler tarafından en yaygın olarak kullanılan ve genellikle akla gelen ilk yöntem olan bu yöntem, işletmeden nakit çıkışı gerektirdiğinden işletmenin likidite durumunun uygun olması gerekmektedir.

3.4.6.2. Kar Payı Olarak Hisse Senedi Verilmesi

Nakit olarak kar payı dağıtılmasından sonra akla gelen ikinci yöntemde kar paylarının dağıtımında nakit yerine hisse senedi verilmesidir. İşletmeler bu yöntemi tercih ederek işletmeden fon çıkışı gerektirmeden kar payı dağıtımını gerçekleştirmektedirler. Şirket yöneticileri tarafından temettü ödemelerinin nakit yerine hisse senedi şeklinde yapılmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlar, şirket hisse

¹²⁰ Kar Payı Tebliği Md.9/2

senetlerinin fiyatlarının yüksek bulunması, piyasadaki şirket hisse senetlerinin ve şirket ortaklarının sayısının artırılması ve şirket hisse senetlerinin likit hale getirilmesi talebidir.¹²¹

Hisse senedi şeklinde kar payı ödemesi, piyasadaki hisse senedi sayısını artıracığı için fiyatlarda düşmelerin görülmesi bu yöntemin bir sakıncası olarak görülmektedir. Bununla birlikte ortakların elinde daha fazla sayıda hisse senedi olacağından gelirlerde bir azalma olmayacaktır.¹²²

3.4.6.3. Hisse Senetlerinin Geri Satın Alınması

Kar payının nakit olarak bir ödenme şeklide şirketin kendi hisse senetlerini almasıdır. Şirketler piyasada işlem gören pay senetlerini satın alarak, hisse senedi sayısını azaltmakta ve bu şekilde hisse başına düşen kazanç artmaktadır. Hisse başına düşen gelirin artması ile hisse senedinin fiyatı artmakta, şirket değer kazanmakta ve kar payı sahipleri hisse senetlerini elden çıkarmaları halinde sermaye kazancı elde etmektedir. Şirketlerin kendi hisselerini geri almaları halinde; yatırımcılar ya hisse senetlerinin satılması sonucunda elde edilecek sermaye kazancının, kar payı kazancından daha düşük vergilendirilmesi sebebiyle vergi avantajı elde etmekte ya da hisse senetlerini satarak geliri hemen elde etme veya hisse senetlerini elde tutarak fiyat artışından yararlanmaktadır.¹²³

3.4.6.4. Hisse Senetlerinin Nominal Değerlerinin Artırılması ya da Azaltılması Yoluyla Kar Payı Dağıtımı

Bu yöntemde şirket hisse senetlerinin nominal değerleri belli bir oranda azaltılarak hisse senedi sayısı artırılmaktadır. Şirket ortaklarının ellerindeki hisse senetlerinin sayısı artmasına rağmen, bu senetlerin nominal değerleri aynı oranda azaldığından, şirket ortaklarının şirketteki payı değişmemektedir. Bu işlemde, fiyatı yüksek bulunan hisse senedinin fiyatının düşmesi sağlanarak likit hale getirilmesi amaçlanmaktadır.¹²⁴

¹²¹ KORGUN A., (1999), Bir Temettü Dağıtım Politikası Olarak Temettü Avansı, Teorisi ve Türkiye' ye İlişkin Uygulama Önerileri, Sermaye Piyasası Yeterlik Etüdü, Rapor Sayısı:XIV-12/6-4, Ankara, s.22

¹²² SEVİL, G., BAŞAR, M., ÇOSKUN, M., a.g.e., s.135

¹²³ KORGUN, A., a.g.e. s.21

¹²⁴ KARYAĞDI, N., a.g.e. s.58

3.4.6.5. Aynı Olarak Kar Payının Dağıtılması

Şirketler tarafından çok sık kullanılmasa da, şirketler bazen ürettikleri veya sahip oldukları malları veya hizmetleri veya piyasadan temin ettikleri malları veya hizmetleri nakit olarak kar payı ödemesi yerine verebilmektedirler. Bu durum likiditesi düşük ancak kar payı dağıtmak isteyen şirketlerde ortaya çıkmaktadır. Ancak ayın olarak dağıtılan kar paylarının değerinin nasıl belirleneceği sorunu burada ortaya çıkmaktadır. Dağıtılan her ayın özelliğine göre bir belirleme yapılması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse kar payı ödemesi olarak bir taşınmaz verilecekse, bu taşınmazın satışına genel kurul karar verdiği için, kar payı dağıtımını olarak verilecek bu taşınmazında değerine genel kurul tarafından karar verilmesi gerekmektedir.

BÖLÜM 4: DAĞITILABİLİR KAR PAYININ HESAPLANMASI

4.1. DAĞITILACAK KAR PAYINA İLİŞKİN KAZANCIN TESPİTİ

4.1.1. Safi Kurum Kazancı

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 1. maddesinde verginin konusunun kurum kazancı olduğu belirtilmiş ve sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisine tabi olduğuna hükmetmiştir. Sermaye şirketi kavramı ise 2. madde de açıklanmış ve “29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar sermaye şirkettir. Bu Kanunun uygulanmasında, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tâbi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlar sermaye şirketi sayılır” denilerek anonim şirketlerin bir sermaye şirketi olduğu ve kurumlar vergisine tabi olduğu belirtilmiştir.

Anonim şirketlerin kar dağıtılabilmesi için öncelikle bir kurum kazancına sahip olması ve bu kazancın safi tutarının hesaplanması gerekmektedir. Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 6. maddesinde Kurumlar Vergisinin ilgili hesap döneminde elde edilen safi kurum kazancı dikkate alınarak hesaplanacağı, safi kurum kazancına ulaşmak için Gelir Vergisi Kanunu' nda yer alan ticari kazanç ile ilgili hükümler ile zirai kazançla ilişkin hükümlerin dikkate alınacağı belirtilerek aslında safi kazancın mali kar olduğunu açıklamaktadır. Mali kar ise, vergi kanunları hükümleri dikkate alınarak bir hesap dönemi içinde elde edilen gelirden, o geliri elde etmek için yapılan giderlerin indirilmesi sonucu bulunan kar olarak tanımlanabilir. Bu sebeple safi karın hesaplanmasında yürürlükteki vergi kanunları yer alan indirim konusu yapılabilen veya yapılamayan giderler çok büyük önem taşımaktadır.

4.1.2. Safi Kurum Kazancının Tespiti ve İndirilebilecek ve İndirilemeyecek Giderler

Anonim şirketler kurumlar vergisi mükellefi olmasından dolayı safi karın hesaplanmasında yürürlükteki kanunlardan yararlanılması gerekmektedir. 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin 6. maddesine göre; kurumlar vergisi, mükelleflerin bir hesap dönemi içerisinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır denilmekte olup 2. fıkrasında ise üzerinden vergi hesaplanacak safi kara ulaşmak için Gelir Vergisi Kanunu'nda yer alan ticari ve zirai kazançla ilişkin hükümlerin dikkate alınması belirtilmiş, kurumlar vergisinin üzerinden hesaplanacağı matraha ulaşmada gelir vergisi kanununda yer alan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nda ticari kazanç; bilanço usulüne göre ticari kazanç ve işletme usulüne göre ticari kazanç olmak üzere 38. ve 39. maddelerinde iki şekilde belirlenmektedir. Gelir Vergisi Kanunu'nun 38. maddesinde bilanço esasına göre ticari kazancı tanımlamış ve hesap dönemi sonundaki öz sermaye ile hesap dönemi başındaki öz sermaye arasındaki olumlu fark denilerek bu farktan;

- *İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir.*
- *İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur.*

denilmiş ve ticari kazancın tespit edilebilmesi için bunların yanında Vergi Usul Kanunu'nda yer alan değerlendirme ile ilgili hükümlerin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

GVK'nın 39. maddesinde ise; *“işletme hesabı esasına göre ticari kazanç, bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler arasındaki müspet farktır. (Elde edilen hasılat, tahsil olunan paralarla tahakkuk eden alacakları; giderler ise, tediye olunan ve borçlanılan meblağları ifade eder.) Emtia alım ve satımı ile uğraşanlarda ticari kazancın bulunması için hesap dönemi sonundaki emtia mevcudunun değeri hasılat, dönem başındaki emtia mevcudunun değeri ise giderlere ilave olunur. Ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında Vergi Usul Kanunu'nun değerlemeye ait hükümleri ile bu kanunun 40 ve 41'inci maddeleri hükümlerine uyulur”* denilmektedir.

GVK' nın 40. maddesinde indirilebilecek giderler, 41. maddesinde ise indirilemeyecek giderler sayılarak safi kurum kazancına ulaşılırken nelerin dikkate alınıp nelerin dikkate alınmayacağı tek tek sayılmıştır. Yapılan bazı giderler vergi kanunları açısından gider olarak kabul edilmemekte ancak şirketlerin hesaplarında gider olarak gösterilmektedir. Bu tür giderler dönem sonlarında ticari kara eklenerek vergi kanunları ile uyumlu hale getirilmektedir.

Safi kurum kazancına ulaşabilmek için şirketin sahip oldukları varlıklar Vergi Usul Kanunu uyarınca ilgili değerlendirme kıstasların tabii tutulmalı ve dönem içerisinde vergi kanunları açısından kanunen kabul edilmeyen giderler tespit edilerek ticari kazanca eklenmelidir. Yapılacak bu işlemler neticesinde kurumlar vergisi matrahına yani mali kara ulaşılacaktır.

4.1.2.1. İndirilebilecek Giderler

a. Gelir Vergisi Kanunu' nda Yer Alan İndirilecek Giderler

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu' nun 40. maddesinde safi kazancın tespit edilebilmesi için ticari kazançta indirilebilecek giderler sayılmış olup bu giderler aşağıdaki gibidir:

- Ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler; (4108 sayılı Kanununun 19'uncu maddesiyle eklenen hüküm Geçerlilik; 1.1.1995 Yürürlük : 2.6.1995) (İhracat, yurt dışında inşaat, onarma, montaj ve taşımacılık faaliyetlerinde bulunan mükellefler, bu bentte yazılı giderlere ilaveten bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri hâsılatın binde beşini aşmamak şartıyla yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olmak üzere götürü olarak hesapladıkları giderleri de indirebilirler.)
- Hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin müştemilatında iâşe ve ibate giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidatı (Bu primlerin ve aidatın istirdat edilmemek üzere Türkiye'de kain sigorta şirketlerine veya emekli ve yardım sandıklarına ödenmiş olması ve emekli ve yardım sandıklarının tüzel kişiliği haiz bulunmaları şartıyla), 27'nci maddede yazılı giyim giderleri

- İşle ilgili olmak şartıyla, mukavelenameye veya ilama veya kanun emrine istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar
- İşle ilgili ve yapılan işin ehemmiyeti ve genişliği ile mütenasip seyahat ve ikamet giderleri (Seyahat maksadının gerektirdiği süreye maksur olmak şartıyla)
- Kiralama yoluyla edinilen veya işletmeye dahil olan ve işte kullanılan taşıtların giderleri
- İşletme ile ilgili olmak şartıyla; bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi aynı vergi, resim ve harçlar
- Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanlar (İşletmeye dâhil olan gayrimenkulün iktisadi değerini artırıcı niteliği olan ısı yalıtımı ve enerji tasarrufu sağlamaya yönelik harcamalar, yapıldığı yılda doğrudan gider yazılabilir.)
- İşverenlerce, Sendikalar Kanunu hükümlerine göre sendikalara ödenen aidatlar (şu kadar ki; ödenen aidatın bir aylık tutarı, işyerinde işçilere ödenen çıplak ücretin bir günlük toplamını aşamaz)
- İşverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları (İşverenler tarafından bireysel emeklilik sistemine ödenen ve ücretle ilişkilendirilmeksizin ticari kazancın tespitinde gider olarak indirim konusu yapılacak katkı paylarının toplamı, ödemenin yapıldığı ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz. Gerek işverenler tarafından bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları, gerekse bu Kanunun 63 üncü maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi kapsamında indirim konusu yapılacak prim ödemelerinin toplam tutarı, ödemenin yapıldığı ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz.
- Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedeli.
- Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen işbaşı eğitim programlarından faydalananlara, programı yürüten işverenlerce fiilen ödenen tutarlar (Bu kapsamda

işverenler tarafından ticari kazancın tespitinde ücretle ilişkilendirilmeksizin her bir katılımcı itibarıyla indirim konusu yapılacak tutar aylık olarak asgari ücretin brüt tutarının yarısını aşamaz.)

Kanun maddesinde sayılan bu giderler dönem içinde elde edilen gelirlerden indirilerek safi kazanca ulaşılır.

b. Kurumlar Vergisi Kanunu' nda Yer Alan İndirilecek Giderler

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 6. maddesinde Gelir Vergisi Kanunu' nda yer alan ticari ve zirai kazanca ilişkin hükümler, kurum kazancının safi tutarının hesaplanmasında dikkate alınır denilerek kurumlar vergisi mükelleflerinin safi kurum kazancına ulaşırken Gelir Vergisi Kanunu' nda yer alan indirilecek ve indirilemeyecek giderlerin dikkate alınacağı belirtilmiştir. Bu giderlerin yanı sıra Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 8. maddesinde belirtilen giderlerin dönem içinde elde edilen gelirlerden indirim konusu yapılacağı belirtilmiş olup, bu giderler aşağıdaki gibidir:

- Menkul kıymet ihraç giderleri
- Kuruluş ve örgütlenme giderleri
- Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kâr payı
- Katılım bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları
- Sigorta ve reasürans şirketlerinde bilânço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait olup, aşağıda belirtilen teknik karşılıklar:
 1. Muallak hasar ve tazminat karşılıkları; tahakkuk etmiş ve hesaben tespit edilmiş hasar ve tazminat bedelleri veya bu hesap yapılmamışsa hasar ve tazminatın ve bunlarla ilgili tüm masrafların tahmini değerleri ile gerçekleşmiş, ancak rapor edilmemiş hasar ve tazminat bedelleri ve bunlara ilişkin masraflardan, reasürör payı düşüldükten sonra kalan tutar ile saklama payına isabet eden muallak hasar karşılığı yeterlilik farklarından oluşur

2. Kazanılmamış prim karşılıkları; yürürlükte bulunan sigorta sözleşmeleri için tahakkuk etmiş primlerden, komisyonlar düşüldükten sonra kalan tutarın gün esasına göre bilânço gününden sonraya sarkan kısmından, aynı esasa göre hesaplanan reasürör payının düşülmesinden sonra kalan tutardır. Ancak bu tutar, nakliyat emtia sigortalarında, yıllık primin komisyon düşüldükten sonraki tutarından şirketlerin kendi saklama paylarında kalanının % 25'ini geçemez. Kazanılmamış prim karşılığının gün esasına göre hesaplanması mümkün olmayan reasürans ve retrosesyon işlemlerinde 1/8 yöntemi uygulanabilir.
3. Hayat sigortalarında matematik karşılıklar, her sözleşme üzerinden ayrı ayrı hesaplanır. Karşılıkların, gelirleri vergiden istisna edilmiş olan menkul kıymetlere yatırılan kısmına ait faiz ve kâr payları, giderler arasında gösterilemez.

c. Diğer Kanunlarda Yer Alan İndirilecek Giderler

3100 sayılı KDV Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanun' un 7. maddesinde; ödeme kaydedici cihaz alan mükelleflere bu cihazların maliyet bedelinin tamamını amortisman yöntemiyle giderleştirebileceklerini, amortisman ayırma imkanı olmayan mükelleflerin ise (basit usule tabi mükellefler gibi) alış bedellerinin tamamını ticari kazancın tespitinde indirim konusu olarak dikkate almalarına izin vermiştir.

Yine Motorlu Taşıtlar Vergisinin 14. maddesine göre I ve IV sayılı listelerde yer alan taşıtlardan alınan vergi ve cezalar ile gecikme zamlarının gelir vergisi ve kurumlar vergisi kanunları açısından gider olarak kabul edilemeyeceği hüküm altına alınmış olmasına rağmen kanunun mefhum- u muhalifinden II sayılı listede yer alan taşıtlara ait motorlu taşıtlar vergisi ve cezaları ile gecikme zamlarının gelir ve kurumlar vergisi açısından gider kabul edilmektedir.

4.1.2.2. İndirilemeyecek Giderler

a. Gelir Vergisi Kanunu' nda Yer Alan İndirilemeyecek Giderler

Gelir Vergisi Kanunu' nun 41. maddesinde safi kazançta ulaşmak için dönem gelirlerinden indirilemeyecek giderler aşağıdaki gibi sayılmıştır:

- Teşebbüs sahibi ile eşinin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar veya aynen aldıkları sair değerler (Aynen alınan değerler emsal bedeli ile değerlendirilerek teşebbüs sahibinin çektiklerine ilave olunur.)
- Teşebbüs sahibinin kendisine, eşine, küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler, komisyonlar ve tazminatlar;
- Teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler
- Teşebbüs sahibinin, eşinin ve küçük çocuklarının işletmede cari hesap veya diğer şekillerdeki alacakları üzerinden yürütülecek faizler
- Bu fıkranın 1 ilâ 4 numaralı bentlerinde yazılı olan işlemler hariç olmak üzere, teşebbüs sahibinin, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen bedel veya fiyatlar üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunması halinde, emsallere uygun bedel veya fiyatlar ile teşebbüs sahibince uygulanmış bedel veya fiyat arasındaki işletme aleyhine oluşan farklar işletmeden çekilmiş sayılır.
- Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar (Akitlerde ceza şartı olarak derpiş edilen tazminatlar, cezai mahiyette tazminat sayılmaz.)
- Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklâm giderlerinin % 50'si (Bakanlar Kurulu, bu oranı % 100'e kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye yetkilidir).
- Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz, uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile amortismanları

- Kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unu aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan kısmı.
- Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddî ve manevî zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.

b. Kurumlar Vergisi Kanunu' nda Yer Alan İndirilemeyecek Giderler

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 11. maddesi ile 1. Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği' ne göre safî kurum kazancının tespitinde elde edilen dönem gelirlerinden indirilemeyecek giderler aşağıdaki gibidir:

- Öz sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizler
- Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler
- Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar
- Her ne şekilde ve ne isimle olursa olsun ayrılan yedek akçeler (Türk Ticaret Kanunu' na, kurumların kuruluş kanunlarına, tüzüklerine, ana statülerine veya sözleşmelerine göre safî kazançlardan ayırdıkları tüm yedek akçeler ile Bankacılık Kanununa göre bankaların ayırdıkları genel karşılıklar dahil).
- Bu Kanuna göre hesaplanan kurumlar vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler ile Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri.
- Kanunlarla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak tespit edilen hadler saklı kalmak kaydıyla, menkul kıymetlerin itibarî değerlerinin altında ihracından doğan zararlar ile bu menkul kıymetlere ilişkin olarak ödenen komisyonlar ve benzeri her türlü giderler.

- Kiralama yoluyla edinilen veya işletmede kayıtlı olan; yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz taşıtları ile uçak, helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ve amortismanları.
- Sözleşmelerde ceza şartı olarak konulan tazminatlar hariç olmak üzere kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddî ve manevî zarar tazminat giderleri.
- Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddî ve manevî zararlardan dolayı ödenen tazminat giderleri.
- Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait ilan ve reklam giderlerinin % 50'si. Bakanlar Kurulu bu oranı % 100'e kadar artırmaya veya sıfıra kadar indirmeye yetkilidir.
- Kredi kuruluşları, finansal kuruluşlar, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri dışında, kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısma münhasır olmak üzere, yatırımın maliyetine eklenenler hariç, işletmede kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlar altında yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının %10'unu aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan kısmı. Belirlenecek oranı sektörler itibarıyla farklılaştırmaya Bakanlar Kurulu, bendin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.
- Kurumların yönetim kurulu başkan ve üyelerine verilen temettü ikramiyeleri
- Kanunen yasaklanmış fiiller nedeniyle katlanılan giderler

c. Diğer Kanunlarda Yer Alan İndirilemeyecek Giderler

- Kurumlar Vergisinden İstisna Edilen Kazançlara İlişkin Gider ve Zararlar
- Dar Mükellefiyete Tabi Kurumlarda Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler
- Sermaye Piyasası Kanunu'na Göre Ayrılan Karşılıklar

- Mükellefin Vergiye Tabi İşlemleri Üzerinden Hesaplanan Katma Değer Vergisi ile İndirilebilecek Katma Değer Vergisi
- Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına Göre Kazancın Tespitinde İndirimi Kabul Edilmeyen Giderler Dolayısıyla Ödenen Katma Değer Vergileri
- İşletmeden Çekilen Değerler
- Çalınan Mallar
- Mal ve Hizmet Bağışları
- Özel İletişim Vergisi
- İşsizlik Sigortası Fonu'ndan Karşılanaan Sigorta Primleri
- Hazine Tarafından Karşılanaan Özürlü Personelin Sigorta Primi

4.1.3. Safi Kurum Kazancının Tespitinde Vergi Kanunlarında Yer Alan İndirim ve İstisnalar:

4.1.3.1. Kurumlar Vergisi Kanunu' nda Yer Alan İndirimler

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu' nda ticari kazanç üzerinden indirilebilecek ve indirilemeyecek giderlerin yanı sıra 10. maddesinde de beyanname üzerinden yapılabilecek indirimler Ar-Ge indirimi, sponsorluk harcamaları ve bağış ve yardımlar başlıklarıyla düzenlenmiş olup, bu indirimlere ilişkin detaylı açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

a. Ar-Ge İndirimi

Kurumlar Vergisi Kanununun 10. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan Ar-Ge indirimine ilişkin husus 6728 sayılı kanununun 57. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır. Yine 6728 sayılı kanunun 60 ıncı maddesiyle, 5746 sayılı kanuna 3/A maddesi eklenmiştir. 5746 sayılı kanunun 3/A maddesinde, işletme içerisinde gerçekleştirilen AR-Ge çalışmalarına ilişkin Gelir ve Kurumlar vergisi mükelleflerine Ar-Ge indirimi müessesinden yararlanma imkanı getirmiştir. Buna göre, Gelir ve Kurumlar vergisi mükelleflerinin, işletmeleri bünyesinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları

tutarının %100'ü, bu kapsamdaki projelerin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Ar-Ge ve yenilik projesi olarak değerlendirilmesi şartıyla, 5520 sayılı kanunun 10 uncu maddesi ve 193 sayılı kanunun 89 uncu maddesi uyarınca kazancın tespitinde indirim konusu yapılacaktır. Ar-Ge indirimi artık Kurumlar Vergisi kanununa göre yapılmayacak, 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun uyarınca beyanname üzerinden indirimi gerçekleştirilecektir.

b. Sponsorluk Harcamaları ile Bağış ve Yardımlar

Ülkemizde özellikle spor müsabakalarında fimalar spor kulüplerine sponsor olmaktadır. Sponsor olan firmalar hem sporun hem de sporcuların gelişmesine yönelik kaynakları sağlamakta önemli görev almaktadırlar. Bunun yanı sıra işletmeler kanununun belirlediği kurum veya kuruluşlara bağış ve yardım yaparak sosyal toplum gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu sebeple vergi kanunlarımız sponsorluk harcamalarının ve bağış ve yardımların belirli şartlar altında beyanname üzerinden indirilmesine izin vermiş ve alınacak vergiden vazgeçmiştir. Sponsorluk harcaması nakit olarak yapılmakta fakat bağış ve yardımlar hem nakit hem de aynı olarak gerçekleştirilebilmektedir. Bağışın aynı olarak gerçekleştirilmesi halinde beyanname üzerinden indirilebilecek değer hesaplanırken öncelikle bağışlanan veya yardım konusunu oluşturan mal veya hakkın maliyet bedeli veya defter değeri, eğer bunlar tespit edilemezse takdir komisyonları tarafından tespit edilecek değeri dikkate alınacaktır. Sponsorluk ve bağış ve yardımlar aşağıda yapılan açıklamalar çerçevesinde kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınacaktır

Sponsorluk harcamalarının beyanname üzerinden indirilebilmesi için öncelikle sponsorluk harcamasının amatör branşlara mı yoksa profesyonel branşları mı yapıldığı tespit edilmelidir. Bu tespit 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun kapsamında yapılmış ve bu harcamalardan amatör sporlar için yapılanların tamamı profesyonel sporlar için yapılanların ise yarısının dikkate alınması gerekmektedir.

Beyanname üzerinden indirim konusu yapılabilecek bağış ve yardımlarda ise; eğer ki bağış Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapıldıysa o yıla ait kurum kazancının % 5'ine kadar olan kısmı, eğer ki yukarıda sayılan kamu kurum ve kuruluşlarına bağışlanan okul, sağlık tesisi, 100 yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde 50 yatak) kapasitesinden az olmamak kaydıyla öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi ve bakım ve (6322 sayılı kanunun 36.maddesiyle değişen ibare; Yürürlük 15.06.2012) rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri ile gençlik ve izcilik kamplarının (6525 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle eklenen ibare. Yürürlük; 27.02.2014) inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapıldıysa tamamı indirim konusu yapılabilir. Yine Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köyler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan veya Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenen ya da desteklenmesi uygun görülen ve Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 10. maddesinin (d) bendinde sayılan hususlara ilişkin makbuz karşılığı yapılan bağış ve yardımlar ile iktisadi işletmelere hariç Türkiye Kızılay Derneği ve Türkiye Yeşilay Cemiyetine yapılan nakit yardımların tamamı da yine beyanname üzerinden indirim konusu yapılabilir.

c. Girişim Sermayesi Fonu

Girişim sermayesi, bir ileriye dönük ve yatırım yapılması halinde geliştirilebilecek bir fikri olan fakat finansal olarak yeterli seviye de olmayan teşebbüs sahiplerinin fikirlerini gerçekleştirmek için yatırım yapılması olarak tanımlanabilir. Girişim sermayes vergi kanunlarımızda kendine yer bulmuş ve vergi usul kanununun 325/a maddesinde yer almaktadır. Girişim sermayesi fonu uygulaması ile kurumlar vergisi mükelleflerine, girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem

kazancından girişim sermayesi fonu ayırabilme imkanı getirilmiştir. Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 10 maddesinin (g) bendi ile girişim sermayesi fonunun beyanname üzerinden indirim konusu yapılabilmesi için aşağıdaki şartların varlığı aranmaktadır:

- Girişim sermayesi fonu beyan edilecek gelirin yüzde onunu ve ayrılacak toplam fon tutarı öz sermayenin yüzde yirmisini aşmamalıdır. Bu iki şart birlikte gerçekleştirilmelidir.
- Girişim sermayesi olarak işletmede ayrılan fon yıl sonuna kadar Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan ve Sermaye Piyasası Kurulu' nun düzenleme ve denetimine tabi girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya fonlarına yatırım yapılmalıdır.
- Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan bu tutar indirim konusu yapılmak isteniyorsa kurumlar vergisi beyannamesinin ilgili satırında gösterilmelidir.

d. Türkiye' den Yurtdışı Mukimi Kişi ve Kurumlara Verilen Hizmetler

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 10 uncu maddesine eklenen (ğ) bendi ile Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle, iş yeri, kanuni ve iş merkezi yurt dışında bulunanlara Türkiye'de verilen ve münhasıran yurt dışında yararlanılan hizmetlerden elde edilen kazancın %50' si beyan edilen kurum kazancından indirilebilmesine izin verilmiştir. Bu hizmetler kanunun ilgili bendinde tek tek sayılmış olup bunlar; mimarlık, mühendislik, tasarım, yazılım, tıbbi raporlama, muhasebe kaydı tutma, çağrı merkezi ve veri saklama hizmeti alanlarında faaliyette bulunan hizmet işletmeleriyle ilgili bakanlığın izni ve denetimine tabi olarak eğitim ve sağlık alanında faaliyet gösteren hizmetlerdir. İndirim konusu yapılacak olan bu tutarlar 15.06.2012 tarihinden itibaren bu hizmetlerden elde edilecek kazançlara uygulanacaktır.

e. Sermaye Artırımında İndirim

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına eklenen (ı) bendinde, finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere sermaye şirketlerinin ilgili hesap dönemi içinde, ticaret siciline tescil edilmiş olan ödenmiş veya çıkarılmış sermaye tutarlarındaki

nakdi sermaye artışları veya yeni kurulan sermaye şirketlerinde ödenmiş sermayenin nakit olarak karşılanan kısmı üzerinden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından indirimden yararlanan yıl için en son açıklanan bankalarca açılan TL cinsinden ticari kredilere uygulanan ağırlıklı yıllık ortalama faiz oranı dikkate alınarak, ilgili hesap döneminin sonuna kadar hesaplanan tutarın %50'sinin, kurumlar vergisi matrahının tespitinde kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde ayrıca gösterilmek şartıyla, kurum kazancından indirim konusu yapılabileceği hüküm altına alınmıştır.

4.1.3.2. Kurumlar Vergisi Kanunu' nda Yer Alan İstisnalar

Kanun koyucu genel olarak elde edilen gelirlerin vergilendirmesi üzerine kanunları hazırlamış olsa da çoğu kanunda bazı gelir unsurlarını istisna statüsüne sokarak vergilendirme dışında bırakmıştır. Dağıtılabılır kar payı vergilendirilen kazanç sonrası hesaplanan tutardan dağıtıldığından vergilendirilecek kazançlardan kurumlar vergisi tarafından istisna statüsüne sokulan gelirler aşağıdaki gibidir:

a. İştirak Kazançları İstisnası

Kurumlar Vergisi Kanununun 5. maddesinin (a) bendinde, kurumların Türkiye' de tam mükellef olan başka bir kuruma ortak olmasından kaynaklanan kazançlar kurumlar vergisinden istisnadır. Ortaklık hisse senetlerinin, kurucu senetlerinin ve diğer intifa senetlerine sahip olunarak sağlanır. Yine tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları da kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Elde edilen bu kazançların kurumlar verisinden istisna edilmesinin sebebi, çifte vergilendirmenin önüne geçmektir. Ortak olunan kurumda kurumlar vergisine tabi tutulan bir kazanç dağıtılan kurumda tekrar vergilendirilmemesi amacıyla istisna kapsamında yer almaktadır.

b. Yurtdışı İştirak Kazançları İstisnası

Kurumlar Vergisi Kanunu sadece tam mükellef kurumlardan elde edilen iştirak kazançlarını değil belli şartlar dahilinde yurtdışındaki kurumlardan elde edilen iştirak kazançları da belli şartların varlığı halinde istisna kapsamına almıştır Bu şartlar;

- İştirak edilen kurumun anonim veya limited şirket niteliğinde bir kurum olması,
- İştirak edilen kurumun kanuni ve iş merkezinin Türkiye’de bulunmaması
- İştirak payını elinde tutan kurumun, yurt dışı iştirakin ödenmiş sermayesinin en az %10’una sahip olması,
- İştirak kazancının elde edildiği tarih itibarıyla, iştirak payının kesintisiz olarak en az bir yıl süre ile elde tutulması,
- İştirak kazancının (kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler de dahil olmak üzere) iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az %15 oranında; iştirak edilen yabancı kurumun esas faaliyet konusunun finansman temini veya sigorta hizmetlerinin sunulması ya da menkul kıymet yatırımı olması durumunda, iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az Türkiye’de uygulanan kurumlar vergisi oranında, gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,
- İştirak kazancının, elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye’ye transfer edilmesi,

olarak belirlenmiştir. Bu şartların birinin gerçekleşmemesi veya eksik olması halinde elde edilen yurtdışı kaynaklı iştirak kazançları istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir.

c. Tam Mükellef Anonim Şirketlerin Yurtdışı İştirak Hisselerini Elden Çıkarmalarına İlişkin İstisna

Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile Türkiye’ de yer alan anonim şirketlere aşağıdaki şartların varlığı halinde yurtdışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Bu şartlar;

- Türkiye’ de yer alan şirketin anonim şirket olması
- Yurt dışı iştiraklerinin anonim veya limited şirket niteliğinde olması ve bu iştiraklerin Türkiye’de tam mükellef olmaması,

- Yurt dışı iştirak kazancının elde edildiği tarih itibarıyla; aralıksız olarak en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışında kalan aktif toplamının %75 veya daha fazlasının yurt dışı iştirak hisselerinden oluşması ve yurt dışı iştiraklerinin her birinin sermayesine en az %10 oranında iştirak etmesi,
- Satışa konu iştirak hisselerini, elden çıkarma tarihi itibarıyla en az iki tam yıl (730 gün) süreyle aktifinde tutmuş olması,

olarak hüküm altına alınmıştır.

d. Emisyon Primi Kazancı İstisnası

Kurumlar sermaye artırımını kararı aldıklarında bazen satılacak olan payların itibari değerinin üstünde fiyatlandıkları olabilmektedir. Böyle durumlarda kurumlar vergisi kanunumuz itibari değerinin üstünde elde çıkarma sonucu elde edilen kazançları istisna kapsamına sokmuş ve bu elden çıkarmalar sonucunda elde edilen kazançları vergilendirmeme yoluna gitmiştir.

e. Türkiye’ de Kurulu Fonlar İle Yatırım Ortaklıklarının Kazançlarına İlişkin İstisna

Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan aşağıda sayılan fon ve ortaklıklarının elde ettiği kazançlar ilgili fon ve ortaklığın Türkiye’ de kurulmuş olması şartıyla kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

- Menkul kıymetler yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları,
- Portföyü Türkiye’de kurulu borsalarda işlem gören altın ve kıymetli madenlere dayalı yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları,
- Girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları,
- Gayrimenkul yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları,
- Emeklilik yatırım fonlarının kazançları,
- Konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının kazançları

f. Taşınmazlar ve İştirak Hisseleri ile Kurucu Senetleri, İntifa Senetleri ve Rüçhan Hakları Satış Kazancı İstisnası

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, kurumların aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satılması halinde kanunda belirtilmiş şartlar dahilinde elde edilen kazançlar kurumlar vergisinden istisna tutulmaktadır. İstisna kazanç sınıfına okulması için taşınmazların , iştirak ve kurucu senetlerinin ve rüçhan haklarının iki sene boyunca aktiflerinde bulunması gerekmektedir. Bu istisnanın amacı kurumların mali yapısının güçlendirilmesi, ekonomik dengesinin sağlanarak işletmenin süreklilik esasına katkıda bulunmaktır. Bu istisnadan faaliyet konusu menkul kıymet ve taşınmaz alım satımı veya kiralanması olan kurumlar faydalanamamaktadır. İstisna elde edilen kazancın sadece yüzde yetmişbeşlik kısmına uygulanmakta, tamamına uygulanmamaktadır.

g. Bankalara veya TMSF' ye Borçlu Durumda Olan Kurumlar ile Bankalara Tanınan İstisna

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile bankalara borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna borçlu durumda olan kurumlar ile bunların kefillerinin ve ipotek verenlerin sahip oldukları taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının, bu borçlara karşılık bankalara veya bu Fona devrinden sağlanan hasılatın bu borçların tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden kazançların tamamı kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

h. Yurtdışı Şube Kazançları İstisnası

Kurumların yurtdışında bulunan iş yerleri ve daimi temsilciler vasıtasıyla elde ettikleri kurum kazançları; doğduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az %15 oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması, elde edildiği hesap dönemine ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye'ye transfer edilmiş olması, iştirak edilen şirketin ana faaliyet konusunun, finansal kiralama dahil finansman temini, sigorta hizmetlerinin sunulması veya menkul

kıymet yatırımı olması durumunda, bu kazançların doğduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az Türkiye’de uygulanan kurumlar vergisi oranında (%20) gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşınması şartlarıyla kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

1. Yurt Dışında Yapılan İnşaat, Onarım, Montaj İşleri ile Teknik Hizmetlerden Sağlanan Kazançlarda İstisna

Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi ile yurt dışında yapılan bir takım işler kurumlar vergisinden istisna sayılmıştır olup bu istisnanın uygulanması için herhangi bir şart ön görülmemiştir. Ancak yurtdışından yapılan işlerin inşaat, onarım ve montaj işleri ile yurtdışında verilen teknik hizmetler olması gerekmektedir.

i. Eğitim Tesisleri, Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Rehabilitasyon Merkezlerinin İşletilmesinden Elde Edilen Kazançlara İlişkin İstisna

Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi eğitimin geliştirilmesi için yapılan yatırımların belli bir müddet vergilendirilmesinden vazgeçilmiş ve gelecek nesillerin geliştirilmesine bu yolla katkıda bulunulmuştur. Bu istisna;

- 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında yer alan okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okullarının işletilmesinden elde edilen kazançlara,
- 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında yer alan özel kreş ve gündüz bakımevlerinin işletilmesinden elde edilen kazançlara,
- Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara veya kamu yararına çalışan derneklere bağlı rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden elde edilen kazançlara uygulanacaktır.

j. Risturn İstisnası

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, tüketim, üretim ve kredi kooperatiflerinin üyeleri ile yapmış oldukları işlemlerden elde edilen kazançlara risturn istisnası getirilmiştir. Risturn; kooperatiflerin ortakları ile yaptığı muamelelerden doğan karların ortaklara kooperatifle yaptıkları muameleler nispetinde dağıtımını olarak tanımlayabiliriz.¹²⁵ Kooperatifler genel olarak sosyal bir amaç taşıdığından üyelerine çeşitli menfaatler sağlamaktadırlar. Bu sebeple, sayılan kooperatiflerin sadece üyeleri dışındakilerle yapılan işlemler sonucu elde edilen kazançların vergilendirilmesi yoluna gidilmiş, üyeler ile yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar vergilendirilecek kazançların dışında bırakılmıştır.

k. Yabancı Fon Kazançlarının ve Bu Fonların Portföy Yöneticiliğini Yapan Şirketlerin Vergisel Durumu

KVK' nın 5/A maddesi uyarınca, Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 2. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yabancı fonların, portföy yöneticisi şirketler aracılığıyla organize bir borsada işlem görsün veya görmesin;

- Her türlü menkul kıymet ve sermaye piyasası aracı,
- Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi,
- Varant,
- Döviz,
- Emtiaya dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi,
- Kredi ve benzeri finansal varlıklar,
- Kıymetli maden borsalarında yapılan emtia,

işlemleri ile ilgili elde ettikleri kazançları için belirli şartların sağlanması durumunda; portföy yöneticisi şirketler, bu fonların daimi temsilcisi sayılmayacak ve bunların iş yerleri de bu fonların iş yeri veya iş merkezi olarak kabul edilmeyecektir. Dolayısıyla,

¹²⁵ https://www.turkcebilgi.com/risturn_istisnası_nedir

yabancı fonların bu kapsamda elde ettikleri kazançları için beyanname verilmeyecek ve diğer kazançlar nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir.¹²⁶

l. Sınai Mülkiyet Haklarında İstisna

Gelişen teknoloji ile yeni buluşlar ortaya çıkmakta yeni ürünler üretilmekte ve insanların bilgiye ulaşma hızı bir o kadar hızlanmaktadır. İnovasyon çağı olarak adlandırılan bu dönem vergi kanunlarımızda son dönemde yerini almakta ve elde edilen kazançlara istisnalar tanınarak desteklenmektedir. Bu istisna için bir buluş ortaya konmalı ve bu buluş tam veya dar mükellefler tarafından Türkiye’ de gerçekleştirilmeli ve araştırma, geliştirme, yenilik faaliyetleri ve yazılım faaliyetleri kapsamında olmalıdır. Ortaya çıkan bu buluşların;

- Kiralanması neticesinde elde edilen kazanç ve iratların,
- Devri veya satışı neticesinde elde edilen kazançların,
- Türkiye'de seri üretime tabi tutularak pazarlanmaları halinde elde edilen kazançların,
- Türkiye'de gerçekleştirilen üretim sürecinde kullanılması sonucu üretilen ürünlerin satışından elde edilen kazançların patentli veya faydalı model belgeli buluşa atfedilen kısmının

%50'si maddede belirtilen şartların yerine getirilmesi halinde, 1/1/2015 tarihinden itibaren kurumlar vergisinden müstesnadır. Bu buluşlardan elde edilen kazançların yanı sıra buluşa yönelik hakların ihlal edilmesi sonucu alınan tazminatlar veya sigorta giderleri de istisna kapsamında yer alacaktır.

m. Sat, Kirala, Geri Al İşlemlerinden Doğan Kazançlarda İstisna

6728 sayılı Kanununun 56 ncı maddesiyle Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen (j) bendiyle, her türlü taşınır ve taşınmaz malların 6361 sayılı Kanun kapsamında geri kiralama amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla, kurumlar tarafından finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile

¹²⁶ Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Beyanname Düzenleme Kılavuzu 2015, s.89

kalkınma ve yatırım bankalarına satışından doğan kazançlar ile bu kurumlarca söz konusu varlıkların devralındığı kuruma kira süresi sonunda devrinden doğan kazançlara yönelik istisna uygulaması düzenlenmiştir.

n. Kira Sertifikası İhracı Amacıyla Her Türlü Varlık ve Hakların Satışından Doğan Kazançlarda İstisna Uygulaması

6728 sayılı Kanununun 56 ncı maddesiyle Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına eklenen (k) bendiyle, her türlü varlık ve hakların, kaynak kuruluşlarca, kira sertifikası ihracı amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla varlık kiralama şirketlerine satışı ile varlık kiralama şirketlerince bu varlıkların devralındığı kuruma satışından doğan kazançların kurumlar vergisinden istisna olmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.

4.1.3.3. Diğer Kanunlarda Yer Alan İstisnalar

a. Türk Uluslararası Gemi Siciline Kayıtlı Gemilerin İşletilmesinden ve Devrinden Elde Edilecek Kazançlara İlişkin İstisna

4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu' na göre Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların işletilmesine ve devrinden elde edilen kazançlara bir istisna öngörülmüş olup bu istisna bu gemilerin ve yatların kiralananmasından elde edilen kazançlara uygulanmamaktadır.

b. Serbest Bölgelerde Uygulanan İstisna

Serbest Bölgeler Kanunu' nun geçici 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, 6/2/2004 tarihine kadar (bu tarih dahil) serbest bölgelerde ticaret yapmak veya faaliyette bulunmak üzere faaliyet ruhsatı almış mükelleflerin, ruhsatlarında belirtilen süre ile sınırlı olmak üzere bu bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetler dolayısıyla elde ettikleri kazançlar kurumlar vergisinden istisnadır. Faaliyet ruhsatları belli bir süre kapsamında verilmekte olup, istisna bu ruhsatlarda belirtilen süreler kadar uygulanacaktır. Yine bu istisna kurumların sadece serbest bölgelerde elde edilen kazançlarına ilişkin olacak, serbest bölge dışında elde edilen kazançlarına ilişkin olmayacaktır.

4.1.4. Zarar Mahsubu ve Geçmiş Yıl Zararları

Konuya ilişkin düzenleme Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 9'uncu maddesinde yapılmış olup, mezkûr madde uyarınca; kurumlar vergisi matrahı tespit edilirken, kurumlar vergisi beyannamesinde her hesap dönemine ilişkin tutarlar beyannamenin geçmiş yıl zararları bölümünde ayrı ayrı gösterilmek şartıyla aşağıdaki zararlar indirim konusu yapılabilir.

- Geçmiş yıl beyannamelerinde beyan edilen ve son beş yıla ait zararlar,
- Kanun'un 20'nci maddesi çerçevesinde yapılan devir veya tam bölünme hallerinde, varlıkları devralan kurumlar tarafından devralınan veya bölünen kurumların zararları,
- Kurumların yurtdışında yaptığı faaliyetlerden elde edilen zararlar.(bu zararların kabul edilebilmesi için yurtdışı zararın Türkiye' de istisna edilmiş kazançlarla ilgili olmaması gerekmektedir.

Geçmiş yıl beyannamelerinde gösterilmeyen zararlar ilgili yıl kurum kazancından indirilemez. Her yılın ayrı ayrı beyannamede gösterilmesi şarttır. Aksi bir düşünce tarzı, kurumları, istedikleri yıl zararlarını indirmeye götürür ki, vergi kanunlarının bu şekilde yorumlanması mümkün değildir. Vergi kanunlarında yer alan hükümler, vergi matrahının isteğe bağlı değil, belirli esaslara göre kesin bir şekilde belirlenmesi gerektiği yönündedir. Yine beyannamelerinde zarar göstermelerine karşın bu zararı ilgili dönem kazançlarında dikkate almayan kurumların takip eden dönemlerde bu zararı indirmesi mümkün değildir. Mükellefler bu haklarından vazgeçmiş sayılmaktadır.¹²⁷

Geçmiş dönem zararlarının indirim süresi beş yıldır. Geçmişte birden fazla dönemin zararları kapanması halinde, zarar mahsubuna en eski yıldan başlanır. Beş yıllık sürenin hesaplanmasında, zararın meydana geldiği ilk yıl dikkate alınmayacak, takip eden beş yıl hesaplamaya dahil edilecektir. Zarar mahsubu bir seçimlilik hakkı değildir. Mükellefler eğer zararlarını mahsup etmezlerse, bu haklarından vazgeçmiş kabul edilirler. Gelecek yıllarda da bu haklarını kullanamazlar. Konuya ilişkin olarak, İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı'nın, 03/06/2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.35.16.01-176300-210 sayılı özelgesinde, bilanço ve gelir tablosunda önceki yıl zararlarının gösterilmesine

¹²⁷ÇETİN, R., YILDIRIM H.; (2012) Kurumlar Vergisinde Zarar Mahsubu, Vergi Raporu Dergisi, Sy.151, s.128

rağmen, zarar edilen hesap dönemlerinde oluşan zarar tutarlarının kurumlar vergisi beyannamesinde ayrı ayrı gösterilmemesi halinde, gösterilmeyen zarar tutarının mahsup imkanından yararlanılamayacağı şeklinde görüş bildirilmiştir.¹²⁸

Vergi kanunlarımız elde edilen kazancı vergilendirmekte, sermayeyi vergilendirmemektedir. Bu sebeple de sermayede gerçekleşen eksilmeler zarar olarak kabul edilmese de kanunumuz işletmelere kara geçmeleri için örtülü bir şekilde beş yıllık bir süre tanımakta ve bu zararı işletme zararı olarak görmektedir. Beş yıldan sonra elde edilen zararları ise sermayede eksilme olarak değerlendirmekte ve mahsup edilmesine izin vermemektedir.

Devir ve tam bölünme işlemlerinde ise, münfesi kurumların beyannamelerinde gösterilen zararların, devralan kurumların kazançlarından mahsup edilebileceği belirtilmiştir. Kısmi bölünme ve hisse değişimi işlemlerinde ise zarar mahsubu uygulanmayacaktır. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 19 uncu maddesine göre aşağıdaki sayılan şartlar dahilinde gerçekleşen birleşmeler devir hükmündedir;

- Birleşme sonucunda faaliyeti sona eren kurum ile birleşilen kurumun kanuni veya iş merkezlerinin Türkiye'de bulunması,
- Münfesi kurumun devir tarihinde, bilançodaki mevcut değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesi gerekmektedir.

Devralınan kurumların devrin gerçekleştiği tarih itibariyle öz sermaye tutarını geçmeyen zararları ile 20'nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında gerçekleştirilen tam bölünme işlemi sonucu bölünen kurumda ki öz sermayesinin devralınan tutarını geçmeyen ve devralınan kıymetle orantılı zararların indirilmesi mümkün olup, bu indirimin yapılabilmesi için aşağıdaki şartlar aranır;

- Son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni süresinde verilmiş olması gerekmektedir.
- Devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi gerekir.

¹²⁸ BAY, H., BAKMAZ, Z., (2010) Kurumlar Vergisi Matrahının Tespitinde Zarar Mahsubu Uygulaması ve Özellik Arz Eden hususlar" Vergi Dünyası, Sy: 344, 2010

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 17'nci maddesinin 1-c hükmü "...Tasfiyenin zararlarla kapanması halinde tasfiye sonucu, önceki tasfiye dönemlerine doğru düzeltilir ve anılan dönemlerde fazla ödenen vergi mükellefe iade edilir..." şeklindedir. Maddede yer alan tasfiye sonucu ifadesi son tasfiye döneminde gerçekleşen kar zarar değildir. Tasfiye sonucu ilk tasfiye döneminden son tasfiye dönemine kadar gerçekleşen tüm tasfiye dönemlerinin net sonucunu ifade etmektedir. Tasfiyenin zararlarla kapanması, tasfiye dönemleri boyunca hasıl olan karların, tasfiye dönemleri boyunca ortaya çıkan zararları kapatmaya yetecek seviyede olmaması veya kronolojik olarak zarar edilen tasfiye dönemlerin kar edilen tasfiye dönemlerinden sonra gelmesi sebebiyle Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 9'uncu maddesinde düzenlenen ileriye doğru zarar mahsubu mekanizmasının işletilmesi halidir.

Türkiye'de kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili olanlar hariç olmak üzere, beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 9 uncu maddesinde belirtilen koşullar dahilinde, yurt dışında uğranılan zararlar kurum kazancından indirilebilir. Bu açıklamalar doğrultusunda, örneğin; yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye'de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlar, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5 inci maddesine göre Türkiye'de kurumlar vergisinden istisna tutulduğundan bu faaliyetlerden herhangi bir şekilde zarara uğranılması halinde, burada oluşan zararlar diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlardan indirim konusu yapılamayacaktır.¹²⁹

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 9 uncu maddesine göre yurt dışında uğranılan zararın Türkiye'deki beyannameden indirilebilmesi için aşağıdaki şartların yerine getirilmiş olması gerekmektedir;

- Yurtdışında dönem sonlarında beyan edilen zarar dahil vergi matrahlarının, faaliyet gösterilen ülkenin kanunlarına istinaden yetki almış denetim kuruluşlarınca rapor hazırlanması, ,
- Bu raporun aslı ile tercüme edilmiş bir örneğinin Türkiye'deki ilgili vergi dairesine ibrazı halinde indirim konusu yapılır.

¹²⁹ ARSLANOĞLU, E., İNCİ, T., (2013), Kurumlar Vergisinde Zarar Mahsubu, Vergi Raporu Dergisi, Sy.163 s.104

4.1.5. Kurumlar Vergisi

5422 sayılı eski Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 25. maddesinin 4369 sayılı kanunun 57. maddesiyle değişen fıkrasına göre kurumlar vergisi kurum kazancı üzerinden %30 oranında alınmaktaydı. Ancak 13.06.2006 kabul tarihli 5520 sayılı yeni Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 32. maddesine göre 2006 yılından itibaren kurumlar vergisi kurum kazancı üzerinden %20 oranında alınmaya başlanmıştır.

4.2. KAR DAĞITIMININ AŞAMALARI

4.2.1. Yedek Akçe Hakkında Genel Bilgiler

Yedek akçe ile ilgili Türk Ticaret Kanununda herhangi bir tanım yapılmamaktadır. Yedek akçeler teoride, elde edilen şirket karının dağıtılmayarak işletme bünyesinde bırakılan kısmı olarak tanımlanır.¹³⁰ Bir başka şekilde yedek akçeyi, özsermayeyi aşan net mal varlığı olarak tanımlamakta mümkündür.¹³¹ Tekinalp' e göre ortaklığın esas sermayesini aşan saf malvarlığıdır.¹³² Doğanay' a göre ileride meydana gelecek zararları kapatmak, beklenen veya beklenilmeyen kayıp ve masrafları karşılamak, işletmenin idamesi ve gelişimini, istikrarlı kar payı dağıtımını temin maksadı ile kazançlardan alıkonulmak suretiyle ayrılan kıymetlerdir.¹³³ Gücenme' ye göre ise yedek akçe; işletmenin faaliyetleri sonucunda doğabilecek zararların, ve özsermayedeki azalışların işletmenin mali gücünü sarsmaması amacıyla karın dağıtılmayan kısmıdır.¹³⁴

Doktrinde yer alan bu açıklamalardan sonra yedek akçe ayırmanın amaçlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:¹³⁵

- İşletmenin sürekliliğini ve büyümesini sağlamak,
- Borç ödemelerini zamanında gerçekleştirmek,
- Alacaklıların haklarını korumak,

¹³⁰ <http://yildirimercan.blogspot.com.tr/2011/08/yeni-turk-ticaret-kanununda-yedek.html>

¹³¹ KARYAĞDI N., a.g.e. s.165

¹³² TEKİNALP Ü., (1979), Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul Hukuk Yayınları, İstanbul, s.245

¹³³ DOĞANAY, İ., (1990) Türk Ticaret Kanunu Şerhi 2, Feryal Matbaası, Ankara, s.1036

¹³⁴ GÜCENME, Ü., (2002), Genel Muhasebe, Marmara Kitabevi, Bursa, s.318

¹³⁵ İSMMMO, Kar Dağıtım Çalışma Grubu, Kar Dağıtım ve Vergilendirilmesine İlişkin Sunum

- Dönem karının belirlenmesindeki subjektifliği ortadan kaldırmak veya azaltmak,
- Bankalardan alınan kredilerden doğan yükümlülükleri yerine getirmek,
- Ekonomik hayattaki belirsizliklerden doğan riski azaltmak, gelecekte hasıl olabilecek zararları karşılamak,
- Varlıklarda hasıl olabilecek değer kayıplarını en aza indirmek,
- Kar dağıtım çerçevesini belirleyerek istikrarlı bir kar dağıtımını uygulamak,
- Gelişen işletmelerin yapacakları yatırımları sermayeden karşılamak için sermayeyi kuvvetlendirmektir.

TTK ise yedek akçelerin, zararların kapatılması, işlerin bozulduğu zamanlarda işletmenin sürekliliği, işçilerin çıkartılmasının engellenmesi, şirketin sürekliliğinin sağlanması, ekonomik büyümenin devam ettirilmesi ve sürekli kar payı dağıtımını sağlamak için ayrılması gerektiğini belirtmiştir. Böylelikle kanunla hüküm altına alınmış bu durumlar ile birlikte şirket alacaklılarına karşı mali yapı güçlendirilirken, şirket çalışanlarının ücretlerinin muntazam olarak ödenmesi ve pay sahiplerine istikrarlı olarak gelir sağlanması güvence altına alınmış olur.¹³⁶

Yedek akçeler; yasal yedek akçeler, ihtiyari yedek akçeler, olağanüstü yedek akçeler ve gizli yedek akçeler olmak üzere dörde ayrılırlar. Çalışmamızın bir sonraki bölümünde adı geçen bu yedek akçe çeşitlerini irdeleyeceğiz.

4.2.2. Yedek Akçe Çeşitleri

4.2.2.1. Yasal Yedek Akçe

İşletme sahipleri dönem sonunda elde ettikleri kara sahip olmalarının yanı sıra yasal mevzuatta yer alan hükümler doğrultusunda karlarının bir kısmını dağıtmayarak şirket içinde bırakmak zorundadır. Anonim şirketlerin yıllık kar elde etmesi ile yedek akçeler ayrılmış sayılır.¹³⁷ 6102 sayılı yeni T.T.K' da 519. maddesinde genel kanuni yedek akçe kavramına yer verilmiş ve kanunun ilk fıkrasında yıllık karın yüzde beşi, ödenmiş

¹³⁶ ULUSOY, Y.; (1984), Anonim ve Limited Şirketlerde Kar Dağıtım ve Vergileme, Olgaç Yayınları, Ankara, s.216

¹³⁷ TEKİNALP, Ü., (1979) Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, s.277

sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçe ayrılır denilerek ayrılması gereken yedek akçe tutarını sınırlamıştır. Buna birinci tertip yedek akçe denilmektedir. İkinci tertip yedek akçe tutarı ise ortaklara birinci temettü hariç kalan kârın dağıtılması kararlaştırılmış kısmın yüzde onudur. Türk Ticaret Kanunu'nun 519/2'nci maddesi uyarınca dağıtılan kârdan birinci temettü düşüldükten sonra kalan tutar II'nci tertip yedek akçenin matrahını oluşturur. Bu tutarın yüzde onu ikinci tertip yedek akçe olarak ayrılacaktır. Kanun hükmünde, ikinci tertip yedek akçe, pay sahipleri ile kâra iştirak eden diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılmış olan kısmın (ortaklar ve diğer kimselere dağıtımına karar verilen kârın tamamından) yüzde onu ikinci tertip yedek akçe olarak ayrılacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta; I'inci temettü dağıtımını kararlaştırılmışsa II'nci tertip yedek akçe ayrılma süreci başlar. Kısaca; Ana sözleşmede I'inci temettü dağıtımını kararlaştırılmışsa II'nci tertip yedek akçe ayrılması kaçınılmazdır. Buradan görüleceği üzere kanuni yedek akçenin ayrılması kanun maddeleri ile hüküm altına alınmış ve seçimlik bir hak olarak bırakılmamıştır.¹³⁸

I.Tertip Yasal Yedek Akçe brüt kardan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden ayrılmakta iken; II.Tertip yasal yedek akçe ortaklar veya hissedarlara dağıtılmasına karar verilmiş olan kar üzerinden ayrılır. Dağıtılacak kar; şirket ana sözleşmesinde veya genel kurul kararına göre önceki yılın karının bu amaçla ayrılan yasal yedek akçelerin safi kara eklenerek ikinci ayırımın kaynağını teşkil etmesi mümkündür.¹³⁹

6102 sayılı yeni T.T.K' nın 519. Maddesinde kanuni yedek akçenin yıllık kar üzerinden ayrılacağı belirtilmiş ancak doktrinde yıllık karın dönem net karı mı yoksa vergi öncesi karı mı ifade ettiği tartışmalı bir konu hale gelmiştir. Tekinalp yıllık karı, geçmiş yıl zararı düşüldükten sonraki kısım olarak belirtmekte,¹⁴⁰ uygulamada ise birinci kanuni yedek akçenin ayrılacağı yıllık karın vergi öncesi kar olduğunu¹⁴¹ öne süren görüşlerde bulunmaktadır. Bu konu hakkında bugüne kadar bir görüş birliği

¹³⁸ GÜNEŞ İ. H., (2017), TTK ve Vergi Kanunlarında Kar Dağıtım ve Muhasebe Kayıtları, MDergi, Sy.160

¹³⁹ GÜNEŞ, H., (2008), Sermaye Şirketlerinde II. Tertip Yasal Yedek Akçe, http://www.muhasabenet.net/makale_hikmet%20gunes_smmm_sermaye%20sirketlerinde%20ikinci%20tertip%20yedek%20akce.html

¹⁴⁰ POROY, R., TEKİNALP, Ü., ÇAMOĞLU, E, a.g.e.s.714

¹⁴¹ FAHRAN, F., (2011), Yeni Türk Ticaret Kanununda Yedek Akçeler ve Yedek Akçe Ayrılması, Yaklaşım Dergisi, Ağustos, s.5

oluşmamış olmakla birlikte her iki görüşe göre de yedek akçe ayrılması söz konusu olmaktadır.¹⁴²

Bunların yanı sıra kanuni yedek akçelerin ödenmiş sermayenin yarısını geçmesi halinde, artan kısım serbest yedek akçe olarak değerlendirilir ve bu yedek akçeler T.T.K' nın 519/III' de sayılan hallere bağlı olmaksızın serbestçe kullanılabilirler.¹⁴³

4.2.2.2. İhtiyari Yedek Akçe

Yasal zorunluluğu bulunmayan ana sözleşmede hüküm konularak işletmelerin kendi istekleri dahilinde ayırmış oldukları yedek akçe olarak tanımlanmaktadır. Bu yedekler esas sözleşme ve genel kurul kararı ile ayrılan yedekler olmak üzere ikiye ayrılır.¹⁴⁴

TTK'nın 521.maddesinde “*esas sözleşmeye yedek akçenin kanunda belirtilen oran olan yüzde beşten daha fazla oranda bir tutarın ayrılabilmesi ve ödenmiş sermayenin yüzde yirmisinin aşılabileceği ve başka yedek akçe ayrılabilmesi bu akçelerinde nerelere harcanacağı hükmü koyulabilir*” denilerek ihtiyari yedek akçelerin ne amaçla ayrılabilmesine dair bir hüküm bulunmadığından isteğe bağlı yedek akçelerin reklam, rekabet, amortisman ve yenileme, zarar gibi değişik amaçlar için ayrılabilirler.¹⁴⁵ İsteğe bağlı yedek akçeler, uygulamada şirketlerin kötü amaçla kullanılmasına sebebiyet verebilmektedirler. Bu yedekler olması gerekenden fazla ayrılarak pay sahiplerinin elde edeceği menfaatten yoksun bırakılmamalıdır. Bunu sağlayabilme adına öncelikle bu yedek akçelerin ayrılmasına bir sınır öngörülmeli ve bu sınır aşıldığında yedek akçeler sermayeye çevrilerek pay sahiplerine bedelsiz pay senedi olarak dağıtılmalıdır.¹⁴⁶

SPK' nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında kar payında önceliğin kar payı sahiplerinde olduğu, kar payı sahiplerine kar payı ayrılmadıkça başka yedek akçe ayrılmasına, takip eden yıla kar taşınmasına ve sayılan maddede sayılan kişilere kar ayırlamayacağı ve dağıtılamayacağı denilmektedir. TTK ile SPK' da yer alan ihtiyari yedek akçeler açısından en büyük fark; TTK' ya tabi anonim şirketlerde kanuni yedek

¹⁴² AKYOL, M. E., (2012), Yeni Türk Ticaret Kanununda Yedek Akçeler, Yaklaşım Dergisi, Ekim, s.2

¹⁴³ KARAYALÇIN, Y., (1968), Mecburi – Kanuni Yedek Akçeler, BATIDER, Ankara, C.4, Sy.3, s.411

¹⁴⁴ CANÖZÜ, S., a.g.e., s.80

¹⁴⁵ KARAYALÇIN, Y., (1988) Muhasebe Hukuku, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Ankara, s.123

¹⁴⁶ CANÖZÜ, S., a.g.e., s.81

akçelerden sonra, kar payından önce ayrılması, SPK'ya tabi anonim şirketlerde ise kar payından sonra ayrılmasıdır.

4.2.2.3. Olağanüstü Yedek Akçe

Olağanüstü yedek akçelerin bir diğer adı da genel kurul kararıyla ayrılan yedek akçedir. Genel kurul kararıyla ayrılan yedek akçeler, kanun ve esas sözleşmede herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen kanuni yedek akçeler ve kar payı ayrıldıktan sonra genel kurul kararıyla geriye kalan karın şirket bünyesinde bırakılan kısmıdır.¹⁴⁷ Olağanüstü yedek akçeler TTK'nın 523/II hükmünde yer almakta olup, bu yedeklerin ayrılması için ilgili madde hükmü iki şart getirmiştir. Genel Kurul;

- Aktiflerin yeniden elde edilebilmesi için gerekliyse,
- Bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alındığında, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımını yönünden haklı görülüyorsa,

kanunda ve esas sözleşmede öngörülenlerden başka yedek akçe ayrılmasına da karar verebilir.

Eski TTK'nın 469. madde hükmünde ise genel kurul iki şekilde olağanüstü yedek akçe ayrılmasına karar verebilmekteydi. Bu şartlar;

- Kanun ve esas sözleşmede belirtilenlerden başka yedek akçeler ayırma imkanı,
- Kanun ve esas sözleşmede zikredilen yedek akçenin kanun ve esas sözleşme ile belirli oranının artırılması imkanı,

olarak düzenlenmişti.

Yeni TTK 523/II hükmü ile genel kurula kanun ve esas sözleşmede belirtilen yedek akçe oranlarının artırılması imkanı verilmemiştir. Bu düzenleme ile genel kurulun kanun ve esas sözleşmede belirtilen yedek akçe oranlarının artması ile oluşan yedek

¹⁴⁷ ÜNAL, A. C., (2006), Anonim Şirketlerde Kar Payı, Kar Dağıtımı ve Yedek Akçe Ayrılması Konulu Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.79

akçelerin kanuni yedek akçe mi yoksa isteğe bağlı yedek akçe mi sorununu ortadan kaldırılmasına yardımcı olmuştur.¹⁴⁸

Yeni TTK' nın 523/II hükmünde yer alan aktiflerin yeniden sağlanabilmesi ifadesinden, şirketlerin aktiflerinde yer alan veya yer alması muhtemel olan ve şirketin sürekliliğini ve amacını gerçekleştirmeye yardımcı olan menkul ve gayrimenkul değerlerin geliştirilmesi, yenilenmesi ve değiştirilmesi anlamının çıkartılması gerekmektedir. İşletmenin sürekli gelişimi ifadesinden ise yine işletmenin sürekliliğini ve amacını gerçekleştirmeye yönelik yatırımların yapılabilmesi, şirketin değerinin artırılması, şirketin güçlü bir mali yapıya kavuşması ve rekabet gücünün belli bir noktaya getirilmesi anlamı çıkarılmalıdır. Genel kurul tarafından ayrılacak bu tür yedek akçelerde şirketin ekonomik olarak zor durumu düşmesinin beklenmemesi, genel kurulun basiretli bir yönetim olarak önlem amacıyla da ayırması gerekmektedir. Ancak tüm bunlar yapılırken ihtiyari yedek akçe bölümünde bahsettiğimiz gibi, bu tür yedek akçe ayrımlarında kar payı sahiplerinin kar payı menfaatlerine engel olunmamalı, müktesep hakları ihlal edilmemeli ve medeni kanunun 2. Maddesi uyarında dürüstlük kuralına dikkat edilmelidir.

Kanun ve esas sözleşme uyarınca ayrılan yedek akçeler şirketlerin kuruluşu sırasında ortaklar tarafından bilindiği kabul edilen hükümlerdir. Bu nedenle ortakların bu tür yedek akçelere, kar paylarını düşüreceği nedeniyle şikayet hakları bulunmamaktadır. Ancak yukarıda bahsettiğimiz gibi müktesep hakların ihlali veya dürüstlük kuralına uyulmaması hallerinde iptal davası açılabilir, ancak iyi niyet kurallarına aykırılığı nedeniyle iptali istenemez.¹⁴⁹

4.2.2.4. Gizli Yedek Akçe

Gizli yedek akçe; bilançolarda açıkça yer almayan ancak gerçekte mevcut olan ve muhasebe kayıtlarına intikal etmediği için bilançoda gizli olarak yer alan yedeklerdir.¹⁵⁰Eski TTK' nın 458. maddesinde “*şirket işlerinin devamlı inkişafını veyahut mümkün mertebe istikrarlı kar payı dağıtılmasını temin bakımından münasip ve faydalı olduğu takdirde, aktiflerin bilanço günündeki kıymetlerinden daha aşağı bir*

¹⁴⁸ CANÖZÜ, S., a.g.e. s.86

¹⁴⁹ İMREGÜN, O., (1961), Anonim Şirketlerde Münferit Pay Sahibinin Umumi Heyet Kararları Aleyhine İptal Davası Açma Hakkı, BATİDER, Ankara, C.1, Sy.2, s.157

¹⁵⁰ KARYAĞDI, N., a.g.e. s.187

kıymetle bilançoya konması şeklinde veya başka bir suretle gizli yedek akçe ayrılması caizdir.

İdare meclisi, gizli yedek akçe ve sarf yerleri hakkında murakıplara malumat vermekle mükelleftir.” şeklinde düzenlenmekteydi.

Mülga TTK’ nın gerekçesinde ise “*Vergilerin doğru hesaplanması maksadiyle tanzim edilen bir bilanço gerçekten elde edilen kazancın tespiti gayesine hizmet ettiği halde aksiyonerlerin ve ortaklık alacaklılarının devamlı menfaatlerini nazara almaya mecbur olan bir idare meclisi gelecek yılların iktisadi rizikolarını hesaba katarak muhtemel zararlara karşılık olmak üzere bilançoya açıkça konan yedek akçelerinde başka aktiflere gerçek kıymetten aşağı bir değer biçmek ve dolayısıyla kar miktarını indirmek suretiyle gizli yedek akçesi kurmak ihtiyacı duyabilir”* denilmiştir. Bu husus bilançoların açıklığını ve samimiliği ilkesini zedelemekteydi.

Yeni TTK’ da ise gizli yedek akçelere ilişkin bir açıklama veya cevaz veren bir hüküm bulunmamakta ve bu da tüm finansal tabloların açıklığı ve doğrulunun sağlanması için büyük bir adım atılmış olduğu anlamına gelmektedir.

Gizli yedek akçeler ekonomik buhran dönemlerinin şirketin rekabet gücünün ve değerinin düşmeden aşılmasını, rizikoların etkisinin azaltılmasını, işletmenin sürekliliğinin ve özgülünen amaca ulaşılması amacıyla tanınmıştır.¹⁵¹

SPK’ da ise gizli yedek akçe ayrılmasına ilişkin olarak bir açıklık bulunmamaktadır. Pay sahiplerinin hakkını ön plana çıkararak SPK’ ya tabi olan şirketlerin gizli yedek akçe ayırmaları sermaye piyasası uygulamasıyla taban tabana zıt bir yaklaşım olacaktır.¹⁵²

Vergi Kanunları açısından gizli yedek akçeleri irdelediğimizde, vergi matrahını aşındırmamak kaydıyla gizli yedek akçelere yasaklayıcı bir hüküm vergi kanunlarında da bulunmamaktadır. Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 11. maddesinin ç bendinde her ne şekilde olursa olsun yedek akçelerin ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılamayacağı belirtilmiştir. Bu madde aslında TTK’ nın özel yasa veya esas sözleşme ya da genel kurul kararıyla, yönetim kurulu kararıyla ayrılan yedeklerin kurum kazancının tespitinde dikkate alınamayacağına ilişkindir. Dolayısıyla şirketler vergi

¹⁵¹ TEKİL, F., (1976), Şirketler Hukuku, Yeni Üniversite, İstanbul, s.678

¹⁵² KARYAĞDI, N., a.g.e. s.188

matrahını aşdırmayacak şekilde yedek akçe ayrabilirler. Vergi Usul Kanunu açısından irdelediğimiz zaman ise karşımıza başka bir durum ortaya çıkmaktadır. İktisadi kıymetler VUK' un öngördüğü sınırlar çerçevesinde değerlemeye tabi tutulduğunda bazen gerçek değerinden daha az değerlendirilme durumu ortaya çıkmakta bu da vergisel avantaj sağlanmasına yol açmaktadır. Ancak bu iktisadi kıymetlerin satılması halinde veya şirketin tasfiyeye girmesi durumlarında gizli akçeler ortaya çıkmakta ve bu dönemde vergilendirilmektedir.

Stokların ve sabit kıymetlerin dönem sonlarında maliyet bedeli ile değerlendirilmesi bilançolarda yer alan hesaplarda görülmeyen gizli yedekler oluşturabilmekte ve bu durum daha çok fiyatların çok yükseldiği yani enflasyonun mevcut olduğu piyasalarda gerçekleşmektedir.¹⁵³

Eski TTK' da gizli yedek akçe kanunda yer almışken, yeni TTK' da ise herhangi bir kanun maddesinde yer verilmemiştir. Avrupa Birliğinde ise “Avrupa Ortaklık Hukuku” na göre AB ülkelerinde kural olarak gizli yedek akçe ayrılması yasaklanmıştır.¹⁵⁴

4.2.3. Yedek Akçelerin Ayrılması

Yedek akçelerin ayrılması konusunda daha önceki bölümlerde belirttiğimiz yasal yedek akçelere değineceğiz. Yasal yedek akçeler bölümünde anlatıldığı üzere TTK' nın 519. Maddesinde I. Tertip yedek akçenin yıllık karın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar ayrılacak, ikinci tertip yedek akçe ise vergi sonrası kalan safi kardan, kanuni yasal yedek akçe ve ödenmiş sermayenin %5'i oranında I.Temettü tutarını düşükten sonra kalan tutarın yüzde onudur. Bunu bir örnekle açıklamak kanuni yedek akçe tutarının tespitinde daha iyi kavranılmasını sağlayacaktır.

ÖRNEK: EBU Hazır Giyimler A.Ş' nin ödenmiş sermayesi 50.000,00.-TL, bilanço karı 120.000,00.-TL, geçmiş yıl zararı 11.000,00.-TL, KKEG 1.000,00.-TL' dir. Kurumlar vergisi oranı %20' dir. I. Tertip yedek akçe ve II. Tertip Yedek Akçenin hesaplanması aşağıdaki gibidir:

¹⁵³ ATAMAN, Ü., (1995), Şirketler Muhasebesi, Türkmen Kitabevi, İstanbul, s.103

¹⁵⁴ TEKİNALP, Ü., POROY R., ÇAMOĞLU E.; a.g.e. s.719

Kurumlar Vergisinin Hesaplanması

Bilanço Karı	120.000,00
Geçmiş Yıl Zararı	11.000,00
Kanunen Kabul Edilmeyen Gider	1.000,00
Mali Kar	110.000,00
Kurumlar Vergisi Matrahı	110.000,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	22.000,00

I. Tertip Yasal Yedek Akçenin Hesaplanması

Kurumun Bilanço Karı	120.000,00
Geçmiş Yıl Zararı	11.000,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	22.000,00
Kalan	87.000,00
I. Tertip Yasal Yedek Akçe	4.350,00
$87.000,00 \times 0,05$	

I. Tertip Temettünün Hesaplanması

Ödenmiş Sermaye	50.000,00
I. Tertip Temettü	2.500,00
$50.000,00 \times 0,05$	

II. Tertip Yasal Yedek Akçenin Hesaplanması

Kurumun Bilanço Karı	120.000,00
Kurumlar Vergisi	22.000,00
Net Dönem Karı	98.000,00
Geçmiş Yıl Zararı	11.000,00
I. Tertip Yasal Yedek Akçe	4.350,00
Dağıtılabılır Net Dönem Karı	82.650,00
I. Temettü	2.500,00
Kalan	80.150,00
II. Tertip Yasal Yedek Akçe	8.015,00
$80.150,00 \times 0,10$	
II. Temettü	72.135,00
$80.150,00 - 8.015,00$	

Son olarak yedek akçelerin ayrılma şekillerini aşağıdaki tablodaki gibi gösterebiliriz:¹⁵⁵

Tablo 4.1 Yedek Akçelerin Ayrılma Şekli		
Yedek Akçe	Hesap Kodu	Ayrılma Şekli
I. Tertip Yedek Akçe	540 Yasal Yedekler	Yıllık Karın %5'i, ödenmiş sermayenin %20' sine ulaşınca kadar ayrılır (TTK519/1)
II. Tertip Yedek Akçe	540 Yasal Yedekler	I. Tertip yedek akçe ayrılıp, pay sahiplerine %5 oranında kar payı ödendikten sonra, pay sahiplerine dağıtılacak toplam tutarın %10' u genel kanuni yedek akçeye eklenir. (TTK 519/2-c) Kar dağıtılmazsa II. tertip yedek akçe ayrılmaz
İhtiyari Yedek Akçe	541 Statü Yedekleri	Esas sözleşmeye hüküm konularak ayrılabilen yedek akçedir. (TTK 521)
Olağanüstü Yedek Akçe	542 Olağanüstü Yedek	Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile genel kurul kararıyla ayrılabilen yedek akçedir. (TTK 523)

¹⁵⁵ SARIGÜL, S.; (2017), Vergisel Yönleriyle Genel Muhasebe, Vergi Müfettişleri Derneği Yayınları, Ankara, s.538

BÖLÜM 5: ANONİM ŞİRKETLER TARAFINDAN DAĞITILAN KAR PAYININ VERGİLENDİRİLMESİ

5.1. VERGİ KANUNLARINDA KAR PAYI DAĞITIMINA İLİŞKİN HUSUSLAR

5.1.1. Kar Payının Elde Edilme Tarihi

Vergi Kanunlarımız kar payı sahiplerinin elde ettiği menkul sermaye iratları üzerinden belli oranlarda vergi almaktadır. Bu aşamada elde edilen kar payının ne zaman hukuki olarak elde edildiği ve pay sahipleri tarafından verilmesi gereken beyannamelerin ne zaman verileceği önem arz etmektedir. Vergi kanunlarımız bir takım gelir unsurları için tahakkuk ettiği anda vergileme prensibini belirlemişken, bir takım gelir unsurları için tahsil edildiği anda vergileme prensibini belirlemiştir. Kar payları menkul sermaye iradı sayıldığından, menkul sermaye iratlarında vergileme için elde edilen gelirin tahsili gerekmektedir. Ancak bu tahsil esasını elde edilen kar payının nakden ele geçmesi olarak değerlendirmemek gerekmektedir. Tahsil imkanının kesinlik kazandığı anda tahsil sayılmaktadır. Pay sahipleri açısından elde etmenin tarihlerinin yanlış olarak belirlenmesi halinde o takvim yılı içerisinde ödenmemesi gereken bir vergi ödenebilir veya ödenmesi gereken bir verginin ödenmemesi halinde pay sahipleri cezalı tarhiyatlara karşı karşıya kalabilmektedir.

Kar payı sahipleri tarafından, elde edilen kar paylarının elde edilme tarihi hukuki ve ekonomik tasarrufun gerçekleşmiş olduğu andır. Tez konumuz olan kar paylarında, ödemeyi yapacak kuruluş tarafından ödemenin fiilen yapılma imkanının doğduğu tarihte elde edilmiş sayılır. Başka bir deyişle, kurumun temettüleri ödemeyi kararlaştırdığı ve kar payının emre hazır tutulduğu tarih, elde etme tarihidir.¹⁵⁶ Örneğin bir anonim şirket tarafından hisse senetlerinin kuponlarının karşılığı olarak bir bankaya ödemeler yapılmaya başlanmışsa, kar payı sahipleri kar paylarını tahsil etmeseler dahi vergi

¹⁵⁶ Beyanname Düzenleme Kılavuzu, (2015), Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, s. 277

kanunlarımız açısından elde edilmiş sayılmaktadır. Bu durumda kar payı sahipleri elde etmenin gerçekleşmiş olduğu tarih itibariyle beyanname vermeleri gereken tarihlerde beyannamelerini vereceklerdir. Ancak kar payı sahipleri anonim şirketlere başvurmasına rağmen payına düşen kar payını tahsil edememişse elde etme gerçekleşmemiştir. Böyle bir durumda kar payı sahibinin ilgili kar payını tahsil edememe durumunu belgelendirmesi şartıyla, anonim şirket tarafından ödeme yapılan tarih kar payının elde edilme tarihi olacaktır.

5.1.2. Kar Payı Dağıtımında Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına Göre Yapılacak Vergi Kesintisi

Kar payı sahipleri tarafından elde edilen kar payı; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu' nun 94 / 6'ncı maddesinin (b-i) ve (b-ii) alt bentlerine ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu' nun 15 inci maddesinin 2'nci fıkrası ile 30'uncu maddesinin üçüncü fıkralarından düzenlenmiş hükümlere göre tevkifat yöntemiyle vergilendirilmektedir. Tevkifat yöntemine göre vergilendirilecek olan kar payları Gelir Vergisi Kanunu' nun 75. Maddesinin, ikinci fıkrasının, 1, 2, 3 ve 4 numaralı bentlerinde sayılmıştır. Bunlar;

- Her nevi hisse senetlerinin kar payları,
- İştirak hisselerinden doğan kazançlar (Limited şirket ortaklarının, iş ortakları ortaklıklarının ve komanditerlerin kar payları ile kooperatiflerin ortaklarına dağıttıkları kar payları bu kapsamdadır. Ancak kooperatiflerin ortaklarıyla yaptıklarıyla muamelelerden doğan karların ortaklara, kooperatiflere yaptıkları muameleler nispetinde dağıtılması halinde, kar dağıtımı olarak kabul edilmeyecektir)
- Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar payları,
- Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan kısmıdır.

Elde edilen kar paylarından vergi kesintisi Gelir Vergisi Kanunu' nun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının 6 numaralı bendinin (b) alt bendinin;

- Tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve gelir vergisinden muaf olanlara dağıtılan 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (1) , (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından % 15,
- Tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere ve gelir vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının (1) , (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından % 15,
- 75. Maddenin ikinci maddesinin dört numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iradının ana merkeze aktarılan tutarı üzerinden %10 gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Kar payı dağıtan anonim şirketler tarafından yapılacak olan bu tevkifatın;

- Tam mükellef gerçek kişilere,
- Gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara,
- Gelir ve kurumlar vergisinden muaf olanlara,
- Dar mükellef gerçek kişilere,
- Dar mükellef kurumlara,
- Gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere,

dağıtılan kâr payları üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılması öngörülmüştür. Buna karşılık olarak ise;

- Tam mükellef kurumlara,
- Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde eden dar mükellef kurumlara,

yapılan kar dağıtımlarında tevkifat uygulaması söz konusu değildir.

Kurumlar Vergisi Kanunu' nun “ *Vergi Kesintisi*” başlığı altında düzenlenen 15'inci maddesini (2) inci fıkrasında ise tevkifat konusu ele alınmış; “*Vergiden muaf olan*

kurumlara dağıtılan (Karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmaz.)Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerindeki kar payları üzerinden, bu maddenin üçüncü fıkrası uyarınca vergi kesintisine tabi tutulan kazançlar hariç olmak üzere %15 oranında vergi kesintisi yapılır” denilmiştir. Bu hüküm uyarınca yapılacak olan tevkifat vergiden muaf olan kurumlar için nihai vergileme olacaktır. 30. Maddenin 3. Fıkrasında ise “*Tam mükellef kurumlar tarafından, Türkiye’de bir iş yeri veya daimî temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç olmak üzere dar mükellef kurumlara veya kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan (Kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.) ve Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılan kâr payları üzerinden bu Kanunun 15 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca vergi kesintisine tâbi tutulan kazançlar hariç olmak üzere % 15 oranında kurumlar vergisi kesintisi yapılır.”*hususu hüküm altına alınmıştır. Madde hükmüne göre Türkiye’de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunan tam mükellef statüsündeki ortaklarına dağıtmış oldukları kar payları üzerinden Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 30’uncu maddesine göre vergi tevkifatı yapılmayacaktır. Böylece tam mükellef kurum ortaklar ile Türkiye’de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunan mükellefler arasında eşitlik sağlanmıştır.

5.1.2.1. Gelir Vergisi Kanununun Geçici 62. Maddesi Kapsamında Yapılacak Kar Dağıtımında Vergi Kesintisi

Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun geçici 62. Maddesine göre mükelleflerin;

- 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarının,
- (a) bendi kapsamı dışında kalan ve 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlarının,
- Gelir Vergisi Kanunu’ nun geçici 61. Maddesi kapsamında vergi kesintisine tabi tutulmuş kazançlarının,

dağıtımı halinde kar dağıtımına bağlı vergi kesintisi yapılmaması hükme bağlanmıştır.

Söz konusu geçici madde irdelendiğinde, 31.12.1998 öncesi dönemlere ilişkin elde edilen kar paylarının takip eden dönemlerde dağıtılması halinde herhangi bir şekilde tevkifat uygulanmayacaktır. Bunun nedeni, 1998 yılı ve daha önceki dönemlerde yürürlükte bulunan mevzuat uyarınca dağıtılsın veya dağıtılmasın tüm kurum kazançları üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılmış olmasıdır.

Yine 01.01.1999 – 31.12.2002 tarihleri arasındaki hesap dönemlerinde elde edilen kurumlar vergisinden istisna kazançlar ile Gelir Vergisi Kanunu' na 4842 sayılı kanunla eklenen geçici 61. madde kapsamında vergi kesintisine tabi tutulacak kazançların dağıtılması halinde ayrıca vergi kesintisi yapılmayacaktır. Bu hükmün sebebi ise 01.01.1999 – 31.12.2002 tarihleri arasında yürürlükte olan kanun hükümleri sebebiyle dağıtılsın veya dağıtılmasın kurumlar vergisinden istisna olan kazançlar üzerinden gelir vergisi kesintisi yapılmış olmasıdır. Bunların yanı sıra 4842 sayılı kanunla getirilen vergileme rejimi, istisna kazançları üzerinden vergi tevkifatı yapılmasını öngörmemekle beraber, eklenen geçici 61. madde ile yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançların vergilendirilmesine yönelik olarak özel bir düzenleme yapmıştır. Buna göre bu madde kapsamında yer alan yatırım indirimi istisnasından faydalanan kazançlar üzerinden dağıtılsın veya dağıtılmasın %19,8 oranında tevkifat yapılacaktır.

Bu madde hükmüne göre dağıtılan kar, 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen ve kurumlar vergisinden veya diğer kanunlarına göre kurumlar vergisinden istisna edilen bir kazanç olması halinde dağıtılan karın bu kazançlara isabet eden kısmı üzerinden vergi tevkifatı yapılmayacaktır.

Ancak 2003 ve müteakip yıllar hesap dönemlerinde elde edilen söz konusu istisna kazançların (geçici 61. Madde kapsamında tevkifata tabi tutulanlar hariç), dağıtılması halinde, dağıtılan bu tutarlar üzerinden vergi tevkifatı yapılması gerekecektir.

Diğer taraftan 1.1.1999 – 31.12.2002 tarihleri arasında istisna kaynaklı olmayan normal kazançların kar payı sahiplerine dağıtılması halinde, dağıtılan bu kar payları üzerinden vergi tevkifatı yapılacaktır.

5.1.2.2. Beyan Usulü

GVK' nın 22. maddesinin 2. Fıkrasına göre tam mükellef kurumlardan elde edilen, 75. maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarının yarısı gelir vergisinden müstesnadır. Elde edilen bu gelirlerin vergilendirilmesi tevkifat yapılmak suretiyle yapılır ve tevkif edilen tutar verilen yıllık beyannamede hesaplanan vergiden mahsup edilir.

GVK' nın 86. maddesinin 1/c bendine göre; gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar, GVK' nın 75/15 ile 75/16 numaralı bentlerinde yer alan menkul sermaye iratları, kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısımları ile beyanı gerekmeyen tek işverenden alınan ücret gelirleri dışındaki; vergiye tabi gelir toplamının 103. Maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşulu ile Türkiye' de tevkifata tabi tutulmuş olan menkul sermaye iratları için yıllık gelir vergisi beyannamesi verilmeyecek ve diğer gelirleri için beyanname verilmesi halinde, bu gelir unsurları beyannamelere dahil edilmeyecektir. Elde edilen kar payının tespitinde, kar payının stopaj dahil olan brüt tutarının yarısı dikkate alınacaktır.

Yukarıda belirtilen beyan sınırının aşılması sebebiyle verilen yıllık beyannameler üzerinden hesaplanan vergiden, istisna edilen kar payı üzerinden tevkif edilen vergi dahil, tevkif yoluyla ödenmiş olan gelir vergisinin tamamı mahsup edilir. Mahsup sonucu artan bir tutarın bulunması halinde GVK 121. maddesi uyarınca mükelleflere red ve iadesi mümkündür.

Özetle anonim şirketlerden kar payı elde eden kar payı sahipleri, öncelikle GVK' nın 94. maddesi uyarınca tevkif usulüyle vergilendirilecek ve bu nihai vergileme olacaktır. Kar payı sahiplerinin bu durumda beyanname vermelerine gerek bulunmamaktadır. Ancak kar payları dahil, yıl içerisinde elde edilen gelirlerin GVK' nın 103. maddesinde yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşması halinde, elde edilen kar payları için beyanname verilmesi gerekecek, verilen bu beyannamelerde kar payı tutarının yarısı istisna edilecek ve anonim şirketler tarafından kar payı dağıtımında brüt tutar üzerinden yapılan vergi tevkifat tutarının tamamı hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir. Bunu bir örnekle açıklarsak; EBU A.Ş' den Şubat 2017'de net 17.000,00.- TL kar payı tahsil eden Bay Fatih' in elde ettiği kazancın brüt tutarı (17.000,00 / 0,85) 20.000,00.- TL'dir. Bu kar payı tutarı 2017 yılına ilişkin olarak 103.

maddede yer alan tarifenin ikinci diliminde yer alan 30.000,00.- TL tutarını aşmadığı için kar payı sahibi Bay Fatih tarafından beyanname verilmesine gerek bulunmamaktadır. Ancak Bay Fatih tarafından elde edilen gelirin net 34.000,00.- TL olması halinde yapılan kar dağıtımının brüt tutarı 40.000,00.- TL olacak ve bu tutar 2017 yılına ilişkin olarak 103. maddede yer alan tarifenin ikinci diliminde yer alan 30.000,00.- TL tutarını aşacağından beyanname verilmesi gerekir, verilen beyanname brüt tutarın yarısı istisna edilerek 20.000,00.- TL tutarı beyan edilecek ve bu tutar üzerinden hesaplanan vergiden anonim şirket tarafından tevkif edilmiş olan (40.000,00 x 0,15) 6.000,00.- TL tutarı mahsup edilecektir.

5.2. KAR PAYINI ELDE EDEN KİŞİLERİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN VERGİLEME

5.2.1. Tam Mükellef Kurumlara Yapılan Kar Payı Dağıtımında Vergileme

Tam mükellef kurum; kanuni ve iş merkezi Türkiye’ de olan kurumdur.¹⁵⁷ Türkiye’ de kanuni ve iş merkezi bulunan anonim şirketler tam mükellef kurum olarak değerlendirilmektedir. Anonim şirketlerin ortakları gerçek veya tüzel kişilerden oluşabilmektedir. Tüzel kişi ortaklara kar dağıtımı yapılırken, vergileme açısından gerçek kişilere yapılan işlemlerden daha farklı bir vergileme rejimi uygulanmaktadır.

Kurumlar Vergisi Kanunu’ nun 5. maddesinin 1. fıkrasını (a) bendine göre tam mükellef kurumlar tarafından tam mükellef kurumlara kar dağıtımı yapılması halinde, elde edilen kar payı kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Bu maddedeki düzenleme, yalnızca tam mükellefiyete tabi kurumların sermayelerine iştirak edilmesi suretiyle kurumlarca elde edilen kâr paylarını kapsamaktadır. Kâr payını alan kurumun tam veya dar mükellefiyete tabi olmasının istisnanın uygulanmasında bir önemi bulunmamaktadır.

Bu istisna kar dağıtan şirkette vergilenen kazancın tekrar vergilendirilmesinin önüne geçmesini amaçlamaktadır. İstisnaya konu kazanç, kar payı dağıtan kurumda kurumlar vergisine tabi tutulduğundan, kazancın kâr dağıtımı yoluyla intikali sağlanan diğer kurumlarda da kurumlar vergisine tabi tutulmasının önüne geçilmek istenmiştir. Bu istisna her iki kurumun tam mükellef kurum olması halinde geçerlidir. Dağıtılan kar

¹⁵⁷ 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği

payını alan tam mükellef kurumun bu kar payını ortaklarına dağıtması halinde tevkifat uygulamasına konu olacağıın bilinmesi gerekmektedir.

5.2.2. Dar Mükellef Kurumlara Yapılan Kar Payı Dağıtımında Vergileme

Anonim şirketler tarafından, ortağı olan dar mükellef kurumlara kar payı dağıtımı yapılması aşamasında vergileme için dar mükellef kurumun bu kar payını iş yeri veya daimi temsilcisi aracılığıyla elde edip etmediğine dikkat etmek gerekmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanununun 22. maddesinde *“dar mükellef kurumların işyeri veya daimi temsilci vasıtasıyla elde ettikleri kazançlarının tespitinde, aksi belirtilmediği takdirde tam mükellef kurumlar için geçerli olan hükümlerin uygulanacağı”* belirtilmiştir. Kanun hükmünden anlaşılacağı üzere anonim şirketlerden Türkiye’ de iş yeri veya daimi temsilcisi vasıtasıyla kar payı elde eden dar mükellef kurumların kar payı kazançları tezimizin 5.2.1 bölümünde bahsettiğimiz üzere kurumlar vergisinden istisnadır. Dağıtılan bu kar payları verilen beyannameler üzerinden istisna kazançlar bölümünde indirim konusu yapılacaktır. Türkiye’ de iş yeri veya daimi temsilcisi vasıtasıyla kar payı elde eden dar mükellef kurumların ise kendi ortaklarına kar dağıtımı yaparken GVK’ nın 75. maddenin 4. bendinde sayılan menkul sermaye iratlarını merkezlerine aktarmaları sırasında, aktardıkları bu tutarlar üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapmaları gerekmektedir.

Ancak anonim şirketler tarafından dağıtılan kar paylarını Türkiye’ de iş yeri veya daimi temsilci vasıtasıyla elde etmeyen dar mükelleflerde ise bu kar payları istisna kapsamında olmayacaktır. Anonim şirketler tarafından bu kurumlara dağıtılan kar payları üzerinden GVK’ nın 94. maddesinin 6/b. bendine ve KVK’ nın 30. maddesinin (3). bendine göre tevkifat uygulaması yapılması gerekecektir. Anonim şirketler tarafından yapılacak olan bu kesinti kanunda öngörülen süreler içinde muhtasar beyannameler ile beyan edilecek ve ödenecektir.

5.2.3. Tam Mükellef Gerçek Kişilere Yapılan Kar Payı Dağıtımında Vergileme

Anonim şirketler tarafından tam mükellef gerçek kişilere kar payı dağıtılması esnasında bu kar payları üzerinden GVK’ nın 94. maddesinin 6/b. bendine göre tevkifat yapılması ve yapılan bu tevkifatların kanunda öngörülen süreler içinde muhtasar beyanname ile beyan edilmesi ve ödenmesi gerekmektedir. Tezimizin daha önceki

bölümlerinde bahsettiğimiz üzere gerçek kişiler tarafından elde edilen kar payı tutarları üzerinden yapılan tevkifatlar nihai vergileme olup, kar payı sahipleri tarafından beyanname verilmesi gerekmemektedir. Ancak GVK' nın 86/1-c maddesinde belirtildiği üzere, kar payı tutarının GVK'nın 103. maddesinde yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşması halinde beyanname vermeleri gerekecek ve hesaplanan vergiden anonim şirketler tarafından yapılan vergi kesintisini mahsup edebileceklerdir.

5.2.4. Dar Mükellef Gerçek Kişilere Yapılan Kar Payı Dağıtımında Vergileme

Dar mükellef gerçek kişilere yapılan kar payı ödemelerinde de tam mükellef gerçek kişilere yapılan vergilendirme esasları uygulanacak olup GVK' nın 94. maddesinin 6/b. bendine göre tevkifat yapılması ve yapılan bu tevkifatların kanunda öngörülen süreler içinde muhtasar beyanname ile beyan edilmesi ve ödenmesi gerekmektedir. Ancak dar mükellef gerçek kişiler için bu vergilendirme nihai, 103. maddesinde yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşması halinde beyanname verilmeyecektir. Çünkü GVK' nın 86. maddesinin 2. bendinde; tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile kurumlardan elde edilen kâr paylarından oluşması halinde beyanname verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple dar mükellef gerçek kişiler için tevkifat nihai vergilendirme olacak ve beyanname verilmeyecektir.

5.2.5. Vergiden Muaf Kişi ve Kurumlara Yapılan Kar Dağıtımında Vergileme

Yine GVK' nın 94. maddesinin 6/b bendine göre vergiden muaf kişi ve kurumlara yapılan kar payı ödemelerinde tevkifat uygulaması öngörüldüğü için yapılan bu ödemeler sonucu yalpan tevkifatlar nihai vergileme olacak ve bu kar payları için beyanname verilmeyecektir

Yukarıda, dağıtılan kar payına ilişkin kar payını elde edenlerin hukuki statülerine göre vergilendirilmesi hususunu aşağıdaki tabloyla açıklayabiliriz¹⁵⁸:

¹⁵⁸ Beyanname Düzenleme Rehberi

Tablo 5.1 Hukuki Statüye Göre Tevkifat Oranları		
Kar Dağıtan Kurum	Ortağın Hukuki Durumu	Kar Payının Tevkifat Durumu
Tam Mükellef Kurum	Tam Mükellef Kurum	Tevkifat Yok
Tam Mükellef Kurum	Dar Mükellef Kurum	İş Yeri veya Daimi Temsilci Aracılığıyla Elde Edilmiş ise Tevkifat Yok. Aksi Takdirde Tevkifat Var
Tam Mükellef Kurum	Tam Mükellef Gerçek Kişi	Tam Mükellef Gerçek Kişiye Dağıtılan Kar Payı, (GVK/94-6-b/i) Maddesine Göre %15 Tevkifata Tabidir.
Tam Mükellef Kurum	Dar Mükellef Gerçek Kişi	Dar Mükellef Gerçek Kişiye Dağıtılan Kar Payı (GVK/94-6-b/ii) Maddesine Göre Tevkifata Tabidir.
Tam Mükellef Kurum	Vergiden Muaf Kişi veya Kurum	Gelir veya Kurumlar Vergisinin Mevzuna Girmeyenlere Dağıtılan Kar Paylarından (GVK/94-6/i) Maddesine Göre Tevkifat Yapılacaktır.

BÖLÜM 6: KAR DAĞITIMI TABLOSU

6.1. MUHASEBE SİSTEMİ UYGULAMA GENEL TEBLİĞİNE GÖRE KAR DAĞITIMI TABLOSUNA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

Finansal tablolar işletmelerin finansal durumlarını ve finansman şekillerini gösteren, nakit akışları hakkında bilgi veren ve yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen tablolardır. Finansal tablolarda işletmenin varlıkları, borçları, alacakları, öz sermayeleri, karları, zararları, ortakları ve yatırım kararını etkileyebilecek tüm bilgiler yer alır. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine göre bilanço ve gelir tablosu ana finansal tablolar olup, kar dağıtım tablosu ise hazırlanması gerekli olan ek mali tablolardan bir tanesidir.

Kar dağıtım tablosu 1994 yılında yayınlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde kendine yer bulmuş, belli şirketler tarafından düzenlenen ve işletmenin dönem karının dağıtım biçimini gösteren ek mali tablodur. Kar dağıtım tablosunun amacı; sermaye şirketlerinde elde edilen dönem karından, ödenecek vergilerin, ayrılması gereken yedeklerin, pay sahiplerine dağıtılacak kar payı miktarının, hisse başına düşen kar ile hisse başına düşecek temettü tutarlarının tespit edilmesidir.

Kar dağıtım tablosu yukarıda açıklandığı üzere belli şirketler tarafından düzenlenecektir. Bu durumda belli şirketlerin hangi şirketler olduğu önem kazanmaktadır. 3 Sıra Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile ek mali tabloları düzenlemek zorunda olan şirketlerin belirlenmesinde aktif toplamı veya net satışlarının belli bir tutarı aşması kriteri getirilmiştir. Bu tutar Maliye Bakanlığı tarafından her yıl yeniden belirlenmekte veya belirlemediği durumlarda Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit edilen yeniden değerlendirme oranında artırılmakta ve mükelleflerin vermiş oldukları gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerine kar dağıtım tablosunun eklenmesi istenmektedir. Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan 10 Sıra Nolu Muhasebe Sistemleri Uygulama Genel Tebliğinde 2000 yılı için aktif toplamı ve

net satışlar için hadler belirlenmiş ve günümüzde de bu hadler yeniden değerlendirilerek artırılarak kullanılmaya devam edilmektedir. 2016 yılına ilişkin kar dağıtım tablosu vermesi gereken şirketlerin aktif toplamı ve net satışlar tutarı hadleri aşağıdaki gibidir:

Aktif Toplamı	14.613.300,00 veya
Net Satışlar Toplamı	32.474.000,00

Yukarıda yer alan tutarları aşan şirketler kar dağıtım tablosu düzenlemek zorundadır.

6.1.1 Kar Dağıtım Tablosunun Düzenlenme Kuralları

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde yer alan kar dağıtım tablosu, esas itibariyle dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

- Dönem Karının Dağıtımı
- Yedeklerden Dağıtım
- Hisse Başına Kar
- Hisse Başına Temettü

Kar dağıtım tablosu düzenlenirken aşağıda yer alan kurallara uyulması gerekmektedir.

- Kâr dağıtım tablosunda, yapılacak kar dağıtımlarının kaynakları ayrı bir şekilde gösterilmeli, kar payı kaynağının dönem karı mı yoksa yedek akçelerden mi kaynaklandığı ayrı ayrı belirtilmelidir.
- Kâr dağıtım tablosunda ödenecek vergiler ve yasal yükümlülükler, ayrılan birinci tertip ve ikinci tertip yasal yedek akçeler, ortaklara ödenecek olan birinci temettü ve ikinci temettü, personele ve yönetim kuruluna ödenecek olan temettü, statü yedekleri, olağanüstü yedekler, diğer yedekler açıkça gösterilir.
- Kar payı dağıtımının imtiyazlı ortaklara ait hisselerin bulunması halinde imtiyazlı hisselerle ödenen kar payları ile diğer hisselerle ödenen kar payları ayrı ayrı gösterilmelidir.

- Katılma intifa senedi, kâra iştirakli tahvil ile kâr ve zarar ortaklığı belgesi ihraç edilmesi nedeniyle, bu senet sahiplerine mevzuat hükümleri çerçevesinde ödenen paylar da kâr dağıtım tablosunda ayrıca gösterilir.
- Önceki dönemlere ait kar dağıtımları ile yapılması planlanan kar dağıtımları karşılaştırılarak gösterilmelidir.

6.1.2. Kar Dağıtım Tablosunun Biçimsel Şekli

1 Seri Nolu Muhasebe Sistemleri Uygulama Genel Tebliğine göre kar dağıtım tablosunun biçimsel şekli aşağıdaki gibidir:

Tablo 6.1. Muhasebe Sistemleri Uygulama Genel Tebliğine Göre Kar Dağıtım Tablosu

	ÖNCEKİ DÖNEM		CARİ DÖNEM	
DÖNEM KARININ DAĞITIMI				
1) DÖNEM KARI				
2) ÖDENECEK VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER				
- Kurumlar Vergisi (Gelir Vergisi)				
- Gelir Vergisi				
Kesintisi				
- Diğer Vergi ve Yasal				
Yükümlülükler				
3) GEÇMİŞ DÖNEMLER ZARARI (-)				
4) I. TERTİP YASAL YEDEK AKÇE				
(-)				
5) İŞLETMEDE BIRAKILAN VE TAS.ZORUNLU YASAL FONLAR (-)				
DAĞITILABİLİR DÖNEM NET				
KARI				
6) ORTAKLARA BİRİNCİ TEMETTÜ				
(-)				
- Adi Hisse Senedi Sahiplerine				
- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine				
7) PERSONELE TEMETTÜ (-)				
8) YÖNETİM KURULUNA TEMETTÜ (-)				
9) ORTAKLARA İKİNCİ TEMETTÜ				
(-)				
- Adi Hisse Senedi Sahiplerine				
- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine				
10) II. TERTİP YASAL YEDEK AKÇE				
(-)				
11) STATÜ YEDEKLERİ				
12) OLAĞANDIŞI YEDEKLER (DAĞITILMAMIŞ KARLAR)				
13) DİĞER YEDEKLER				
14) ÖZEL FONLAR				
YEDEKLERDEN DAĞITIM				
1) DAĞITILAN YEDEKLER				
2) II. TERTİP YASAL YEDEKLER (-)				
3) ORTAKLARA PAY				
(-)				
- Adi Hisse Senedi Sahiplerine				
- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine				
4) PERSONELE PAY (-)				
5) YÖNETİM KURULUNA PAY (-)				
HİSSE BAŞINA KAR				
- Adi Hisse Senedi Sahiplerine (YTL				
%)				
- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine (YTL %)				
HİSSE BAŞINA TEMETTÜ				
- Adi Hisse Senedi Sahiplerine (YTL				
%)				
- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine (YTL %)				

6.2. SERMAYE PİYASASI KANUNUNA GÖRE KAR DAĞITIM TABLOSU

Sermaye Piyasası Kurulunca 27.01.2014 tarih ve 2/39 sayılı kurul kararı ile Sermaye Piyasası Kurulu Kar Payı Rehberi yayınlanmış ve bu rehberde Sermaye Piyasası Kanununa tabi şirketlerde kar payı dağıtımının nasıl olacağına ilişkin esaslara değinilmiş ve kar dağıtım tablosuna ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Tezimizin 3.3.2 bölümünde sermaye piyasası kanunu çerçevesinde kar payı dağıtımına ilişkin esaslara değinilmiş olup bu bölümde sadece kar payı dağıtım tablosunun biçimsel şekline değinilecektir. Sermaye Piyasası Kanununa göre kar payı dağıtım tablosunun ve kar payı oranları tablosunun biçimsel şekilleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 6.2 SPKn ' ye Göre Kar Dağıtım Tablosu

... A.Ş. 20... Yılı Kâr Payı Dağıtım Tablosu(TL)

1. Ödenmiş/Çıkarılmış Sermaye			...
2. Genel Kanuni Yedek Akçe (Yasal Kayıtlara Göre)			...
Esas sözleşme uyarınca kâr dağıtımında imtiyaz var ise söz konusu imtiyaza ilişkin bilgi			
		SPK'ya Göre	Yasal Kayıtlara (YK) Göre
3.	Dönem Kârı		
4.	Vergiler (-)		
5.	Net Dönem Kârı (=)	(3-4)	(3-4)
6.	Geçmiş Yıllar Zararları (-)		
7.	Genel Kanuni Yedek Akçe (-)	[(5 YK - 6 YK) *0,05]	[(5 YK - 6 YK) *0,05]
8.	NET DAĞITILABİLİR DÖNEM KÂRI(=)	(5 - 6 -7)	(5 - 6 -7)
9.	Yıl İçinde Yapılan Bağışlar (+)		
10.	Bağışlar Eklenmiş Net Dağıtılabilir Dönem Kârı	(8 + 9)	
11.	Ortaklara Birinci Kâr Payı	[(1 veya 10) * Ortaklık tarafından belirlenen oran]	
	- Nakit		
	- Bedelsiz		
	- Toplam		
12.	İmtiyazlı Pay Sahiplerine Dağıtılan Kâr Payı	Esas sözleşme hükümleri çerçevesinde imtiyazlı pay payı tutarı	
13.	Dağıtılan Diğer Kâr Payı		
	- Yönetim Kurulu Üyelerine,		
	- Çalışanlara		
	- Pay Sahibi Dışındaki Kişilere		
14.	İntifa Senedi Sahiplerine Dağıtılan Kâr Payı		
15.	Ortaklara İkinci Kâr Payı		
16.	Genel Kanuni Yedek Akçe	[(11+12+13+14+15+20)- (1* %5)] *%10	
17.	Statü Yedekleri		
18.	Özel Yedekler		
19.	OLAĞANÜSTÜ YEDEK	8 -(11+12+13+14+15+16+17+18)	8 -(11+12+13+14+15+16+17+18)
20.	Dağıtılması Öngörülen Diğer Kaynaklar		

Tablo 6.3. SPKn' ye Göre Kar Oranları Tablosu

				TOPLAMDAĞITILANKÂR PAYI /NETDAĞITILABİLİRDÖNEMKÂRI	1 TL NOMİNALDEĞERLİPAYA İSABET EDENKÂRPAYI	
		TOPLAM DAĞITILANKÂRPAYI				
GRUBU						
		NAKİT(TL)	BEDELSİZ(TL)	ORANI(%)	TUTARI(TL)	ORANI(%)
NET	A					
	B					
	TOPLAM				-	-

BÖLÜM 7: DAĞITILAN KAR PAYININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

7.1. VERGİ KANUNLARI YÖNÜNDEN KAR DAĞITIMININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİNE İLİŞKİN UYGULAMA ÖRNEĞİ:

EBU Hazır Giyimler A.Ş.' nin 2016 hesap dönemi;

- Ticari bilanço Karı 8.500.000,00.-TL
- Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler toplamı (Bağış ve Yardımlar ile Emisyon Primi Kazancı Dahil) 1.500.000,00.-TL
- Geçmiş yıl zararları 800.000,00.-TL (2013 yılından 200.000,00.-TL – 2014 yılından 600.000,00.-TL)
- Ticari Kazancın;
- 1.200.000,00.-TL' lik kısmı tam mükellef kuruma ortak olmaktan kaynaklanan kar payından,
- 660.000,00.-TL' lik kısmı tam mükellef kurumun karına katılma hakkı veren intifa senetlerine düşen kar payından,
- 340.000,00.-TL' lik kısmı KVK' nın 5/1-b maddesi kapsamında yurtdışı iştiraklerden elde edilen kazançtan (İlgili kazanç 15.08.2016 tarihinde Türkiye' ye transfer edilmiştir),
- 800.000,00.-TL' lik kısmı KVK' nın 5/1-g maddesi kapsamında yurtdışı iştiraklerden elde edilen kazançtan (İlgili kazanç 30.12.2016 tarihinde Türkiye' ye transfer edilmiştir),
- 400.000,00.-TL' lik kısmı KVK' nın 5/1-e kapsamında gayrimenkul satış kazancından,
- 200.000,00.-TL' lik kısmı emisyon primi kazancından,
- 240.000,00.-TL' lik kısmı KVK 5/1-e kapsamında yapılan rüçhan hakkı kupon satışından,

- 320.000,00.-TL' lik kısmı yurtdışı inşaat ve onarma işlerinden kaynaklanan kazançtan,
- 140.000,00.- TL' lik kısmı serbest bölgedeki imalat faaliyetlerinden elde edilen kazançtan oluşmaktadır.
- Kurum yeni bir makine üretimi için oluşturduğu AR-GE departmanında yürütülecek faaliyetler dolayısıyla temin edilen krediye ilişkin olarak 60.000,00.- TL faiz giderine katlanmış ve bu tutarı aktifleştirmiştir.
- Türk Kızılay Derneğine makbuz karşılığı 80.000,00.-TL bağışta bulunmuş, bunun yanında Giresun Belediyesine 160.000,00.-TL maliyet bedelli itfaiye aracı bağışlamıştır.
- Şirket 2017 yılı nisan ayında 2016 yılı karının esas sözleşme uyarınca personeline dağıtacağı kısım ile kanuni hükümler sebebiyle dağıtamayacağı tutar dışında kalan karını ortaklarına dağıtmaya karar vermiştir.
- Şirketin ödenmiş sermayesi 20.000.000,00.-TL'dir. Sermaye 2.000.000 adet hisseden oluşmaktadır.
- Şirket yıl içerisinde tahakkuk eden toplam 560.000,00.-TL tutarında geçici vergiyi ödemiştir.
- Şirketin elde etmiş olduğu mevduat faizleri sebebiyle bankalar tarafından 40.000,00.- TL tutarınca tevkifat yapılmıştır.
- Şirket esas sözleşme hükümlerine uygun olarak kurum çalışanlarına 2015 yılı karından 200.000,00.-TL ödemeyi kararlaştırmıştır.

Şirketin ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

Ortaklar	Pay Oranı
Tam Mükellef (A) Holding A.Ş	50%
Eylül Danışmanlık Ltd. Şti	10%
GHC Holding B.V. (Türkiye' de işyeri veya daimi temsilcisi olmayan İtalya Mukimi)	10%
Sağlık Vakfı (Vergi Muafiyeti olan)	10%
Tam Mükellef Gerçek Kişi Bayan Burçin	10%

Dar Mükellef Gerçek Kişi Bay Sertaç 10%

Tüm bu veriler ışığında şirketin kurumlar vergisi matrahı ile stopaj matrahları aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Ticari Bilanço Karı	8.500.000,00
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler(Bağış ve Yardımlar ile Emisyon primi Kazancı Dahil)	1.500.000,00
ZARAR OLSA DAHİ İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER	
İştirak Kazançları İstisnası (KVK 5/1-a-1)	1.200.000,00
Kara Katılma Hakkı Veren İntifa Senetleri Kar Payı (KVK 5/1-a-2)	660.000,00
Yurtdışı İştirak Kazançları (KVK 5/1-b)	340.000,00
Emisyon Prim İstisnası (KVK 5/1-ç)	200.000,00
Rüçhan Hakkı Kupon Satış İstisnası (KVK 5/1-e) (240.000,00 x %75)	180.000,00
Taşınmaz Satış Kazancı İstisnası (KVK 5/1-e) (400.000,00 x %75)	300.000,00
Yurtdışı İşyerinden Elde Edilen Kazanç (KVK 5/1-g)	800.000,00
Yurtdışı İnşaat Onarım İş Kazancı İstisnası (KVK 5/1-h)	320.000,00
Serbest Bölge Kazancı	140.000,00
Kar ve İlaveler Toplamı	10.000.000,00
Cari Yıla Ait Zarar, İstisna ve İndirimler Toplamı	4.140.000,00
Mahsup Edilecek Geçmiş Yıl Zararları (2013 ve 2014 Yılı Zararları)	800.000,00
Diğer İndirimler (Personele Ödenen Temettüleri)	200.000,00
İndirime Esas Tutar	4.860.000,00
KAZANCIN BULUNMASI HALİNDE İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER	
Bağış ve Yardımlar	240.000,00
-Maliyet Bedeli 160.000,00 TL olan bağış	
-Kızılay' a Yapılan 80.000,00 TL nakdi bağış	
AR-GE Harcamaları	60.000,00

VERGİ BİLDİRİMİ

Kurumlar Vergisi Matrahı 4.560.000,00

Hesaplanan Kurumlar Vergisi 912.000,00

MAHSUP EDİLECEK VERGİLER

Geçici Vergi 560.000,00

Yıl İçinde Kesinti Yoluyla Ödenen Vergiler 40.000,00

Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı 600.000,00

Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi 312.000,00

2016 yılı için dağıtılabilecek brüt kar payı tutarı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Safi Kar (8.500.000,00 - 800.000,00 - 912.000,00) 6.788.000,00

Birinci Tertip Yedek Akçe (6.788.000,00 x %5) 339.400,00

Birinci Temettü (20.000.000,00 x %5) 1.000.000,00

TTK Uyarınca Emisyon Primi Dağıtılamaz 200.000,00

KVK 5/1-e Uyarınca Kazançlar Dağıtılamaz 480.000,00

Personele Dağıtılacak Temettü Tutarı 200.000,00

İkinci Tertip Yedek Akçe (6.788.000,00 - 339.400,00 - 1.000.000,00 - 200.000,00 - 480.000,00 - 200.000,00) x %10 456.860,00

İkinci Temettü (6.788.000,00 - 339.400,00 - 1.000.000,00 - 200.000,00 - 480.000,00 - 200.000,00 - 456.860,00) 4.111.740,00

Dağıtılabilecek Brüt Kar Payı (6.788.000,00 - 339.400,00 - 200.000,00 - 480.000,00 - 200.000,00 - 456.860,00) 5.111.740,00

Ortaklara ortaklık oranları nispetinde yapılacak kar payı dağıtımı ve ortakların hukuki statülerine göre yapılacak olan vergi kesintileri aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Ortak	Pay Oranı	Dağıtılacak Brüt Kar Payı Tutarı	Vergi Kesintisi	Dağıtılacak Net Kar Payı Tutarı
Tam Mükellef (A) Holding A.Ş	50%	2.555.870,00	0,00	2.555.870,00
Eylül Danışmanlık Ltd. Şti	10%	511.174,00	0,00	511.174,00
GHC Holding B.V. (Türkiye' de işyeri veya daimi temsilcisi olmayan İtalya Mukimi)	10%	511.174,00	76.676,10	434.497,90
Sağlık Vakfı (Vergi Muafiyeti olan)	10%	511.174,00	76.676,10	434.497,90
Tam Mükellef Gerçek Kişi Bayan Burçin	10%	511.174,00	76.676,10	434.497,90
Dar Mükellef Gerçek Kişi Bay Sertaç	10%	511.174,00	76.676,10	434.497,90
Toplam	100%	5.111.740,00	306.704,40	4.805.035,60

Yukarıda yer alan hesaplamalara ilişkin 31.12.2016 tarihine ait muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

691	Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı	912.000,00	
	370	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılığı	912.000,00
690	Dönem Karı veya Zararı	8.500.000,00	
	691	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılığı	912.000,00
	692	Dönem Net Karı Veya Zararı	7.588.000,00
692	Dönem Net Karı Veya Zararı	7.588.000,00	
	590	Dönem Net Karı	7.588.000,00
371	Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğ. Yük.	600.000,00	
	193	Peşin Ödenen Vergiler	600.000,00

Kurumlar vergisi beyannamesinin en son verilme tarihi olan 25.04.2017 tarihinde yapılacak olan muhasebe kayıtları şu şekilde olacaktır.

590	Dönem Net Karı		7.588.000,00	
		570	Geçmiş Yıl Karları	7.588.000,00
370	Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Karşılığı		912.000,00	
		371	Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yük.	600.000,00
		360	Ödenecek Vergi ve Fonlar	312.000,00
570	Geçmiş Yıl Karları		7.588.000,00	
		580	Geçmiş Yıl Zararları	800.000,00
		540	Yasal Yedekler	796.260,00
			I. Tertip Yedek Akçe	
			II. Tertip Yedek Akçe	
		542	Olağanüstü Yedekler	680.000,00
		331	Ortaklara Borçlar	5.111.740,00
		335	Personele Borçlar	200.000,00

Karın ortaklara dağıtılması halinde yapılacak kayıt ise;

331	Ortaklara Borçlar		5.111.740,00	
		360	Ödenecek Vergi ve Fonlar	306.704,40
		102	Bankalar	4.805.035,60

Şirkete ait kar dağıtım tablosuda aşağıdaki gibi olacaktır:

DÖNEM KARININ DAĞITIMI		CARİ DÖNEM
1)	DÖNEM KARI	8.500.000,00
2)	ÖDENECEK VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER	912.000,00
	- Kurumlar Vergisi (Gelir Vergisi)	
	- Gelir Vergisi Kesintisi	
	- Diğer Vergi ve Yasal Yükümlülükler	
3)	GEÇMİŞ DÖNEMLER ZARARI (-)	800.000,00
4)	I. TERTİP YASAL YEDEK AKÇE (-)	339.400,00
5)	İŞLETMEDE BIRAKILAN VE TAS.ZORUNLU YASAL FONLAR (-)	680.000,00
	DAĞITILABİLİR DÖNEM NET KARI	5.768.600,00
6)	ORTAKLARA BİRİNCİ TEMETTÜ (-)	1.000.000,00
	- Adi Hisse Senedi Sahiplerine	
	- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine	
7)	PERSONELE TEMETTÜ (-)	200.000,00
8)	YÖNETİM KURULUNA TEMETTÜ (-)	
9)	ORTAKLARA İKİNCİ TEMETTÜ (-)	
	- Adi Hisse Senedi Sahiplerine	
	- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine	
10)	II. TERTİP YASAL YEDEK AKÇE (-)	456.860,00
11)	STATÜ YEDEKLERİ	
12)	OLAĞANDIŞI YEDEKLER (DAĞITILMAMIŞ KARLAR)	
13)	DİĞER YEDEKLER	
14)	ÖZEL FONLAR	
YEDEKLERDEN DAĞITIM		
1)	DAĞITILAN YEDEKLER	
2)	II. TERTİP YASAL YEDEKLER (-)	
3)	ORTAKLARA PAY (-)	
	- Adi Hisse Senedi Sahiplerine	
	- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine	
4)	PERSONELE PAY (-)	
5)	YÖNETİM KURULUNA PAY (-)	
HİSSE BAŞINA KAR		
	- Adi Hisse Senedi Sahiplerine (YTL %)	
	- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine (YTL %)	
HİSSE BAŞINA TEMETTÜ		
	- Adi Hisse Senedi Sahiplerine (YTL %)	
	- İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine (YTL %)	

BÖLÜM 8: SONUÇ VE ÖNERİLER

Ticari hayatın temel taşlarından olan anonim şirketler, kurucularının şirket kurma iradesini açıklamaları ve sermayenin tamamını şartsız taahhüt etmeleri şartıyla, kanuna uygun olarak düzenlenen ve noterce onaylanan imzalar ve esas sözleşmeler ile kurulurlar.

Anonim şirketleri kuran ortakların kurma amacı şirketin kar elde etmesi ve bu kardan pay alınmasıdır. Sermayesi paylara bölünmüş olan anonim şirketlerde süreç içerisinde ortaklarda değişiklik, azalma veya artma gibi durumlar ortaya çıkmakta bu da şirketin kar dağıtım politikasında önemli değişikliklere yol açmaktadır.

Kar dağıtım politikası bir anonim şirketin ömrünü, devamlılığını, büyümesini, ekonomik hezeyanlar karşısındaki konumunu, risk yönetimini, yatırımcının kararını, ortakların şirket hakkındaki düşüncesini etkileyen politikaların başında gelir. Kar dağıtımını kısıtlayan ve karı çoğunlukla şirket içerisinde tutan şirketler ömür, süreklilik, ekonomik riskler karşısında daha sağlam durmakta ancak yatırımcı çekmek konusunda başarısız olmaktadır. Şirketlerin bu dengeyi çok iyi kurması gerekmektedir. Bu dengeyi kurarken pay sahiplerinin doktrinde tartışmalı olan müktesep hak niteliğinin korunması gerekir. Müktesep haklar, mutlak ve nispi müktesep haklar olarak ikiye ayrılmakta, sahibinin rızası olmadan değiştirilemeyen haklar mutlak müktesep haklar, genel kurul kararıyla sınırlandırılabilir olan haklar nispi müktesep haklar olarak tanımlanmaktadır. Kanaatimiz; anonim şirket ortaklarının dönem sonlarında elde edilen kardan pay istemeleri ve almaları, yani haklarının sınırlandırılmaması kar payı hakkının özü itibariyle mutlak müktesep hak olduğu sonucunu doğursa da, aslında karın genel kurul tarafından işletme içinde bırakılması ve her zaman ortaklara dağıtılmaması bu hakkın sınırlandırılması olup, kar payı hakkının nispi müktesep hak olduğu yönündedir.

Anonim şirketlerde kar dağıtımını Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu tarafından belli kuralları bağlanmıştır. Halka açık olmayan anonim şirketler Türk Ticaret Kanununa, halka açık olan şirketler ise Sermaye Piyasası Kanununa tabi

olmaktadır. Türk Ticaret Kanunu' nun 519/1. maddesine istinaden şirketler karları üzerinden yasal yedek akçe ayırmak zorundadır. Kanunumuz bu uygulamayla elde edilen bir kısım karların pay sahiplerine dağıtılmayarak şirket içerisinde bırakılmasını sağlamakta ve şirketin mali yapısını kanun yoluyla güçlendirmeye çalışmaktadır. Bir nevi pay sahiplerinin mutlak müktesep hak kavramına engel olmaktadır. Yine Sermaye Piyasası Kanunu' nun 19. maddesinde kanunen ayrılması gereken yedek akçeden bahsedilmiş, ancak ortaklara kar dağıtım yapılmadan başka yedek akçe ayrılmasına izin verilmemiştir. Görüleceği üzere Sermaye Piyasası Kanunu da Türk Ticaret Kanunu gibi bir takım karların dağıtılmasına engel olmuş ancak Türk Ticaret Kanununa istinaden şirketlere kar dağıtım politikalarında daha çok esneklik sağlamaktadır.

Anonim şirketler kar elde edilen dönem sonlarında kar dağıtım politikası kapsamında keyfi uygulamalardan kaçınmalıdırlar. Her ne kadar kanaatimizce kar payı hakkının nispi bir müktesep hak olduğu belirtilse de, genel kurulun keyfiyeti doğrultusunda uzun dönemler boyunca kar dağıtım kararı almamak nispi müktesep hakkı da bir yerden sakatlayacaktır. Pay sahiplerinin ekonomik beklentileri azalacak ve şirket ekonomik amaçlarına uygun bir şekilde hareket etmemeye başlayacaktır. Buna bir öneri olarak Türk Ticaret Kanununa eklenecek bir hüküm ile dönem sonunda belli bir tutarda kar elde eden şirketin belli bir yüzde oranında kar dağıtım yapması sağlanarak hem pay sahiplerinin müktesep hakkı korunmuş, hem de şirketler belirlenen asgari tutar üzerinde kalan kısmı şirket içerisinde tutarak yeni yatırımlara kaynak yaratırlar. Böylece genel kurulda çoğunluk hisseyi ellerinde bulunduran ortaklarında keyfiliği sona ermiş olur.

Doktrinde tartışmalı olan konulardan biri safi kar – dönem net karı kavramıdır. Birinci görüş; safi karın geçmiş yıl zararları ve vergiler düşülmeden önceki kar olduğunu, ikinci görüş; ticari kardan vergi ve diğer yükümlülüklerin indirilmesi sonucu bulunan kar olduğunu, üçüncü görüş ise; ticari kardan geçmiş yıl zararı ve vergiler düşüldükten sonraki kar olduğunu savunmaktadır. Safi kelimesi sözlükte duru, temiz , net anlamına gelmektedir. Bu sebeple bizim görüşümüz üçüncü görüşle paralellik arz etmekte ve safi kar – dönem net karından anlanması gerekenin elde edilen net kar olduğudur..

Yine safi kar – dönem net karı çerçevesinde yedek akçenin üzerinden ayrılacağı kar hakkında da doktrinde tartışmalar bulunmakta, TTK hükümlerinde belirtilen yıllık karın

hangi kar olduğu hakkında görüş birliğine varılamamaktadır. Ancak bizim fikrimize göre yedek akçeler; geçmiş yıl zararları ve vergiler düşüldükten sonra kalan tutar üzerinden ayrılması gerekmekte olup bu da safi kar – dönem net karına isabet etmektedir.

Türk Vergi Kanunları açısından, elde edilen kar paylarını elde eden ortağın hukuki statüsüne göre vergileme rejimi değişmektedir. Ortağın tam mükellef bir kurum olması halinde dağıtılan kar payları üzerinden vergileme yapılmamaktadır. Çünkü dağıtılan kar payı zaten ana şirkette vergilendiğinden tekrar vergilendirilmesi mükerrer vergilendirme olacak ve aynı vergi iki kere alınacaktır. Ortağın gerçek kişi olması halinde ise dağıtılan kar payından tevkifat yapılacaktır. Yapılan bu tevkifatlar nihai vergileme olacak, muhtasar beyanname ile tevkifatı yapan kuruluş tarafından beyan edilip ödenecektir. Ancak bazı durumlarda pay sahiplerinin beyanname vermeleri gerecektir. Kar payının belli tutarları aşması halinde beyanname verilecek, verilen beyanname kar payının yarısı istisna olacak ve tevkif edilen vergi hesaplanacak vergiden indirilecektir. Kanun koyucu beyan usulüne dayanan sistemde hem kar paylarının yarısını istisna ederek hem de hesaplanan vergiden brüt tutar üzerinden tevkif edilen verginin tamamının indirilmesine izin vererek pay sahiplerinin yatırım yapmasını teşvik etmeyi amaçlamış ve üzerilerinde kalan vergi yükünü hafifletmeye çalışmıştır.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- [1] AKDOĞAN Nalan, AYDIN, Hamdi; Muhasebe Teorileri, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1988
- [2] ALTAŞ, Soner; Sermaye Şirketlerinde, Halka Açık Anonim Şirketlerde, Kooperatiflerde, Yedek Akçe Ayrımı Ve Kullanımı(Uygulamalı, İctihatlı, Örneklı), Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010
- [3] ALTAŞ, Soner; Yeni TTK' ya Göre Anonim Şirketler, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013
- [4] ANSAY, Tuğrul; Anonim Şirketler Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1982
- [5] ARSLAN, İbrahim; Şirketler Hukuku Bilgisi, Mimoza Yayıncılık, Konya, 2010
- [6] ARSLANLI, Halil; Anonim Şirketler, Fakülteler Matbaası, 1960
- [7] ATAMAN, Ümit; Şirketler Muhasebesi, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1995
- [8] ATEŞAĞAOĞLU, Erdem; Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kar Payı Dağıtımı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012
- [9] BERK, Niyazi; Finansal Yönetim, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000
- [10] BERZEK, Ayşe Nur; Anonim Ortaklıklarda İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, İsmail Akgün Vakfı Yayınları, İstanbul, 1990
- [11] BÜYÜKMİRZA, Kamil; Maliyet ve Yönetim Muhasebesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2015
- [1] CANÖZÜ, Salih; Anonim Şirketler Kar Payının Tespiti ve Dağıtılması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016
- [13] ÇETİN, Nusret; TÖREMİŞ, Hatice Ebru; CANTİMUR, Zeynep; Sermaye Piyasası Kanununun SistematiK Analizi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014
- [14] DİNLER, Zeynel; İktisada Giriş, Ekin Kitabevi, Bursa, 1995
- [15] DOĞANAY, İsmail; Türk Ticaret Kanunu Şerhi 2, Feryal Matbaası, Ankara, 1990

- [16] DOMANIÇ, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, Temel Yayınları, İstanbul, 1988
- [17] ERİMEZ, Rüştü; Vergi Hukuku ve Özel Hukuk Açısından Şirketlerde Kar Dağıtımını ve Yedek Akçeler, İkinci Bası, İstanbul, 1976
- [18] GENÇOĞLU GÜCENME, Ümit; Genel Muhasebe, Marmara Kitabevi, Bursa, 2002
- [19] GENÇOĞLU GÜCENME, Ümit; ÖZERHAN, Yıldız; KARABINAR, Selahattin; Türkiye Finansal Raporlama Standartları, Ada Renk Matbaa, Sakarya, 2012
- [20] GÖNEN, Eriş; Anonim Şirketler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 1995
- [21] İMREGÜN, Oğuz; Anonim Şirketlerde Münferit Pay Sahibinin Umumi Heyet Kararları Aleyhine İptal Davası Açma Hakkı, BATİDER, Ankara, 1961
- [22] KARAHAN, Sami; Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1991
- [23] KARAHAN, Sami; Anonim Şirketlerde Tasfiye, Mimoza Yayınları, Konya, 1998
- [24] KARAHAN, Sami; Şirketler Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya, 2013
- [25] KARAYALÇIN, Yaşar; Mecburi – Kanuni Yedek Akçeler, BATİDER, Ankara, 1968
- [26] KARAYALÇIN, Yaşar; Muhasebe Hukuku, Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1988
- [27] KARSLI, Muharrem; *Sermaye Piyasası Borsa Menkul Kıymetler*, İrfan Yayıncılık ve Tanıtım, İstanbul, 1994
- [28] KARYAĞDI, Nazmi; Tüm yönleriyle Kar Dağıtımını, Oluş Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2014
- [29] KARYAĞDI, Nazmi; Türk Ticaret Sermaye Piyasası Kurumlar Vergisi ve Gelir Kanunları Kapsamında Kar Dağıtımını ve Vergilendirilmesi, Oluş Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2002
- [30] KIZILOT, Şükrü, EYÜPGİLLER, Saygın; Şirketler Muhasebesi, Vergilendirilmesi, Hukuku ve Mevzuatı, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 1994
- [31] KORGUN, Aynur; Bir Temettü Dağıtım Politikası Olarak Temettü Avansı, Teorisi ve Türkiye'ye İlişkin Uygulama Önerileri, Sermaye Piyasası Yeterlik Etüdü, Rapor Sayısı: XIV-12/6-4, Ankara, 1999

[32] OĞURLU, Yücel; İdari Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003

[33]POROY, Reha; TEKİNALP, Ünal; ÇAMOĞLU, Ersin; Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, Beta Basın Yayım Dağıtım, İstanbul, 1995

[34] PULAŞLI, Hasan; Şirketler Hukuku Şerhi, Adalet Yayınları, Ankara, 2014

[35] SARIGÜL, Suat; Vergisel Yönleriyle Genel Muhasebe, Vergi Müfettişleri Derneği Yayınları, Ankara, 2017

[36] SEVİL, Güven; BAŞAR, Mehmet; COŞKUN, Metin; T.C. Anadolu Üni. Yayını No:2770 Finansal Yönetim-II, Anadolu Üni. Web Ofset, Eskişehir,2013

[37] TEKİL, Fahiman; Anonim Şirketler Hukuku, Alkım Yayıncılık, İstanbul, 1998

[38] TEKİL, Fahiman; Şirketler Hukuku, Yeni Üniversite, İstanbul,1976

[30] TEKİNALP, Ünal; Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul Hukuk Yayınları, İstanbul, 1979

[40] TEKİNALP, Ünal; Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011

[41] ULUSOY, Yılmaz; Anonim ve Limited Şirketlerde Kar Dağıtımı ve Vergileme, Olgaç Yayınları, Ankara, 1984

[42] YÜCEL, A. Tugay; Genel Muhasebe, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, İstanbul, 2013

TEZLER

[1] AKBİLEK, Nevra; Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001

[2] AŞÇI, Oğuzhan; Ortaklıklarda Kar ve Karın Dağıtımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009

[3] BÖLÜK, Şerif; Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015

[4] ÇELİK, Birol; Dönem Karının Dağıtılması, Muhasebeleştirilmesi, Vergilendirilmesi ve Kitler Üzerine Bir Uygulama, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014

[5] ENGİN, Yeşim; Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006

[6] KARSLIOĞLU, Hasan; Anonim Şirketlerde Örtülü Kar Dağıtımı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015

[7] KIZILKAYA, Sinem, Anonim şirket Ortağının Kar Payı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012

[8] ÜNAL, Ahmet Cemil; Anonim Şirketlerde Kar Payı, Kar Dağıtımı ve Yedek Akçe Ayrılması Konulu Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2006

MAKALELER

[1] AKBULAK, Yavuz; Halka Açık Şirketlerde Kar Payı ve Temettü Dağıtım Esasları, Vergi Dünyası Dergisi, 2002

[2] AKYOL, Mehmet Emin; Yeni Türk Ticaret Kanununda Yedek Akçeler, Yaklaşım Dergisi, İstanbul, 2012

[3] ARSLANOĞLU, Erdem; İNCİ, Tuncay; Kurumlar Vergisinde Zarar Mahsubu, Vergi Raporu Dergisi, Ankara,2013

[4] BAY, Hakan; BAKMAZ, Zübeyir; Kurumlar Vergisi Matrahının Tespitinde Zarar Mahsubu Uygulaması ve Özellik Arz Eden hususlar" Vergi Dünyası, İstanbul, 2010

[5] ÇETİN, Recep; YILDIRIM, Hasan; Kurumlar Vergisinde Zarar Mahsubu, Vergi Raporu Dergisi, Ankara, 2012

[6] FAHRAN, Ferhat; Yeni Türk Ticaret Kanununda Yedek Akçeler ve Yedek Akçe Ayrılması, Yaklaşım Dergisi, İstanbul, 2011

[7] GÜNEŞ, İsmail Hakkı; TTK ve Vergi Kanunlarında Kar Dağıtımı ve Muhasebe Kayıtları, M Dergi, İstanbul, 2017

[8] KARYAĞDI, Nazmi; Halka Açık Şirketlerde Temettü Avansının Dağıtımının Esasları ve Vergi Yasaları Karşısındaki Durumu, Vergi Dünyası Dergisi,2002

[9] KOYUNCU, Mehmet; Öz Sermaye , Öz Sermaye Mukayesesi ve Mali Kar, Vergi Raporu Dergisi, Ankara, 1994

[10] PEKKAYA, Mehmet; Kar Payı Dağıtımının Şirket Değeri Üzerine Etkisi:İMKB 30 Endeks Hisselerine Bir Analiz, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 2006

[11] SABAN, Metin; KÖSE, Yasemin; Anonim Şirketlerde Kar Dağıtım Politikası Üzerindeki Yasal Sınırlamalar

[12] TEKİNALP, Ünal; Anonim Ortaklıklarda Karın Dağıtımı Konusuna İlişkin Bazı Sorunlar-4, İktisat ve Maliye Dergisi, 1977

[13] TOPAKTAŞ, Sinan; Ticari Kardan Mali Kara Geçiş, Vergi Raporu Dergisi, Ankara, 2003

[14] YANLI, Veliye; Anonim Şirketlerde Karın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir mi?, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1997

[15] YÜCEL, A. Tugay; Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Özsermayenin Tespiti ve Özsermaye Karşılaştırılması, Mükellefin Dergisi, 2001

KANUNLAR

[1] 193 Sayılı Gelir Vergi Kanunu

[2] 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği

[3] Gümrük ve Ticaret Bakanlığının 28.11.2012 Tarih ve 28481 sayılı Resmi Gazete Yayımlanan Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmeliği

[4] Kurumlar Vergisi Kanunu

[5] Sermaye Piyasası Kanunu

[6] Türk Ticaret Kanunu

[7] Türkiye Muhasebe Standartı (TMS 12) Hakkında Tebliğ Sıra No:31

[8] Vergi Usul Kanunu

SÜRELİ YAYINLAR

[1] Beyanname Düzenleme Kılavuzu

[2] Beyanname Düzenleme Rehberi

[3] Bursa SMMM Odası 2009 YMM Kursu Ders Notları

[4] ERTÜRK, Adnan; V.U.K Hükümlerine Göre Enflasyon Düzeltmesine İlişkin Sunum

[5] İktisat ve Maliye Dergisi

[6] İSMMMÖ, Kar Dağıtım Çalışma Grubu, Kar Dağıtım ve Vergilendirilmesine İlişkin Sunum

- [7] İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
[8] Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi
[9] Mükellefin Dergisi
[10] Yaklaşım Dergisi
[11] Vergi Dünyası Dergisi
[12] Vergi Raporu Dergisi
[13] Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Dergisi

İNTERNET ADRESLERİ

- [1] <http://www.tdk.gov.tr/> / TDKSOZLUK
[2] <http://www.muhasabedersleri.com/enflasyon-muhasebesi.html>
[3] <http://www.spk.gov.tr/apps/MevzuatEski/index.aspx>
[4] <http://gulbenmusavirlik.com/yeni-ttk-na-gore-anonim-sirketlerde-esas-sermayenin-2-3-oraninda-kaybi-halinde-basit-sermaye-indirimi-islemi-279.html>
[5] https://www.turkcebilgi.com/risturn_istisnası_nedir
[6] <http://yildirimercan.blogspot.com.tr/2011/08/yeni-turk-ticaret-kanununda-yedek.html>
[7] http://www.muhasabenet.net/makale_hikmet%20gunes_smmm_sermaye%20sirketle_rinde%20ikinci%20tertip%20yedek%20akce.html
[8] <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=986&fn=986.pdf&submenuheader=0>

ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında Giresun' da doğdum. İlköğrenimi Giresun' da, orta öğrenimimi Artvin' de tamamladıktan sonra 2004 yılında Giresun Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesinden mezun oldum. Lisans eğitimimi İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünde 2008 yılında başarıyla tamamladım. Kısa bir süre Giresun Defterdarlığında muhasebe uzman yardımcılığı yaptıktan sonra, 2011 yılında Vergi Müfettiş Yardımcısı, 2015 yılında ise Vergi Müfettişliğine atandım. Evli ve dünyalar tatlısı bir kız babasıyım.